

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΧΩΡΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1990 - 2005

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΕΛΕΦΑΣ
ΠΤΥΧΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΧΩΡΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1990 - 2005

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΕΛΕΦΑΣ
ΠΤΥΧΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

2006

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ
ΣΤΟΥΣ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΥΣ ΜΟΥ ΓΟΝΕΙΣ
ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΙ ΝΤΟΤΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Εγκάρδιες ευχαριστίες οφείλονται στην καθηγήτρια Πηνελόπη Αγαλλοπούλου, για τη θερμή υποστήριξη της και για την πρόσθεση οπτικών γωνιών που πλάτυναν το περιεχόμενο της εργασίας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΧΩΡΙΑ Ν.Χ.Ι. ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1990 - 2005

Παναγιώτης Γ. Κελέφας

Σημαντικοί όροι: Τράπεζα, πίστωση, χρηματοδότηση, δάνειο, τραπεζική σύμβαση, όροι συναλλαγών, κλάδοι της οικονομίας.

Η παρούσα μελέτη στοχεύει να διευκρινίσει, κατά το δυνατόν, το χρηματοδοτικό πρόβλημα των ελληνικών οικονομικών μονάδων, είτε αυτές είναι επιχειρήσεις είτε νοικοκυριά. Διερευνώνται από διάφορες οπτικές γωνίες οι ροές κεφαλαίων και η συνέπεια εξόφλησης των παρεχόμενων χορηγήσεων. Η έρευνα έχει, συνάμα, αναφορές στις θεωρητικές προσεγγίσεις και στην πλησιέστερη βιβλιογραφία.

Η έρευνα καλύπτει ένα ευρύ πεδίο χρονικού ορίζοντα 15 ετών (1990-2005), όπου το επιτρέπουν τα στοιχεία. Όταν αυτό δεν είναι εφικτό, εξετάζονται μικρότερα χρονικά διαστήματα. Όπως είναι αναμενόμενο, η μελέτη αυτή δε φιλοδοξεί να είναι εξαντλητική του ζητήματος της χρηματοδότησης. Σκοπεύει μόνο να διαφωτίσει ορισμένες πτυχές της.

Η εργασία διαιρείται σε τρία κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο, ανασκοπούνται οι εξελίξεις που σημειώνονται στον τραπεζικό κλάδο. Ακόμη γίνεται προσπάθεια να διαλευκανθεί το πλαίσιο, στο οποίο διαμορφώνεται και ασκείται η πιστωτική πολιτική.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, επιχειρείται η θεωρητική προσέγγιση στο νομικό πλαίσιο των πιστώσεων και των δανειακών συμβάσεων.

Στο τρίτο κεφάλαιο, τέλος, αναλύεται η τραπεζική χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα της ελληνικής οικονομίας. Χρησιμοποιώντας στοιχεία από υπηρεσίες και όπου δεν υπήρχαν από συσχετίσεις, πράγμα απαραίτητο για την κατανόηση του υπόβαθρου των συναλλαγών αυτού του είδους και για την εξαγωγή συμπερασμάτων, αναλύονται τα μεγέθη και από μακροοικονομική άποψη. Με την επεξεργασία των στοιχείων ερευνούμε τη χρησιμότητα των κεφαλαίων και την αποτελεσματικότητά τους στους διάφορους τομείς της ελληνικής οικονομίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	I
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	II
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	III
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ	V
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	VI
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	VIII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	
1.1 Τα νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2
1.2 Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα	4
1.2.1 Η Τράπεζα της Ελλάδος	7
1.2.2 Οι εμπορικές τράπεζες	9
1.2.3 Οι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί	10
Πηγές έρευνας για το πρώτο κεφάλαιο	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ	
2.1 Γενικά περί πιστώσεων	14
2.2 Τα τραπεζικά δάνεια	16
2.3 Η διαδικασία χορήγησης δανείου	19
2.4 Οι όροι της σύμβασης δανείου	22
2.4.1 Οι γενικοί όροι	22
2.4.2 Οι ειδικοί όροι	26
2.4.3 Οι καταχρηστικοί όροι	28
2.5 Ο καθορισμός του επιτοκίου δανεισμού	31
2.6 Η εξασφάλιση της τράπεζας	35
Πηγές έρευνας για το δεύτερο κεφάλαιο	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

3.1 Η τραπεζική χρηματοδότηση κατά τα έτη 1990 – 2005	41
3.2 Η χρηματοδότηση κατά διάρκεια, νόμισμα και κλάδο	47
3.3 Η χρηματοδότηση κατά τομέα δραστηριότητας	55
3.3.1 Αγροτική οικονομία	55
3.3.2 Μεταποίηση	60
3.3.3 Εμπόριο	66
3.3.4 Τουρισμός	70
3.3.5 Ναυτιλία	74
3.3.6 Οικισμός	78
3.3.7 Καταναλωτική πίστη	84
Πηγές έρευνας για το τρίτο κεφάλαιο	92
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	94
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:	
A. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ .	100
B. ΣΥΜΒΑΣΗ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	102
ΠΗΓΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ	110

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.	ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.	ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΝΕΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΧΩΡΙΑ Ν.Χ.Ι.	35
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΤΑ ΑΡΧΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑ	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 7.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	58
ΠΙΝΑΚΑΣ 8.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	64
ΠΙΝΑΚΑΣ 9.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	68
ΠΙΝΑΚΑΣ 10.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	72
ΠΙΝΑΚΑΣ 11.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	77
ΠΙΝΑΚΑΣ 12.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 13.	Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ	89

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.	Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ, ΣΕ ΕΤΗΣΙΑ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π.	45
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.	Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1990	46
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.	Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1995	46
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.	Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2000	46
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.	Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005	46
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.	Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	59
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7.	Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	59
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8.	Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	65
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9.	Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	66
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10.	Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	69
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11.	Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	70
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12.	Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	73
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13.	Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	73
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14.	Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	78
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15.	Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	78

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16. Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ	83
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17. Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ	83
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18. Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ	91
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19. Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ	91

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
βλ.	βλέπε
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Τ.	Ένωση Ελληνικών Τραπεζών
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
κ.λπ.	και λοιπά
Ν.	Νόμος
Ν.Χ.Ι.	Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα
ό.π.	όπως παραπάνω
Π.Δ.Τ.Ε.	Πράξη Διοικητού Τραπέζης της Ελλάδος
π.χ.	παραδείγματος χάριν
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος
σ.σ.	συνεκδοχικά συνεπάγεται
σχ.	σχετικά

Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού μηχανισμού σε μια οικονομία είναι η συγκέντρωση των αποταμιεύσεων και στη συνέχεια η αποτελεσματική κατανομή τους σε επενδυτικές ή καταναλωτικές χρήσεις. Για την επίτευξη αυτής της λειτουργίας ομαλώς, καθίσταται αναγκαία η μεσολάβηση των διάφορων χρηματοπιστωτικών φορέων. Ουσιαστικός σκοπός τους είναι η διοχέτευση της αγοραστικής δύναμης από τις πλεονασματικές μονάδες προς τις ελλειμματικές. Με αυτόν τον τρόπο, τόσο ο ιδιωτικός τομέας της χώρας, όσο και ο δημόσιος προβαίνει στη λήψη κεφαλαίων, με σκοπό είτε την κάλυψη αναγκών είτε την επέκταση δραστηριοτήτων τους.

Με αυτό το σκεπτικό, η χρηματοδότηση των πάσης φύσεως επιχειρήσεων, των επαγγελματιών, των νομικών προσώπων ή ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθώς και των φυσικών προσώπων εν γένει διενεργείται χωρίς ουσιαστικούς περιορισμούς. Εξάλλου, το αποτέλεσμα των χρηματικών πιστώσεων φαίνεται να έχει σημαντική αξία για όλους. Τούτο, γιατί αφενός οι τράπεζες διαχειρίζονται καλύτερα τα κεφάλαια που κινούνται στην αγορά και αφετέρου, οι επιχειρήσεις διενεργούν με περισσότερη ευκολία τις εργασίες τους και βελτιώνουν τη δραστηριότητά τους. Παράλληλα οι καταναλωτές βελτιώνουν το επίπεδο ευημερίας τους, ικανοποιώντας ανετότερα τις ανάγκες τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ο ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ

ΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Στην ενότητα αυτή θα αναφερθούμε με συντομία στους φορείς της χρηματοοικονομικής πίστης, θα εξετάσουμε το ρόλο και τις λειτουργίες τους και θα μελετήσουμε τη συμβολή τους στη χρηματοδότηση και την παραγωγική διαδικασία της οικονομίας.

Οι τράπεζες αποτελούν μορφή επιχειρήσεων, η οποία έχει ως κύριο αντικείμενο συναλλαγές με χρήμα. Η εργασία τους συνίσταται κατ' ουσίαν στις εξής δύο βασικές λειτουργίες¹: στην αποδοχή καταθέσεων για τις οποίες πληρώνουν τόκο και στη χορήγηση δανείων αφενός έναντι τόκου, τον οποίο εισπράττουν, και αφετέρου έναντι προμήθειας με σκοπό τη διεύρυνση της διαφοράς μεταξύ του κόστους του χρήματος που συγκεντρώνουν και των ωφελειών που αποκομίζουν από αυτό. Η δραστηριότητα των τραπεζών σε μια χρονική περίοδο μπορεί να διαπιστωθεί από τις οικονομικές τους καταστάσεις, όπως απεικονίζεται στον ισολογισμό και στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως.

Οι σύγχρονες τράπεζες είναι το αποτέλεσμα μιας μακράς και εξελικτικής διαδικασίας, η οποία έγκειται στη μετάλλαξη τους από γραφεία φύλαξης αντικειμένων (τιμαλφή και άλλα) έναντι αμοιβής², σε καταθετήρια χρημάτων και

ιδρύματα δανεισμού. Η αξία της δραστηριότητάς τους εντοπίζεται στο γεγονός, ότι οι τράπεζες δεν είναι υποχρεωμένες να κρατούν τις καταθέσεις των πελατών τους στα ταμεία τους και έτσι μπορούν από αυτές να χορηγούν δάνεια και να κάνουν επενδύσεις.

Τον κύριο ρόλο του τραπεζικού συστήματος σε κάθε χώρα διαδραματίζουν οι κεντρικές τράπεζες, οι οποίες είναι οργανισμοί προσανατολισμένοι προς το δημόσιο συμφέρον. Είναι τράπεζες που ασκούν ιδιαίζουσες λειτουργίες, άλλοτε με τη μορφή ίδρυσης ανώνυμων εταιρειών και άλλοτε ως κρατικοί οργανισμοί.

Οι κύριες λειτουργίες των κεντρικών τραπεζών είναι οι εξής τρεις³: α) διαχειριστές των πόρων του δημοσίου, β) όργανα συμψηφισμού των δι' επιταγών κινούμενων λογαριασμών των εμπορικών τραπεζών και γ) όργανα δημιουργίας και ελέγχου του χρήματος, δηλαδή κύριοι φορείς της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής. Η τελευταία λειτουργία τους είναι ευρύτατης σημασίας, δεδομένου ότι, δια των χειρισμών της χρηματικής μεταβλητής, διαμορφώνουν και χειρίζονται τη βάση της αναπτυξιακής πολιτικής. Για αυτόν το λόγο, η διοίκηση των κεντρικών τραπεζών βρίσκεται σε στενή σχέση συνεργασίας με την Κυβέρνηση της χώρας και όλους τους φορείς της οικονομικής πολιτικής.

Οι εμπορικές τράπεζες⁴ αποτελούν τον κορμό του τραπεζικού συστήματος, τόσο από την άποψη του αριθμού των ιδρυμάτων και του δικτύου των υποκαταστημάτων τους, όσο και από την άποψη του κύκλου εργασιών τους. Το κατ' εξοχήν έργο και η πολιτική τους είναι η συγκέντρωση κεφαλαίων κυρίως με

τη μορφή καταθέσεων και η παροχή πιστώσεων σε επιχειρηματικούς τομείς του ιδιωτικού τομέα, σε δημόσιες επιχειρήσεις και δημόσιους οργανισμούς.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το τραπεζικό σύστημα⁵ στη χώρα μας συγκροτείται από μία κεντρική και εκδοτική τράπεζα και τους ενδιάμεσους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, των οποίων ο ρόλος είναι να παρεμβάλλονται ανάμεσα στις πηγές και στις χρήσεις των χρηματοδοτικών πόρων που διακινούνται στην οικονομία. Τέτοιοι ενδιάμεσοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί είναι οι εμπορικές τράπεζες, άλλοι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί και οι ιδιότυποι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που διενεργούν τραπεζικές εργασίες και μπορούν να ενταχθούν στο τραπεζικό σύστημα.

Ειδικότερα, όπως φαίνεται στον πίνακα 1 από τα στοιχεία της Τραπεζής της Ελλάδος και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, στις αρχές του 2006 το τραπεζικό σύστημα στη χώρα μας περιελάμβανε τους εξής ελληνικούς και ξένους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς:

1. Την Τράπεζα της Ελλάδος,
2. Είκοσι μία (21) ελληνικές εμπορικές τράπεζες,
3. Είκοσι τρία (23) παραρτήματα ξένων τραπεζών,
4. Δεκαέξι (16) συνεταιριστικούς πιστωτικούς οργανισμούς και
5. Δύο (2) ιδιότυπους πιστωτικούς οργανισμούς: Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΤΩΝ ΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

	ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑΣΤΗ- ΜΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (31.12.2004)
A. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ		
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	28	2.980
B 1. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ		
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	455	5.885
ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ (ALPHA BANK)	367	7.179
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	113	2.104
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	227	12.702
ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	68	1.335
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	376	6.610
ΕΜΠΟΡΙΚΗ CREDICOM ΤΡΑΠΕΖΑ	1	85
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ	3	147
ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΕΛΛΑΣ)	47	695
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	16	155
ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	59	1.118
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	241	4.018
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕFG EUROBANK - ERGASIAS	302	6.705
ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΒΑΒΑΝΚ	109	989
ΤΡΑΠΕΖΑ ΡΟΒΑΝΚ	44	583
ΩΜΕΓΑ ΤΡΑΠΕΖΑ	15	343
ΑΕΓΕΑΝ ΒΑΛΤΙΚ ΒΑΝΚ	1	35
ASPIS BANK A.T.E.	65	903
FVB - ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	9	168
MARFIN BANK	9	151
ΠΡΟΤΟΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	1	23

Β 2. ΑΛΛΟΔΑΠΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (ΜΕ ΕΔΡΑ ΣΕ ΧΩΡΑ ΤΗΣ Ε.Ε.)		
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ	25	395
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ	96	2.198
A.B.N. – AM.RO BANK N.V.	2	80
BAYERISCHE HYPO UND VEREINSBANK A.G.	1	64
BNP PARIBAS	6	188
BNP PARIBAS SECURITIES SERVICES	1	40
CETELEM	2	71
CITIBANK International plc	53	1.295
EUROHYPO AG	1	3
F.C.E. BANK plc	1	24
FIDIS BANK GmbH	1	12
FORTIS BANK SA/NV		
HSBC BANK plc	22	486
GMAC BANK GmbH	1	28
SAN PAOLO – I.M.I. SpA	1	23
SOCIETE GENERALE BANK AND TRUST	1	35
THE ROYAL BANK OF SCOTLAND	1	67
UNION DE CREDITOS INMOBILIARIOS S.A.	1	24
VOLKSWAGEN BANK GmbH		
Β 3. ΑΛΛΟΔΑΠΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (ΜΕ ΕΔΡΑ ΣΕ ΧΩΡΑ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε.)		
AMERICAN EXPRESS BANK Ltd.	3	100
AMERICAN BANK OF ALBANIA, GREEK BRANCH	1	36
BANK OF AMERICA N.A	1	28
BANK SADERAT IRAN	1	19
Γ. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ		
ΑΧΑΪΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	6	52
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	35	287
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ	2	12
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	7	93
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΒΡΟΥ	3	20
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΥΒΟΙΑΣ	2	23
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3	23
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	1	12
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΖΑΝΗΣ	2	17
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	1	15
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ	4	39
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΕΣΒΟΥ – ΛΗΜΝΟΥ	1	20
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	1	9
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ	1	12
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	3	18
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ	16	112

Δ. ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ		
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	136	1.229
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ	4	462
ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	3.006	62.584

Πηγές: Από την ιστοσελίδα της Τραπέζης της Ελλάδος στο διαδίκτυο, με αναφορά στα εποπτευόμενα ιδρύματα: <http://www.bankofgreece.gr/epopteia/> και από την ιστοσελίδα της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, με αναφορά στα μέλη της: <http://www.hba.gr/1who/index.htm>

Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) ιδρύθηκε το 1927 και άρχισε να λειτουργεί το Μάιο του 1928 ως η κεντρική τράπεζα της χώρας. Εκτός από το κεντρικό της κατάστημα στην Αθήνα, λειτουργούν και άλλα 27 υποκαταστήματα σε όλη την επικράτεια, ενώ συνολικά απασχολεί περίπου 3.000 υπαλλήλους.

Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει το συνηθισμένο χαρακτήρα και τις αρμοδιότητες⁶ μιας κεντρικής και εκδοτικής τράπεζας, όπως της παρέχει ο νόμος. Συγκεκριμένα, έχει τη μορφή "Ανώνυμη Εταιρεία" και ελέγχεται από το κράτος. Πιο αναλυτικά, στις αρμοδιότητές της βρίσκονται η εποπτεία και ο έλεγχος των άλλων τραπεζών, η τήρηση των λογαριασμών του κράτους και των αποθεματικών των δημοσίων οργανισμών, καθώς και η προεξόφληση του χαρτοφυλακίου των εμπορικών τραπεζών. Η κεντρική τράπεζα λειτουργεί ως σύμβουλος της κυβέρνησης για νομισματο-οικονομικά θέματα. Στο πλαίσιο δε

αυτής της λειτουργίας, έχει συσταθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής.

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών⁷, στο οποίο ανήκουν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των 24 υπολοίπων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την 1^η Ιανουαρίου 2001 η Τράπεζα της Ελλάδος ανήκει στο Ευρωσύστημα⁸, το οποίο περιλαμβάνει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις υπόλοιπες 11 εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών που έχουν υιοθετήσει ως νόμισμα το ευρώ. Ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών συμμετέχει στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, που χαράσσεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, όπως επίσης και στη χάραξη της συναλλαγματικής πολιτικής.

Η διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών αποτελεί τον πρωταρχικό σκοπό της Τραπεζής της Ελλάδος⁹. Η ανεξαρτησία της έχει θεσμοθετηθεί, όπως επίσης και η άσκηση δημοκρατικού ελέγχου, εκ μέρους της Βουλής. Η Τράπεζα της Ελλάδος, επιπρόσθετα, κατέχει και διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας, επιβλέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων και την κοπή κερμάτων, τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα, προωθεί και επιβλέπει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και των συστημάτων διακανονισμού χρεογράφων και ενεργεί ως ταμίας και εντολοδόχος του Δημοσίου. Δέχεται ακόμη καταθέσεις από τις υπόλοιπες τράπεζες, άλλες υποχρεωτικού κι άλλες προαιρετικού χαρακτήρα, ενώ παράλληλα χορηγεί και πιστώσεις σε αυτές.

ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι εμπορικές τράπεζες, όπως προαναφέρθηκε, είναι ο κορμός του τραπεζικού συστήματος και αποτελούν το πλέον ανεπτυγμένο τμήμα του ελληνικού πιστωτικού συστήματος. Μέσω του ευρέως δικτύου τους, συγκεντρώνουν υψηλό ποσοστό των ιδιωτικών καταθέσεων και ως εκ τούτου κατέχουν εξέχουσα θέση στο πιστωτικό σύστημα.

Όπως είδαμε 21 ελληνικές εμπορικές τράπεζες λειτουργούν σήμερα στη χώρα. Σύμφωνα με τους γενικούς πιστωτικούς κανόνες, κάθε εμπορική τράπεζα εφαρμόζει τη δική της πιστωτική πολιτική, προάγοντας τα συμφέροντά της, σύμφωνα με τις παραδόσεις και τους στόχους της. Ως γενικός κανόνας, ωστόσο, ισχύει ότι το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεών τους κατευθύνεται στο δευτερογενή τομέα, προσφέροντας συνάμα στήριξη σε παραγωγικές δραστηριότητες και επενδυτικά προγράμματα.

Οι ξένες εμπορικές τράπεζες που διατηρούν υποκαταστήματα στην Ελλάδα αντιπροσωπεύουν στις μέρες μας χαμηλό ποσοστό των εργασιών του εμπορικού τραπεζικού συστήματος. Παρά την προσπάθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος γνήσιου και υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, οι κύριοι πελάτες των τραπεζών αυτών είναι αλλοδαπές επιχειρήσεις εγκατεστημένες στη χώρα μας. Φαίνεται, λοιπόν, ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά είναι διστακτικά στην αποσκίρτηση από το δέσιμο με τις ελληνικών συμφερόντων τράπεζες. Ως εκ

τούτου περιορίζονται και οι πιέσεις για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών συνθηκών όσον αφορά τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών, σε σχέση με τα αντίστοιχα των ελληνικών τραπεζικών οργανισμών.

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Στους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς¹⁰ ανήκουν το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Η ελληνική νομοθεσία επιτρέπει επίσης την ίδρυση συνεταιριστικών τραπεζών¹¹, οι οποίες έχουν ως κύριο σκοπό να ενισχύουν την ανάπτυξη τοπικών οικονομιών. Σήμερα υπάρχουν στη Ελλάδα 16 συνεταιριστικές-πιστωτικές τράπεζες με αρκετά υποκαταστήματα, πολλές από τις οποίες ιδρύθηκαν την τελευταία δεκαετία.

Αναφορικά με το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, οι καταθέσεις του κατευθύνονται κυρίως για τη χρηματοδότηση αναπτυξιακών και κοινωνικών προγραμμάτων, ενώ μεταξύ των σκοπών του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων περιλαμβάνονται η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και η χορήγηση στεγαστικών δανείων προς απόκτηση ή προς αποπεράτωση πρώτης κατοικίας σε δημόσιους υπαλλήλους και υπαλλήλους των Ν.Π.Δ.Δ..

Τα προηγούμενα χρόνια, επίσης, κτηματικές τράπεζες¹² και τράπεζες επενδύσεων ξεχώριζαν λόγω της δραστηριότητάς τους και δεν συμμετείχαν στον εμπορικό χαρακτήρα του τραπεζικού συστήματος. Ωστόσο, τα τελευταία

χρόνια, σχεδόν όλες έχουν συγχωνευτεί με εμπορικές τράπεζες, μη εντασόμενες πλέον στα ειδικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Κύριος σκοπός των τραπεζών επενδύσεων¹³ ήταν η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση ορισμένων τομέων της ελληνικής οικονομίας, όπως βιομηχανικών, τουριστικών, εξαγωγικών και άλλων. Μέχρι το 2003 λειτουργούσαν στη χώρα μας αυτόνομα τρεις αναπτυξιακές τράπεζες: η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Β.Α.), η Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως (Ε.Τ.Ε.Β.Α.) και η Τράπεζα Επενδύσεων.

ΠΗΓΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Ψυχομάνης Σπύρος, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1999, σελ. 6.
2. Ρόκας Νικόλαος, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 2002, σελ. 137.
3. Ζαχαριάδης Σούρας Δημήτριος, Χρήμα–Πίστη–Τράπεζες: Μια εισαγωγή στη νομισματική θεωρία και πολιτική και στις χρηματοπιστωτικές αγορές, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα 1993, σελ. 90.
4. Ζητρίδης Αντώνιος, Ευρωπαϊκή ενοποίηση και τραπεζικό σύστημα, Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα 1992, σελ 48.
5. Σιαμάρης Κωνσταντίνος, Η ελληνική τραπεζική οργάνωσις, Ινστιτούτο τραπεζικών μελετών της Τραπέζης της Ελλάδος, Αθήνα 1966, σελ. 52.
6. Πατρινός Δημήτρης, Χρήμα–τράπεζες και χρηματοπιστωτική πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999, σελ. 205.
7. Πατρινός Δημήτρης, ό.π., σελ 275.
8. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική 2004–2005, Αθήνα 2005, σελ. 7.
9. Χαλικιάς Δημήτρης, Δυνατότητες και προβλήματα πιστωτικής πολιτικής: η ελληνική εμπειρία, Αρχείον Μελετών και Ομιλιών της Τραπέζης της Ελλάδος, 1976, σελ. 12.
10. Πατρινός Δημήτρης, ό.π., σελ. 210.
11. Τραγάκης Γεώργιος, Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 1986, σελ. 475.

12. Νούλας Αθανάσιος, Χρήμα και τράπεζες, Θεσσαλονίκη, 2000, σελ. 63.
13. Ζητρίδης Αντώνιος, ό.π., σελ. 50.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Ο όρος πίστωση αντιπροσωπεύει τη συναλλαγή εκείνη, κατά την οποία μεταβιβάζεται η ικανότητα προς διάθεση οικονομικών αγαθών από ένα υποκείμενο της οικονομίας σε άλλο, με την προϋπόθεση της επιστροφής τους μετά την παρέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος. Όρος για την επιστροφή αυτής της μεταβίβασης είναι η εμπιστοσύνη του δανειστή προς το δανειζόμενο (οφειλέτη), ότι ο τελευταίος θα έχει την ικανότητα, αλλά και τη θέληση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Τα παραπάνω στοιχεία της πίστωσης, εκ των οποίων το μεν πρώτο είναι αντικειμενικό (δηλαδή η προσωρινή παραχώρηση αγοραστικής δύναμης), το δε δεύτερο υποκειμενικό (η εμπιστοσύνη που απολαμβάνει ένα άτομο), είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Το στοιχείο της εμπιστοσύνης είναι ακριβώς εκείνο που χαρακτηρίζει την πράξη που αποκαλείται πίστη ή πιστωτική πράξη, ενώ η σύμβαση που υπογράφεται μεταξύ των συμβαλλομένων μερών ονομάζεται αντίστοιχα πιστωτική σύμβαση¹.

Αντικείμενο των πιστωτικών πράξεων δύναται να είναι οποιοδήποτε αγαθό. Επικρατέστερη όμως μορφή είναι το αντικείμενο να έγκειται στη μεταβίβαση χρηματικής αξίας, από την οποία (σ.σ. μεταβίβαση) απορρέει η ιδιαίτερη λειτουργία του χρήματος που είναι η πιστωτική λειτουργία. Εκείνο μάλιστα που

συνετέλεσε στο γεγονός να καταστεί το χρήμα το κύριο αντικείμενο της πίστης είναι η ρευστότητα την οποία διαθέτει, δηλαδή η δυνατότητα μετατροπής του σε οποιοδήποτε άλλο αγαθό.

Προκειμένου να αποφασιστεί η διενέργεια μιας πιστωτικής πράξης, σταθμίζεται η αξία των παρόντων και των μελλοντικών αγαθών. Ο πιστοδότης προβαίνει λόγου χάριν στην παροχή δανείου, επειδή αποδίδει μεγαλύτερη σημασία στη μελλοντική αξία, την οποία θα αποκτήσει προσαυξάνοντας την παρούσα κατά το ποσό του τόκου. Αντίθετα, ο πιστολήπτης προτιμά τα παρόντα αγαθά, λόγω της δυνατότητας που του προσφέρουν να εντείνει την παραγωγική του δράση ή με σκοπό να ικανοποιήσει επιτακτικές καταναλωτικές του ανάγκες.

Η πίστη, εξάλλου, διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην οικονομία διότι συντελεί στην πρόοδο και την ανάπτυξη της. Μερικά από τα πλεονεκτήματά της είναι τα εξής: α) Επιτρέπει την καλύτερη χρησιμοποίηση του κεφαλαίου, διότι χάρη στην πίστη συγκεντρώνονται κεφάλαια μέσω των τραπεζών, τα οποία αξιοποιούνται με τον κατάλληλο τρόπο, ενώ δίχως την πιστωτική λειτουργία θα παρέμεναν μάλλον άχρηστα. β) Αποτελεί κίνητρο για κάθε παραγωγική δραστηριότητα. Αν λείπει η πίστη, η οικονομία θα νεκρωθεί με την έλλειψη των αναγκαίων κεφαλαίων, που είναι απαραίτητα για να κινηθεί ο παραγωγικός μηχανισμός. Με την πιστοδότηση επιτυγχάνεται η δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής, πράγμα που οδηγεί στην οικονομική ανάπτυξη.

Ωστόσο, ειδικές ρυθμίσεις περιορίζουν την έκταση των χορηγούμενων πιστώσεων². Με το πνεύμα των πιστώσεων, λοιπόν, δε συμβαδίζουν οι χρηματοδοτήσεις που σχετίζονται με την εισαγωγή και τη διακίνηση εισαγόμενων προϊόντων, με εξαίρεση τις πρώτες ύλες, τα μηχανήματα και τα βασικά τρόφιμα, με σκοπό το μετριασμό της παθητικότητας του εμπορικού ισοζυγίου. Επίσης, σε αποκλεισμό της χρηματοδότησής τους οδηγούνται οι επιχειρήσεις εκείνες, που προβαίνουν σε πωλήσεις επί πιστώσει με προθεσμία μεγαλύτερη από αυτή που προβλέπεται κάθε φορά. Συνηθίζεται, ακόμα, να αποφεύγεται η χρηματοδότηση του εσωτερικού εμπορίου, όταν αυτή υπερβαίνει το καθοριζόμενο κατά τράπεζα ανώτατο όριο.

Τους κύριους φορείς των πιστώσεων αποτελούν σήμερα οι τράπεζες. Πρόκειται περί οργανισμών, στην πλειονότητά τους ιδιωτικές, οι οποίες λειτουργούν με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας.

ΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Παραδοσιακά, η πλέον χαρακτηριστική εργασία που αναλαμβάνουν τα τραπεζικά ιδρύματα είναι η χορήγηση πιστώσεων³. Με την πάροδο των χρόνων και μολονότι έχουν κάνει την εμφάνισή τους νέοι τρόποι χρηματοδότησης, η λειτουργία της σύγχρονης οικονομίας παραμένει συνυφασμένη με τη χρηματοδότησή της από τις τράπεζες. Η ανάπτυξή της, ιδιαιτέρως, δε νοείται αποκομμένη από τον υποστηρικτικό ρόλο των τραπεζών.

Η σημαντικότερη μορφή πίστωσης που απαντάται στην αγορά χρήματος είναι η χορήγηση δανείου. Από την ανάπτυξη που προηγήθηκε καθίσταται προφανές, ότι η πιστωτική σύμβαση είναι ευρύτερη του δανείου, εφόσον πίστωση μπορεί να δοθεί και με άλλους τρόπους, πλην του δανείου, όπως για παράδειγμα με την απλή παράταση πληρωμής του οφειλόμενου τιμήματος σε μια πώληση ή με την πώληση με δόσεις. Στην ουσία, το χρήμα στο δάνειο εμφανίζεται ως υλικό αντικείμενο που ενσωματώνει αγοραστική δύναμη, ενώ στην πίστωση παρίσταται ως μέτρο αξίας.

Με την κατάρτιση της σύμβασης του τραπεζικού δανείου, η πιστοδότρια τράπεζα παραχωρεί χρήματα στον πιστολήπτη, ενώ ο τελευταίος αναλαμβάνει την υποχρέωση να τα επιστρέψει στο συμφωνηθέντα χρόνο.

Τα κυριότερα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα τραπεζικά δάνεια και τα ξεχωρίζουν από τα υπόλοιπα είδη δανείων, όπως για παράδειγμα τα ανταλλάξιμα σε αντικαταστατά είδη, αναφέρονται παρακάτω. Τα τραπεζικά δάνεια είναι πάντοτε χρηματικά και κατά κανόνα συναινετικά. Η δανειακή σύμβαση καταρτίζεται εγγράφως, δίχως όμως συμβολαιογραφικό τύπο, με μόνη απαίτηση την καταβολή των δόσεων και την ανάληψη της υποχρέωσης από το δανειζόμενο για την απόδοσή τους. Εξάλλου, οι τράπεζες, εξαιτίας της λειτουργίας τους ως έμποροι χρήματος, απαιτούν την καταβολή τιμήματος και κατά συνέπεια δεν παραχωρούν ποτέ άτοκα δάνεια. Με άλλα λόγια, ο τόκος αποτελεί το αντάλλαγμα για την προσωρινή παραχώρηση του ποσού του δανείου στο δανειζόμενο, καθώς και για τη δυνατότητα αξιοποίησής του στα χέρια του τελευταίου. Ως εκ τούτου τα τραπεζικά δάνεια είναι αμφοτεροβαρείς

συμβάσεις, δεδομένου ότι ο δανειολήπτης καθίσταται υπόχρεος, πέρα από την επιστροφή του κεφαλαίου, να καταβάλει και τους αναλογούντες τόκους, μαζί με τα διάφορα άλλα συμφωνηθέντα έξοδα.

Τα τραπεζικά δάνεια συμφωνούνται συνήθως για ορισμένο χρόνο, μετά την πάροδο του οποίου ο πελάτης οφείλει να επιστρέψει εντόκως το κεφάλαιο που δανείστηκε, εκτός βέβαια αν η τράπεζα παραχωρήσει περαιτέρω προθεσμία εξόφλησης. Αν συντρέχει σπουδαίος λόγος είτε από την πλευρά της τράπεζας είτε του δανειολήπτη, η σύμβαση του δανείου μπορεί να καταγγελθεί, με αποτέλεσμα την πρόωρη λύση της. Στους γενικούς όρους που περιλαμβάνονται στα τραπεζικά δάνεια αναφέρονται συνήθως περιστατικά που συνιστούν σπουδαίο λόγο καταγγελίας, όπως παραδείγματος χάριν η επιγενόμενη αφερεγγυότητα του πελάτη.

Αν δεν έχει συμφωνηθεί χρόνος απόδοσης του δανείου, το δάνειο αποδίδεται μετά την παρέλευση μηνός από την καταγγελία είτε εκ μέρους της τράπεζας είτε του πελάτη. Σε κάθε άλλη περίπτωση, επιστρέφεται τμηματικά ανάλογα με τη συμφωνία που έχει προκύψει μεταξύ των μερών.

Τα δάνεια διακρίνονται⁴ ως προς μεν τη διάρκειά τους σε βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, ως προς δε το σκοπό για τον οποίο παρέχονται ή λαμβάνονται σε γεωργικά, βιομηχανικά, εμπορικά, στεγαστικά κ.λπ., ενώ ως προς τον τρόπο εξασφάλισής τους σε ενυπόθηκα ακινήτων, επ' ενεχύρω κινητών αξιών κ.λπ. και ως προς τα πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) μεταξύ των οποίων συνάπτονται σε ιδιωτικά, εταιρικά, κοινοτικά κ.λπ.. Υπάρχουν επίσης

πολλές άλλες διακρίσεις των δανείων αναλόγως του τρόπου αποπληρωμής τους (πάγια και χρεολυτικά), αναλόγως του σκοπού χρήσης τους (επαγγελματικά, καταναλωτικά) και άλλες.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΔΑΝΕΙΟΥ

Από τη στιγμή της διατύπωσης του αιτήματος από τον υποψήφιο δανειολήπτη στην τράπεζα, μέχρι τη χορήγηση του δανείου και την εξόφλησή του ακολουθείται μια ιδιαίτερα προσεκτική διαδικασία⁵. Ο διαμεσολαβητικός ρόλος των τραπεζών εγκυμονεί, όπως είναι γνωστό, σημαντικούς πιστωτικούς κινδύνους. Για την ελαχιστοποίηση, λοιπόν, της απώλειας δανειακών κεφαλαίων, οι τράπεζες έχουν αναπτύξει τεχνικές ελέγχου της πιστωτικής τους δραστηριότητας. Οι τεχνικές αυτές χρησιμοποιούνται στην εφαρμογή ολοκληρωμένων συστημάτων αποτελεσματικής διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, τα οποία βασίζονται σε εκτιμήσεις της μελλοντικής αποδοτικότητας της επιχείρησης-πελάτη, αλλά και γενικότερα του κλάδου στον οποίο η επιχείρηση ανήκει, καθώς και τις προβλέψεις της οικονομικής και πολιτικής κατάστασης της χώρας, με βάση το σκοπό χρήσης του παρεχόμενου δανείου και τον τρόπο αποπληρωμής του.

Για το σκοπό αυτό, οι τράπεζες σε μια εκτίμηση του μεγέθους του πιστωτικού κινδύνου που αντιμετωπίζουν, καταρτίζουν έναν πίνακα ελέγχου των δανείων τους, ο οποίος περιέχει πληροφορίες σχετικά τόσο με το βαθμό αξιοπιστίας του

δανειολήπτη, όσο και με το μακροοικονομικό και πολιτικό περιβάλλον της χώρας.

Αναλυτικότερα, η διαδικασία ελέγχου των χρηματοδοτήσεων αναφέρεται στη συλλογή στοιχείων σχετικά με:

- α) το ιστορικό της εταιρείας (οργανωτική δομή, διοίκηση και στρατηγική της εταιρείας, παραγόμενα προϊόντα, μερίδια αγοράς, πωλήσεις, προοπτικές του κλάδου, πηγές χρηματοδότησης), έτσι ώστε ο χρηματοοικονομικός αναλυτής να μπορεί στη συνέχεια να διαπιστώσει τη δυνατότητα ανάκαμψης της επιχείρησης μετά από κρίση,
- β) τη χρηματοοικονομική ανάλυση της επιχείρησης (ισολογισμός, κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, διάρθρωση στοιχείων ενεργητικού, υποχρεώσεις προς τρίτους, ταμειακές ροές), τις σχέσεις εργοδοσίας με τους εργαζομένους και την κάλυψη έναντι του συναλλαγματικού κινδύνου,
- γ) τους όρους δανειοδότησης (μέγεθος και διάρθρωση δανείου, πηγές εξόφλησης υποχρεώσεων, εγγυητής δανείων, τρόπος αποπληρωμής) και
- δ) τις πολιτικοοικονομικές συνθήκες της χώρας.

Εντούτοις, ακόμα και μετά την υλοποίηση της έγκρισης του αιτήματος και τη χορήγηση του απαιτούμενου κεφαλαίου, η τράπεζα εξακολουθεί να παρακολουθεί ενδελεχώς τη δραστηριότητα του πελάτη της και την ικανότητά του να προχωρήσει στη συμφωνημένη καταβολή των δόσεων. Η πορεία αυτή ακολουθείται μέχρι την εξόφληση του δανείου, ενώ παράλληλα γνωστό φαινόμενο είναι και οι συχνές προσεγγίσεις με τον πελάτη προκειμένου να αναπτυχθεί ένα στενότερο κλίμα συνεργασίας και για άλλα τραπεζικά προϊόντα.

Ας μην ξεχνούμε, πως η σύναψη ενός τραπεζικού δανείου αποτελεί σημαντική απόφαση για τον πελάτη, καθώς αναλαμβάνει μια μακροχρόνια υποχρέωση απέναντι στον τραπεζικό οργανισμό. Ο πελάτης πρέπει να συνειδητοποιήσει την υποχρέωση που αναλαμβάνει, καθώς σε περίπτωση προβλήματος με την αποπληρωμή του δανείου, οι επιπτώσεις που θα έχει σχετίζονται με την περιουσία του.

Ειδικότερα για τη χρηματοδότηση των νοικοκυριών, οι κατά καιρούς Πράξεις των Διοικητών της Τραπέζης της Ελλάδος (Π.Δ.Τ.Ε.) καθορίζουν ρυθμίσεις για την προστασία των καταναλωτών, όπως είναι ο υπολογισμός του δείκτη εισοδήματος. Με αυτή την πρακτική, το άθροισμα της μηνιαίας δόσης του δανείου μαζί με τις άλλες μηνιαίες υποχρεώσεις του δανειολήπτη (καταναλωτικά δάνεια, στεγαστικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες) θα πρέπει να μην υπερβαίνουν το 30% των μηνιαίων εισοδημάτων του. Εξάλλου, ο έλεγχος της ομαλής αποπληρωμής άλλων υποχρεώσεων του πελάτη εξετάζεται και με τη διασταύρωση των στοιχείων του ΤΕΙΡΕΣΙΑ.

ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΑΝΕΙΟΥ

Για τη νομική θεμελίωση των ιδιαιτεροτήτων της σχέσης τράπεζας και πελάτη υποστηρίζεται ότι με τη μεταξύ τους σύναψη σχέσεων διαρκείας δημιουργείται μια σύμβαση, από την οποία απορρέουν οι παρεπόμενες υποχρεώσεις. Εν τούτοις, η θέση αυτή αμφισβητείται έντονα, αν λάβει κανείς υπόψη την πλεονεκτική θέση της τράπεζας έναντι των πελατών της. Ουσιαστικά, με τη σύναψη σύμβασης ο δανειολήπτης αποδέχεται τους γενικούς τραπεζικούς όρους και υπόκειται σε αυτούς. Οι γενικοί όροι συναλλαγών είναι ως επί το πλείστον παρεμφερείς σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα και ως προς τη νομιμότητά τους υπάγονται σε δικαστικό έλεγχο⁶.

Από τη συναλλακτική σχέση που δημιουργείται μεταξύ τράπεζας και πελάτη, προκύπτουν τόσο γενικής φύσεως υποχρεώσεις όσο και ειδικής.

ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Οι γενικοί όροι⁷ που αναγράφονται στις δανειακές συμβάσεις, περιλαμβάνουν ρυθμίσεις και διατάξεις για μια μεγάλη σειρά ζητημάτων, κοινά για όλους τους τύπους των αμφοτεροβαρών συμβάσεων. Οι πελάτες των τραπεζών οφείλουν να γνωρίζουν τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης χορήγησης δανείου, καθώς και τους όρους, τους οποίους πρόκειται να αποδεχθούν. Παρακάτω

παραθέτουμε τους γνωστούς γενικούς όρους που συναντούμε στις τραπεζικές συμβάσεις, ταξινομημένους κατά θεματική ενότητα.

1. Οι συμβαλλόμενοι. Οι δανειακές συμβάσεις καταρτίζονται εγγράφως και αντίγραφό τους παραδίδεται στον καταναλωτή. Στην έγγραφη σύμβαση πρέπει να αναφέρονται η επωνυμία και η διεύθυνση, του δανειστή, του δανειολήπτη και του εγγυητή αν υπάρχει.

2. Περιγραφή του προϊόντος. Στην ενότητα αυτή περιέχεται σύντομη και σαφής περιγραφή της χορηγούμενης τραπεζικής πίστωσης. Πρέπει, επίσης, να διευκρινίζεται αν η προβλεπόμενη ασφάλεια είναι υποθήκη σε ακίνητο ή άλλη συνήθης ασφάλεια. Πρέπει ακόμη να διασαφηνίζεται το είδος του προσφερόμενου προϊόντος και αν το δάνειο είναι εξοφλούμενο εφάπαξ (δηλαδή εξόφληση του κεφαλαίου κατά τη λήξη και τακτή καταβολή των τόκων) ή τοκοχρεολυτικό (δηλαδή αποπληρωμή των τόκων και του κεφαλαίου τμηματικά καθ' όλη τη διάρκεια του δανείου). Επιπλέον, πρέπει να διευκρινίζεται αν οι όροι του δανείου εξαρτώνται από τη συμμετοχή του καταναλωτή σε ένα μέρος του κεφαλαίου, καθώς και αν η εκπλήρωσή των όρων του δανείου εξαρτάται από τη συμμετοχή ενός τρίτου ατόμου.

3. Ονομαστικό επιτόκιο⁸. Στην έγγραφη σύμβαση πρέπει να αναφέρονται σαφώς το ετήσιο πραγματικό επιτόκιο, οι προϋποθέσεις τυχόν τροποποίησής του, καθώς και όσα στοιχεία του κόστους πίστωσης δεν έχουν περιληφθεί στον υπολογισμό του ετήσιου πραγματικού επιτοκίου, αλλά βαρύνουν τον καταναλωτή, όπως επίσης και οι συνθήκες της σχετικής επιβάρυνσής του

(π.χ. η εισφορά 0,12% του Ν.128/75). Η περιγραφή πρέπει να περιλαμβάνει διευκρινίσεις για τον τρόπο διακύμανσης του επιτοκίου και ειδικότερα την περιοδικότητα των αναθεωρήσεων, την περίοδο σταθερού επιτοκίου (αν υπάρχει), καθώς και τα ανώτατα και κατώτατα όρια. Επίσης, πρέπει να επεξηγείται με σαφήνεια αν το κυμαινόμενο επιτόκιο συνδέεται με ένα δείκτη ή όχι και ακόμα να παρέχονται λεπτομέρειες σχετικά με το μηχανισμό προσαρμογής στο δείκτη, αν υπάρχει (δηλαδή η σχέση του με το βασικό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή το διατραπεζικό επιτόκιο EURIBOR⁹).

4. Δόσεις. Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει διευκρινίσεις για το ποσό, τον αριθμό και τη συχνότητα ή τις ημερομηνίες των δόσεων επιστροφής τόσο του κεφαλαίου, όσο και των τόκων και των λοιπών εξόδων, καθώς και η μέθοδος προσδιορισμού όσων στοιχείων δεν είναι γνωστά κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης. Ομοίως, πρέπει να αναφέρεται και το νόμισμα, στο οποίο θα γίνονται οι υπολογισμοί.

5. Πρόσθετα μη επαναλαμβανόμενα (εφάπαξ) έξοδα. Μαζί με τις τραπεζικές συμβάσεις πρέπει να παρέχεται κατάλογος με τα αρχικά και μη επαναλαμβανόμενα έξοδα, που θα πρέπει να καταβάλει ο καταναλωτής για τη λήψη του δανείου. Όταν το κόστος αυτό εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα από τον πιστωτή, πρέπει να παρέχεται εκτίμησή του. Επιπλέον, πρέπει να αναφέρεται το γεγονός, ότι το κόστος αυτό πρέπει να καταβάλλεται ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αίτησης για δάνειο. Το κόστος αυτό μπορεί να περιλαμβάνει για παράδειγμα διοικητικά έξοδα, έξοδα νομικής φύσης ή τις δαπάνες για την εκτίμηση της επένδυσης.

6. Πρόσθετα επαναλαμβανόμενα έξοδα. Πρέπει να υπάρχει λεπτομερής αναφορά, αν υπάρχουν τέτοια έξοδα, όπως για παράδειγμα έξοδα για την ασφάλεια αποπληρωμής του δανείου (ανεργίας ή ζωής), την ασφάλεια έναντι πυρός ή την ασφάλεια κατοικίας και εξοπλισμού.

7. Πρόωρη αποπληρωμή. Ο πιστωτής οφείλει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη δυνατότητα και τους όρους πρόωρης εξόφλησης του δανείου και για τυχόν πρόσθετα σχετικά έξοδα. Όταν το ύψος των εξόδων αυτών δεν μπορεί να καθοριστεί εκ των προτέρων, πρέπει να αναφέρεται ότι θα είναι πληρωτέο ένα ποσό, το οποίο θα καλύπτει το κόστος του πιστωτή που προκύπτει από την πρόωρη λύση της σύμβασης του δανείου.

8. Ενδεικτικός πίνακας αποπληρωμής. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων πρέπει να γίνεται αναφορά του κόστους ενός αντιπροσωπευτικού δανείου συναφούς περιεχομένου με αυτό για το οποίο γίνεται η συναλλαγή. Βάσει τούτου, ο πιστωτής είναι υποχρεωμένος μαζί με τη δανειακή σύμβαση να παρέχει ένα ενδεικτικό και συνοπτικό πίνακα αποπληρωμής που να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις μηνιαίες ή τριμηνιαίες (κατά περίπτωση) δόσεις για το πρώτο έτος και τα ετήσια ποσά για τη συνολική διάρκεια του δανείου. Ο πίνακας πρέπει να περιέχει στοιχεία για την καταβολή του κεφαλαίου, την πληρωμή των τόκων, το εναπομείναν κάθε φορά οφειλόμενο κεφάλαιο, το ύψος κάθε δόσης και το σύνολο του κεφαλαίου και των τόκων. Θα πρέπει να αναφέρεται, ότι ο πίνακας είναι αποκλειστικά και μόνο ενδεικτικός, ενώ πρέπει να περιέχει σχετική μνεία αν το προτεινόμενο δάνειο είναι δάνειο με κυμαινόμενο επιτόκιο.

9. Υποχρέωση ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμού. Υποστηρίζεται, ότι ο πελάτης της τράπεζας αναλαμβάνει την υποχρέωση να ενισχύει προσωρινά την τράπεζα, καταθέτοντας τα συμφωνημένα ποσά στο συγκεκριμένο πιστωτικό οργανισμό¹⁰.

10. Όργανα εσωτερικού ελέγχου και παραπόνων. Υπάρχει η υποχρέωση να γνωστοποιείται η επωνυμία, η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου της αρμόδιας υπηρεσίας. Ειδάλλως, σε περίπτωση που το πρόβλημα δεν επιλυθεί, ο δανειολήπτης έχει τη δυνατότητα να απευθυνθεί στον τραπεζικό μεσολαβητή¹¹.

11. Πληροφόρηση πελατών. Γενικές πληροφορίες πρέπει να δίνονται σχετικά με τις δυνατότητες φορολογικών ελαφρύνσεων, οι οποίες συνδέονται με τους τόκους του ληφθέντος δανείου ή σχετικά με άλλες κρατικές επιδοτήσεις ή έστω να γίνεται αναφορά της υπηρεσίας που μπορεί να τα παρέχει.

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Οι ειδικοί όροι¹², γνωστοί και ως άγραφοι, εξυπακούονται στο περιβάλλον σύναψης δανείων. Πολλές φορές, ωστόσο, λησμονούνται, με αποτέλεσμα να γίνονται αιτία καταγγελιών εις βάρος της συμφωνηθείσας σύμβασης.

1. Υποχρέωση εχεμύθειας. Οι διάφοροι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί διαθέτουν πλήθος πληροφοριών σχετικά με την περιουσιακή κατάσταση των συναλλασσομένων με αυτούς πελάτες (π.χ. πληροφορίες σχετικά με τη φερεγγυότητά τους ή τα μελλοντικά τους σχέδια) ή την προσωπική τους κατάσταση (π.χ. το επάγγελμά τους). Αποτελεί διεθνώς αναγνωρισμένο κανόνα, ότι οι πληροφορίες αυτές είναι απόρρητες και δεν ανακοινώνονται σε τρίτους, οι δε υπάλληλοι ή διευθυντές των οργανισμών αυτών που γίνονται προαγωγοί τέτοιων ειδήσεων τιμωρούνται με φυλάκιση. Η υποχρέωση αυτή ισχύει ακόμα και όταν δεν έχει αναφερθεί ρητά, τόσο κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης, όσο και μετά τη λήξη της. Η ίδια υποχρέωση ισχύει ασφαλώς και όταν δεν καταρτιστεί η σύμβαση.

2. Υποχρέωση ενημέρωσης και παροχής συμβουλών. Από τη σχέση εμπιστοσύνης που συνδέει την τράπεζα με τον πελάτη και το προβάδισμα της πρώτης στον τομέα της πληροφόρησης, προκύπτει η υποχρέωση του πιστωτικού οργανισμού για ενημέρωση, ανάλογα με τις συγκεκριμένες συνθήκες, όπως το είδος της σκοπούμενης συναλλαγής (οι όροι και οι κίνδυνοι του δανείου) και το επίπεδο γνώσεων του πελάτη. Η ενημέρωση πρέπει να είναι αντικειμενική και πλήρης. Πλημμελής ή ανακριβής ενημέρωση δημιουργεί ευθύνη εις βάρος του πιστωτικού οργανισμού.

ΟΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Το δικαίωμα του καταναλωτή για προστασία των νομικών και οικονομικών συμφερόντων του, αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματά του¹³. Η κατοχύρωση του δικαιώματος αυτού εξασφαλίζεται από το κράτος με νομοθετική ρύθμιση. Ο νόμος για την προστασία του καταναλωτή (Ν. 2251/94) ορίζει ότι καταχρηστικές¹⁴ είναι οι ρήτρες εκείνες, που έχουν ως αποτέλεσμα τη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων εις βάρος του καταναλωτή. Ο νόμος καθιερώνει επίσης το γενικό κανόνα που ορίζει ότι οι ρήτρες πρέπει να συντάσσονται με σαφή και κατανοητό τρόπο, στην ελληνική γλώσσα (εξαιρούνται οι γενικοί όροι διεθνών συναλλαγών) και να εκτυπώνονται ευανάγνωστα. Κατά την ερμηνεία τους λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη προστασίας του αγοραστικού κοινού. Σε περίπτωση αμφιβολίας ερμηνεύονται υπέρ του καταναλωτή¹⁵. Στην περίπτωση που ο καταναλωτής συναντήσει καταχρηστικές ρήτρες, έχει δικαίωμα να τις αμφισβητήσει ή απλώς να μην τις τηρήσει, διότι οι ρήτρες αυτές δεν τον δεσμεύουν.

Στις συμβάσεις των τραπεζών με τους πελάτες τους, είναι δυνατόν να βρεθεί μια σειρά από όρους συναλλαγών, οι οποίοι μπορεί να κριθούν με δικαστικές αποφάσεις καταχρηστικοί και κατά συνέπεια άκυροι. Ανάμεσα σε αυτούς περιλαμβάνονται όροι με τους οποίους καθορίζονται υπερβολικά μεγάλες για την τράπεζα ή υπερβολικά σύντομες για τον πελάτη, προθεσμίες καταγγελίας των συμβάσεων και συνεπάγονται την παράταση ή την ανανέωση της

σύμβασης για διάστημα υπερβολικά μεγάλο, αν ο πελάτης δεν την καταγγείλει σε ορισμένο χρόνο. Το ίδιο ισχύει, επίσης, για όρους που επιφυλάσσουν μόνο στην τράπεζα το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης ή λύσης της σύμβασης χωρίς ορισμένο ειδικό και σπουδαίο λόγο.

Καταχρηστικοί επίσης είναι δυνατόν να κριθούν όροι, με τους οποίους ο πιστωτικός οργανισμός μπορεί να ορίζει μονομερώς το χρόνο εκταμίευσης της πίστωσης ή να αφήνει χωρίς σπουδαίο λόγο αρρυθμίστο και να τροποποιεί ελεύθερα το ύψος του επιτοκίου, της προμήθειας και των λοιπών επιβαρύνσεων ή και τη συχνότητα του ανατοκισμού, με κριτήρια που δεν είναι ειδικά καθορισμένα και εύλογα για τον πελάτη.

Το ίδιο ισχύει, περαιτέρω, για όρους που επιτρέπουν στην τράπεζα να ζητήσει από τον πιστούχο υπέρμετρες εξασφαλίσεις και εγγυήσεις ή επιβάλουν εις βάρος του πιστούχου υπερβολικούς τόκους υπερημερίας σε περίπτωση καθυστέρησης και γενικά υπέρμετρη αποζημίωση ή ποινική ρήτρα, εφόσον δεν τηρεί τις συμβατικές του υποχρεώσεις. Ασφαλώς, καταχρηστικοί θεωρούνται και οι όροι με τους οποίους η τράπεζα περιορίζει ή αποκλείει υπέρμετρα την ευθύνη της για παραβίαση συμβατικών της υποχρεώσεων και αντίστοιχα επαυξάνει την ευθύνη των πελατών της.

Υπάρχουν δύο τρόποι αντιμετώπισης αυτής της κατάστασης:

α) η συλλογική αγωγή, που μπορεί να υποβάλει μια ένωση καταναλωτών¹⁶, η οποία πληροί ορισμένες προϋποθέσεις βάσει του νόμου 2251/94, εξ ονόματος των καταναλωτών, όταν διαπιστώσει ότι παραβιάζονται τα κατοχυρωμένα από το νόμο δικαιώματα τους και

β) η εξώδικη επίλυση¹⁷ των διαφορών από επιτροπή φιλικού διακανονισμού, η οποία συστήνεται σε κάθε Νομαρχία από τον αρμόδιο Νομάρχη.

Πρόσφατα μάλιστα, η Ένωση Καταναλωτών για την Ποιότητα της Ζωής (Ε.Κ.ΠΟΙ.ΖΩ.) δικαιώθηκε με δικαστικές αποφάσεις αναφορικά με καταχρηστικούς όρους στεγαστικών δανείων. Καταχρηστικοί και παράνομοι κρίθηκαν από τον Άρειο Πάγο οι όροι των στεγαστικών δανείων τραπεζών για την πρόωρη εξόφληση στα δάνεια και για το χρόνο υπολογισμού του επιτοκίου. Συγκεκριμένα με την υπ' αριθμόν 430/2005 απόφασή του¹⁸, ο Άρειος Πάγος επιβεβαιώνει ότι είναι καταχρηστικός ο όρος, βάσει του οποίου οι καταναλωτές υποχρεώνονται να καταβάλλουν στις τράπεζες ποσό που συνήθως ανέρχεται σε 2,50% επί του προεξοφλούμενου κεφαλαίου του δανείου, όταν εξοφλούν πρόωρα στεγαστικό δάνειο. Ο Άρειος Πάγος επισημαίνει, ότι η γνωστή ως ποινή πρόωρης εξόφλησης (penalty) δεν μπορεί να δικαιολογηθεί στην περίπτωση του κυμαινόμενου επιτοκίου, καθώς η τράπεζα, επανατοποθετώντας τα χρήματα, επιτυγχάνει την ίδια επιτοκιακή απόδοση και δεν υφίσταται καμία ζημία. Ο Άρειος Πάγος κρίνει επίσης καταχρηστικό τον όρο, σύμφωνα με τον οποίο η τράπεζα υπολογίζει τους τόκους με έτος 360 ημερών, αντί 365 ή 366 ημερών, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται πρόσθετα ο δανειολήπτης.

Η απόφαση του ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου αφορούσε τη συλλογική αγωγή της Ε.Κ.ΠΟΙ.ΖΩ. κατά μεγάλης τράπεζας, με την οποία τόσο πρωτόδικα όσο και στο Εφετείο είχαν κριθεί καταχρηστικοί και παράνομοι δεκαπέντε όροι

που χρησιμοποιούν οι τράπεζες στις συμβάσεις στεγαστικών δανείων. Ωστόσο, η εναγόμενη τράπεζα προσέφυγε στον Άρειο Πάγο μόνο για τρεις από αυτούς, με αποτέλεσμα η παρανομία των υπολοίπων όρων να καταστεί πλέον αμετάκλητη.

Αρμόδια Αρχή για τις καταχρηστικές ρήτρες είναι το Υπουργείο Ανάπτυξης (Γενική Γραμματεία Καταναλωτή) και ειδικότερα η Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας Καταναλωτή για την υποβολή παραπόνων εκ μέρους των καταναλωτών.

Στο ίδιο πνεύμα, της προστασίας των δικαιωμάτων του καταναλωτή, υπάρχει ο Συνήγορος του Καταναλωτή, μια ανεξάρτητη Αρχή πρόσφατα συσταθείσα. Ο Συνήγορος, ως εξωδικαστικό όργανο, ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελιών πολιτών και ανάλογα με την περίπτωση προβαίνει σε έρευνες με έμφαση στη συναινετική επίλυση καταναλωτικών διαφορών, σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι με τον οποιονδήποτε τρόπο έχει θιγεί καταναλωτικό συμφέρον, είτε από αγορά προϊόντος είτε από παροχή υπηρεσίας.

Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ

Η οφειλή των τόκων είναι από νομικής άποψης παρεπόμενη της οφειλής του κεφαλαίου. Από οικονομικής άποψης, όμως, η απολαβή τόκου αποτελεί κατά την αντίληψη των συμβαλλομένων τον κύριο σκοπό που προωθεί την

πιστωτική σύμβαση, ενώ η απαίτηση απόδοσης του κεφαλαίου τείνει απλά στην εκκαθάριση και περάτωση της συμβατικής σχέσης.

Το ύψος των οφειλόμενων κάθε φορά τόκων προσδιορίζεται συνήθως με βάση ένα ποσοστό ή μέτρο, το οποίο καλείται επιτόκιο¹⁹. Το επιτόκιο είναι ένα οικονομικό μέγεθος μεταβαλλόμενο, αφού το ύψος του επηρεάζεται από τη δυναμική της χρηματαγοράς. Ορθά λοιπόν το ποσοστό του επιτοκίου, βάσει του οποίου υπολογίζονται οι τόκοι που οφείλει να καταβάλει ο πελάτης για την παραχώρηση του δανείου, αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των μερών, αν και τα περιθώρια διαπραγμάτευσης είναι στενά, διότι οι τράπεζες εμμένουν κατά κανόνα στα ήδη προκαθορισθέντα από αυτές ποσοστά για κάθε είδος δανείου.

Είναι δυνατόν να επιφυλαχθεί στην τράπεζα το δικαίωμα να μεταβάλει μονομερώς το αρχικά συμφωνηθέν επιτόκιο κατά τη διάρκεια του δανείου, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες της χρηματαγοράς, οπότε αυτό αναφέρεται ως δάνειο κυμαινόμενου επιτοκίου. Στην περίπτωση αυτή, η τράπεζα πρέπει να προσδιορίζει το επιτόκιο κατά δίκαιη κρίση.

Το γεγονός αυτό δίνει ορισμένα πλεονεκτήματα στο δανειζόμενο. Κάθε φορά που τα επιτόκια πέφτουν σε χαμηλότερα επίπεδα, αναλόγως μειώνονται και οι δόσεις. Η περίπτωση της χρηματοδότησης με δάνειο κυμαινόμενου επιτοκίου ευνοεί τους δανειολήπτες σε περιόδους, όπου η τάση της αγοράς δείχνει πτώση των επιτοκίων. Γενικότερα όμως, ο προγραμματισμός των δαπανών καθίσταται δυσκολότερος, όταν μεταβάλλονται τα επιτόκια.

Αντίθετα, όταν το ύψος του ονομαστικού επιτοκίου διατηρείται αμετάβλητο καθ' όλη τη διάρκεια του δανείου, οι καταβληθέντες τόκοι είναι ισόποσοι και αυτό αναφέρεται ως δάνειο σταθερού επιτοκίου. Η χρήση ενός τέτοιου δανείου προφυλάσσει τους δανειολήπτες από μεταβολές στα επιτόκια και κάνει ευκολότερη την κατάρτιση του προϋπολογισμού του νοικοκυριού ή της επιχείρησης, στα οποία χορηγείται. Ωστόσο, βασικό μειονέκτημα αντιμετωπίζουν όσοι συνάπτουν στεγαστικά δάνεια σε περιόδους μείωσης των επιτοκίων της αγοράς.

Ο υποψήφιος πιστολήπτης θα πρέπει, πριν από την επιλογή της τράπεζας στην οποία θα καταφύγει για τη λήψη του δανείου, να απαντήσει στο κρίσιμο ερώτημα του κυμαινόμενου ή σταθερού επιτοκίου. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να συνεκτιμήσει, ότι στις ημέρες μας τόσο τα κυμαινόμενα επιτόκια όσο και τα σταθερά βρίσκονται σε ιδιαίτερος χαμηλά επίπεδα. Η εξέλιξη αυτή είχε φτάσει στο ναδίρ κατά τα έτη 2004 και 2005, όταν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία έχει την αρμοδιότητα καθορισμού των επιτοκίων, διατήρησε επί μακρόν το ύψος των επιτοκίων χορηγήσεων σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Πάντως, η πλέον συνήθης μορφή χρηματοδότησης που συναντάται στην αγορά, απαντά σε ένα συνδυασμό σταθερού επιτοκίου για το πρώτο βραχύ διάστημα και κυμαινόμενου επιτοκίου στη συνέχεια και έως τη λήξη του δανείου.

Ουσιαστικά, το ύψος του επιτοκίου στην οργανωμένη αγορά χρήματος εξαρτάται από τη φερεγγυότητα του εκδότη της χορήγησης, το υπολογιζόμενο μέγεθος του τυχόν υπάρχοντος πιστωτικού κινδύνου και το πρόσωπο του δανειολήπτη. Διαμορφώνεται επίσης ανάλογα με το είδος και το χρόνο λήξης

των δανείων και από διάφορα άλλα στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος, της οικονομικής συγκυρίας και του συγκεκριμένου χρόνου που γίνεται η συμφωνία. Πάντως, τα εκάστοτε ανώτατα όρια επιτοκίων καθορίζονται στις βασικές κατηγορίες χορηγήσεων με τέτοιο τρόπο, ώστε να ευνοούνται οι περισσότερο επιθυμητές δραστηριότητες.

Ωστόσο, ειδικές διατάξεις που διέπουν τη χορήγηση στεγαστικών δανείων σε ορισμένες κατηγορίες πολιτών έχουν τεθεί σε ισχύ με διάφορες Πράξεις του Διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος. Συγκεκριμένα, επιδότηση επιτοκίου δικαιούνται οι υπάλληλοι του Δημοσίου και οι υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. για την αγορά πρώτης κατοικίας με χορήγηση δανείου από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Επιπλέον, ευνοϊκοί όροι ισχύουν για τα δάνεια της Εργατικής Κατοικίας, όπως και για δάνεια προς επιχειρήσεις πληγείσες από θεομηνίες, πυρκαγιές και λοιπά έκτακτα γεγονότα²⁰.

Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονούμε πως, όταν ο πελάτης υπολογίζει το τραπεζικό κόστος, δεν περιορίζεται βέβαια μόνο στα επιτόκια και στην πατροπαράδοτη προμήθεια. Λαμβάνει υπόψη και τις προμήθειες της τράπεζας για τις διάφορες υπηρεσίες που του προσφέρει, ιδίως αν πρόκειται για επιχείρηση, και αφορούν στη διεκπεραίωση εξαγωγών και εισαγωγών, την εκτέλεση εντολών, την έκδοση ενέγγυων πιστώσεων και εγγυητικών επιστολών, την αγοραπωλησία συναλλάγματος και άλλα πολλά. Εξάλλου το κόστος χρήματος, περιλαμβάνει τους φόρους επί των τόκων και των προμηθειών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.
ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΝΕΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΕΓΧΩΡΙΑ Ν.Χ.Ι.
 (Ποσοστά %, ετησίως, μέσοι όροι περιόδου δίχως επιβαρύνσεις ΣΕΠΕ)

ΕΤΗ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ		ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ	
	ΒΡΑΧΥ- ΧΡΟΝΙΑ	ΜΑΚΡΟ- ΧΡΟΝΙΑ	ΒΡΑΧΥ- ΧΡΟΝΙΑ	ΜΑΚΡΟ- ΧΡΟΝΙΑ
1994	27,4	25,3		
1995	23,1	22,1		
1996	20,9	18,9		
1997	18,9	16,8		
1998	18,6	16,6		
1999	15,0	13,5	20,4	12,6
2000	12,3	11,5	17,0	9,8
2001	8,6	8,7	13,4	6,5
2002	7,4	7,4	12,6	5,7
2003			11,6	5,2
2004			11,1	4,8
2005			10,8	4,3

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο, Οικονομικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Η ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Η χορήγηση πιστώσεων σε επιχειρήσεις, οι οποίες υπόκεινται στον επιχειρηματικό κίνδυνο, αλλά και σε ιδιώτες, αυξάνει τον πιστωτικό κίνδυνο και της ίδιας της τράπεζας, ο οποίος θα οφείλεται στην αδυναμία του πιστολήπτη να επιστρέψει κατά το συμφωνηθέντα χρόνο το ποσό της πίστωσης, μαζί με τους οφειλόμενους τόκους. Επομένως, είναι κατ' αρχήν δικαιολογημένη, αλλά

και επιβεβλημένη, η λήψη από τα πιστωτικά ιδρύματα εξασφαλιστικών μέτρων, τα οποία να αποκλείουν ή να περιορίζουν τον πιστωτικό κίνδυνο. Η εξασφάλιση των πιστώσεων επιτυγχάνεται με τη σύναψη παρεπόμενων συμφωνιών, οι οποίες ενεργοποιούνται σε περίπτωση που ο πιστολήπτης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του ή κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης.

Από την άλλη όμως πλευρά, η ανάγκη εξασφάλισης των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν πρέπει να υπερβαίνει ορισμένα όρια που καθορίζονται από τα χρηστά ήθη και την καλή πίστη. Δεδομένου δε, ότι οι συμβάσεις για τη χορήγηση πιστώσεων είναι κατά κανόνα έντυπες και εκ των προτέρων διατυπωμένες, σημασία έχει εν προκειμένω και ο έλεγχος καταχρηστικότητας των όρων²¹ τους για την προστασία του καταναλωτή.

Αντίθεση προς τα χρηστά ήθη, μπορεί να υπάρξει ιδίως σε περίπτωση αρχικής ή επιγενόμενης υπερεξασφάλισης της τράπεζας, δηλαδή εξασφάλισης της πέρα από τα αναγκαία όρια για την διασφάλιση επιστροφής του δανείου και των αναλογούντων τόκων, με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της οικονομικής ελευθερίας του πελάτη της, παρά την υποχρέωση πρόνοιας που παρέχει απέναντί του.

Οι βασικότερες μορφές εξασφάλισης της πιστοδότριας τράπεζας είναι οι προσωπικές και οι εμπράγματα ασφάλειες, οι οποίες μπορούν να παραχωρούνται είτε από τον ίδιο τον πελάτη (πιστολήπτη) της τράπεζας είτε από τρίτο άτομο. Με την προσωπική ασφάλεια προστίθεται ένας ακόμη ευθυνόμενος έναντι της τράπεζας, ως εγγυητής²².

Ιδίως για τη χρηματοδότηση των νοικοκυριών, η ύπαρξη εγγυητή κρίνεται απαραίτητη σε τρεις κυρίως καταστάσεις: όταν ο δανειολήπτης έχει καθαρό ετήσιο εισόδημα κάτω από 9.000 ευρώ, όταν η ηλικία του δανειολήπτη είναι μικρότερη των 23 ετών ή μεγαλύτερη των 70 ετών στη λήξη του δανείου ή όταν ο δανειολήπτης εργάζεται στον ίδιο εργοδότη λιγότερο από 2 έτη.

Συχνή είναι, επίσης, η εξασφάλιση επί κινητών πραγμάτων και δικαιωμάτων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η ενεχυρίαση απαιτήσεων και μετοχών (τακτική που δεν ενδιαφέρει ιδιαίτερα τις τράπεζες λόγω της αστάθειας του Χρηματιστηρίου Αξιών), η ενεχυρίαση εταιρικών μεριδίων και αξιογράφων (όπως συναλλαγματικών, φορτωτικών) ή ακόμη και δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας (π.χ. του σήματος της επιχείρησης) για την εξασφάλιση της πιστοδότησης.

Επίσης, η ισχύς του θεσμού του πλασματικού ενέχυρου, δηλαδή του ενέχυρου δίχως παράδοση στο δανειστή, αποτελεί θεσμό που έχει ιδιαίτερη σημασία για την πιστολήπτρια επιχείρηση, διότι με αυτό τον τρόπο δεν αποξενώνεται από αντικείμενα απαραίτητα για τη λειτουργία της²³. Επίσης, από το νόμο προβλέπεται η ενεχυρίαση και εκχώρηση επιχειρηματικών απαιτήσεων, υφιστάμενων ή και μελλοντικών. Αξίζει, εδώ να λεχθεί, πως πριν την εισαγωγή του πλασματικού ενέχυρου, η τραπεζική πρακτική είχε διαμορφώσει και άλλες μορφές εξασφάλισης, όπως η καταπιστευτική μεταβίβαση της κυριότητας κινητών πραγμάτων ή απαιτήσεων.

Πρωταγωνιστικό ρόλο, όμως, στην ελληνική τραπεζική πρακτική έχει η ενυπόθηκη ασφάλεια, λόγω της υψηλού βαθμού ασφάλειας που παρέχει (προσημείωση υποθήκης και υποθήκη). Στην περίπτωση αυτή, η εμπράγματως ασφαλισμένη τράπεζα ικανοποιείται προνομιακά σε περίπτωση πτώχευσης του πιστολήπτη, αλλά και σε περίπτωση κατάσχεσης και πλειστηριασμού του βεβαρημένου πράγματος.

Η υποθήκη εγγράφεται πάνω στο ακίνητο που έχει ήδη στην ιδιοκτησία του ο δανειολήπτης ή στο ακίνητο που πρόκειται να αποκτήσει με τα χρήματα του δανείου. Η αξία του ακινήτου που λαμβάνεται υπόψη, είναι αυτή που θα ορίσει ο μηχανικός της τράπεζας κατόπιν αυτοψίας. Το ανώτερο ποσοστό χρηματοδότησης με εξασφάλιση ακίνητο είναι το 80% της εμπορικής του αξίας. Αυτό το υψηλό ποσοστό χρηματοδότησης μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε περίπτωση αγοράς ή αποπεράτωσης. Στις άλλες περιπτώσεις κυμαίνεται και εξαρτάται από τον σκοπό του δανείου και τα οικονομικά του πελάτη. Στην περίπτωση που υπάρχει προσημείωση σε δύο ακίνητα του πελάτη τότε το ποσοστό δανειοδότησης μπορεί να αυξηθεί στο 100% της αξίας των ακινήτων. Το ακίνητο στο οποίο θα γίνει και η προσημείωση πρέπει να είναι πλήρως περατωμένο ή να περατώνεται πλήρως με το προϊόν του δανείου, καθώς και να είναι άρτιο τεχνικά και νομικά. Επίσης πρέπει να συμβάλλονται στο δάνειο, όλοι όσοι έχουν ιδιοκτησία στο ακίνητο (ψιλή κυριότητα, επικαρπωτές κ.λπ.).

ΠΗΓΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Ψυχομάνης Σπύρος, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1999, σελ. 50.
2. Παρινός Δημήτρης, Χρήμα–τράπεζες και χρηματοπιστωτική πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999, σελ. 176.
3. Ρόκας Νικόλαος, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 2002, σελ. 71.
4. Παρινός Δημήτριος, ό.π., σελ. 153.
5. Καράκωστας Ιωάννης, Γενικοί όροι των τραπεζικών συναλλαγών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 2001, σελ. 131.
6. Καράκωστας Ιωάννης, ό.π., σελ. 54.
7. Καράκωστας Ιωάννης, ό.π., σελ. 63.
8. Δεμίρης Χαράλαμπος, Χρηματοδοτήσεις (Θεωρία και πράξη), Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα 1993, σελ. 28.
9. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική 2004–2005, Αθήνα 2005, σελ. 157.
10. Ρόκας Νικόλαος, ό.π., σελ. 76.
11. Η ιστοσελίδα του Τραπεζικού Μεσολαβητή στο διαδίκτυο: <http://www.bank-omb.gr>
12. Ψυχομάνης Σπύρος, ό.π., σελ. 167.
13. Δελούκα Ιγκλέση Κορνηλία, Νομική και Κοινωνική Προστασία του Καταναλωτή, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Πειραιάς 1992, σελ. 93.
14. Καράκωστας Γιάννης, ό.π., σελ. 64.

15. Καράκωστας Γιάννης, ό.π., σελ. 53.
16. Καράκωστας Γιάννης, ό.π., σελ. 91.
17. Καράκωστας Γιάννης, ό.π., σελ. 119.
18. Η ιστοσελίδα στο διαδίκτυο με αναφορά στη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων: <http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/nusg8.main>
19. Ψυχομάνης Σπύρος, ό.π., σελ. 99.
20. Καράκωστας Γιάννης, ό.π., σελ. 57.
21. Καράκωστας Ιωάννης, ό.π., σελ. 72.
22. Μάζης Παναγιώτης, Εμπράγματη εξασφάλιση τραπεζών και ανωνύμων εταιριών, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 1993, σελ 23.
23. Μάζης Παναγιώτης, ό.π., σελ. 315.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1990–2005

Βασική πηγή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων είναι η αυτοχρηματοδότησή τους. Αυτό συμβαίνει είτε με την έκδοση νέων μετοχών, είτε δίνοντας στους πιστωτές τους μετοχές μετατρέποντάς τους σε μετόχους κ.λπ., κυρίως όμως από τα καθαρά κέρδη χρήσης που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη της επιχείρησης.

Τα κεφάλαια όμως που εισρέουν στην επιχείρηση από εξωτερικές πηγές αποτελούν την εξωτερική χρηματοδότηση, η οποία εμφανίζεται με τη μορφή πιστώσεων, οι οποίες προστίθενται στα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξή της. Οι πιστώσεις αυτές διακρίνονται σε εμπορικές και σε τραπεζικές. Εμπορικές είναι οι πιστώσεις που χορηγούν οι επιχειρήσεις μεταξύ τους, ενώ τραπεζικές είναι οι χορηγούμενες από τις τράπεζες.

Οι τραπεζικές πιστώσεις διακρίνονται σε πολλούς τύπους. Αρχικά, με τη μορφή ανοίγματος πίστωσης, κατά την οποία τίθεται ένα ορισμένο χρηματικό ποσό ως πίστωση στη διάθεση του επιχειρηματία, το οποίο μπορεί να το χρησιμοποιήσει

με την έκδοση συναλλαγματικών εις βάρος της τράπεζας ή για να εξοφλήσει συναλλαγματικές εις βάρος του. Εναλλακτικά, με το λεγόμενο άνοιγμα τρεχούμενου λογαριασμού, σύμφωνα με το οποίο διατίθεται στον επιχειρηματία ένα ορισμένο ποσό ως πίστωση το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει με ρητούς όρους που τίθενται από την τράπεζα. Τέλος, υπάρχουν και άλλες μορφές τραπεζικής χρηματοδότησης, μεταξύ των οποίων κύρια θέση κατέχει η χορήγηση δανείων επ' ενεχύρω εμπορευμάτων ή αξιογράφων. Το δάνειο αυτό συνήθως ανέρχεται μέχρι το 50% του κόστους των επ' ενεχύρω εμπορευμάτων ή των διδόμενων λοιπών κινητών αγαθών.

Εκτός των ανωτέρω βραχυχρόνιων γενικώς πιστώσεων, διακρίνουμε και μακροχρόνιες χρηματοδοτήσεις. Αυτές είναι τα δάνεια επί υποθήκη, που χορηγούνται από τις εμπορικές τράπεζες και από άλλους εξειδικευμένους φορείς, όπως το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, με πολύ συμφέροντες όρους ως προς το επιτόκιο και ως προς τους λοιπούς όρους εξόφλησης του δανείου.

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες¹ προκύπτουν από τη λειτουργία της επιχείρησης. Η έκταση των χρηματοδοτικών αναγκών εξαρτάται από το επίπεδο λειτουργίας και επέκτασης της επιχείρησης. Επικεντρώνονται δε σε:

α) Ανάγκες για χρηματικό κεφάλαιο παγίων επενδύσεων, όπως είναι τα κτίρια, τα μηχανήματα και οι εγκαταστάσεις. Λειτουργικά το χρηματικό αυτό κεφάλαιο καλύπτει την ανάγκη αναμονής, λόγω του χρόνου που απαιτείται μέχρι να καταναλωθούν τα κεφαλαιουχικά αγαθά. Για αυτό το λόγο το κεφάλαιο αυτό δεσμεύεται για μακρύ χρονικό διάστημα.

β) Ανάγκες για χρηματικά κεφάλαια, που προκύπτουν από το κυμαινόμενο μέρος της παραγωγής της επιχείρησης. Αυτά χρειάζονται για την αγορά πρώτων υλών, για την πληρωμή μισθών και για ρευστότητα. Το κεφάλαιο αυτό επιστρέφεται από τις πωλήσεις σε σχετικά βραχύ χρονικό διάστημα, δηλαδή δεσμεύεται βραχυπρόθεσμα.

Στον πίνακα 3 παρουσιάζεται διαχρονικά η ποσότητα του χρήματος που εμφανιζόταν στο τέλος κάθε έτους υπό τη μορφή τραπεζικών δανείων στις εγχώριες οικονομικές μονάδες (επιχειρήσεις και νοικοκυριά, κατοίκους της ζώνης του ευρώ) από τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Από την επεξεργασία των στοιχείων, προκύπτει ότι η μέση ετήσια αύξηση των χορηγούμενων τραπεζικών δανείων τα τελευταία 15 έτη κυμάνθηκε στο 17%, με έξαρση κατά τα έτη 2000 και 2001 και ύφεση το 1993. Ωστόσο, η πιστωτική επέκταση κορυφώθηκε μόνο τα τελευταία έξι έτη, γεγονός που υποδηλοί την ανησυχία για το ρυθμό αποπληρωμής τους και την αύξηση των οφειλών. Η τραπεζική χρηματοδότηση επεκτάθηκε τελικώς στο 77% του Α.Ε.Π. το 2005, διαμορφούμενη στα 136,9 δις ευρώ, παρουσιάζοντας σημαντική ενίσχυση από το 2000 και έπειτα.

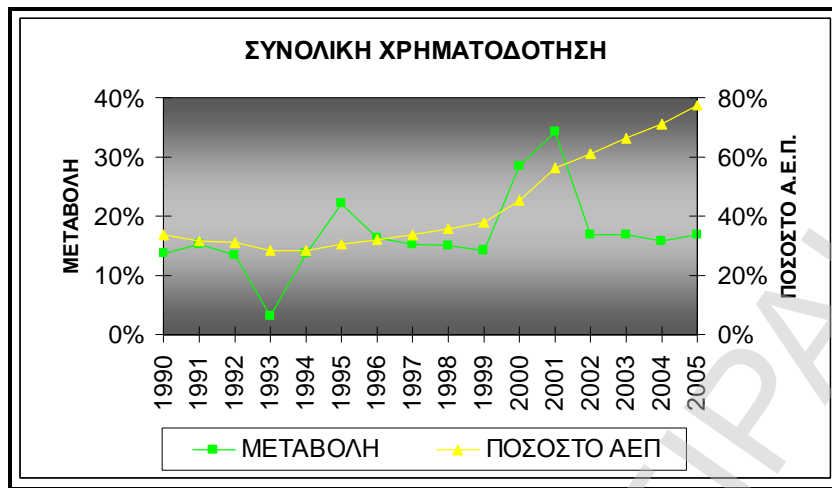
Γεγονός πάντως είναι, ότι η πλειονότητα των χορηγούμενων κεφαλαίων προς τον ιδιωτικό τομέα διοχετεύεται από τις εμπορικές τράπεζες, κατά ένα ποσοστό γύρω στο 90%. Το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από τις συνεταιριστικές τράπεζες και τους ιδιότυπους πιστωτικούς οργανισμούς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΕΤΗ	ΠΟΣΑ ΤΕΛΟΥΣ ΕΤΟΥΣ (ΔΙΣ €)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑ-ΒΟΛΗ (± %)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (%)
1990	13,080	13,8%	33,9%
1991	15,069	15,2%	31,6%
1992	17,104	13,5%	31,1%
1993	17,634	3,1%	28,4%
1994	20,028	13,6%	28,5%
1995	24,440	22,0%	30,6%
1996	28,396	16,2%	32,3%
1997	32,709	15,2%	33,6%
1998	37,616	15,0%	35,6%
1999	42,954	14,2%	38,1%
2000	55,204	28,5%	45,4%
2001	74,027	34,1%	56,5%
2002	86,510	16,9%	61,2%
2003	101,178	17,0%	66,3%
2004	117,201	15,8%	70,9%
2005	136,981	16,9%	77,4%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, στο διάγραμμα 1 αποτυπώνεται η εξέλιξη του ρυθμού ετήσιας μεταβολής της συνολικής τραπεζικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο και η σύγκριση του όγκου δανειοδότησης ως προς το κατ' έτος παραγόμενο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

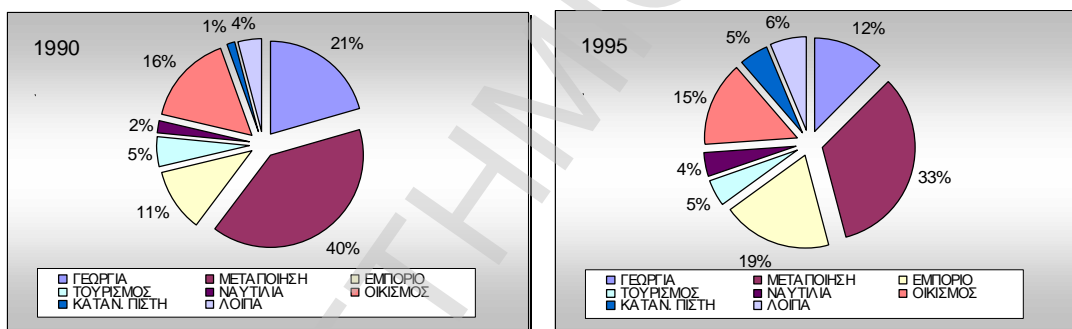

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.
 Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ
 ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ, ΣΕ ΕΤΗΣΙΑ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π.

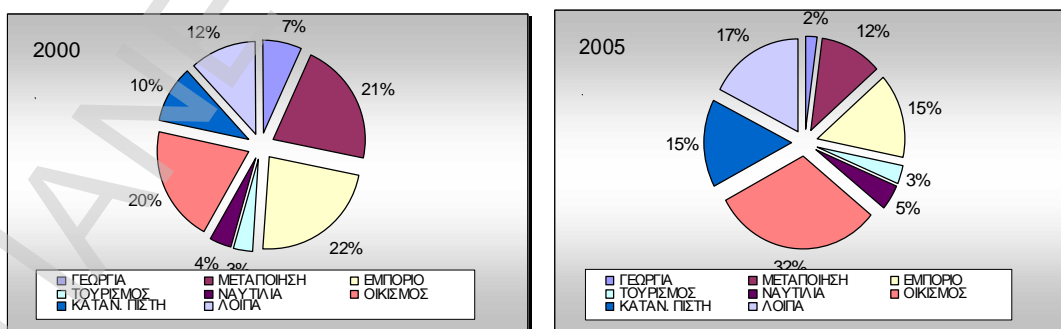
Από την κατανομή της χρηματοδότησης στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, όπως φαίνεται στα διαγράμματα 1-4 μετά την επεξεργασία των στοιχείων της Τραπέζης της Ελλάδος, προκύπτει ότι τα τελευταία χρόνια το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεων οδηγείται προς τα στεγαστικά δάνεια. Συγκεκριμένα το 2005 τα στεγαστικά δάνεια ανήλθαν στα 43,2 δις ευρώ αποσπώντας το 32% της συνολικής χρηματοδότησης. Η εικόνα έχει αλλάξει ριζικά μέσα σε 15 χρόνια. Τα δάνεια προς τον οικισμό και την κατανάλωση αυξάνονται με εξαιρετικά ταχύ ρυθμό (22,3% και 36,4% ετησίως αντίστοιχα), υπερνικώντας το ρυθμό πιστωτικής επέκτασης των επιχειρηματικών κλάδων.

Η κίνηση αυτή προκλήθηκε άμεσα από την κατάργηση των τραπεζικών περιορισμών στα μέσα της δεκαετίας του 1990, ωθώντας όλο και περισσότερους καταναλωτές να συνάψουν συμβάσεις δανείων για ανάγκες τους. Επιπλέον, η υποβάθμιση των προσδοκιών προς τη βιομηχανία τα τελευταία έτη μετρίασε τη ζήτηση κεφαλαίων. Ομοίως, η επέκταση των

πιστώσεων προς τις αγροτικές δραστηριότητες είναι αρνητική, ερμηνεύοντας την απομάκρυνση του πληθυσμού από αγροτικά επαγγέλματα και την αυτοματοποίηση των εργασιών. Στους κλάδους του τουρισμού και της ναυτιλίας η δανειοδότηση εμφανίζεται συνεχής, πλην όμως μικρή, ως προς το σύνολο της τραπεζικής χρηματοδότησης. Τέλος, ένα μέρος της χρηματοδότησης καταμερίζεται στους λοιπούς κλάδους (το 2005 ανήλθε στο 17%), μια σημαντική κατηγορία των οποίων είναι ο κατασκευαστικός τομέας. Η επιβράδυνση που φαίνεται να συνεχίζεται μετά από το 2003, οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στην ολοκλήρωση των έργων υποδομής που συνδέονταν με τη διεξαγωγή των ολυμπιακών αγώνων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ 2 ΚΑΙ 3.
Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1990 ΚΑΙ 1995.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ 4 ΚΑΙ 5.
Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2000 ΚΑΙ 2005.

Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΤΑ ΔΙΑΡΚΕΙΑ, ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ ΚΛΑΔΟ

Με κριτήριο το φορέα και το σκοπό χρήσης, η χρηματοδότηση διακρίνεται² αντίστοιχα:

α) σε δημόσια και ιδιωτική, όταν το δανειζόμενο πρόσωπο είναι αντίστοιχα το κράτος και οι υποδιαιρέσεις του (δήμοι, κοινότητες κ.λπ.) ή οι ιδιώτες και
β) σε καταναλωτική και παραγωγική, όταν ο δανειολήπτης επιδιώκει να ικανοποιήσει με αυτήν καταναλωτικής φύσεως ανάγκες ή την χρησιμοποιεί για παραγωγικούς σκοπούς. Ειδικότερα, η παραγωγική χρηματοδότηση αποκτά μεγάλη σημασία, όπως είδαμε, δεδομένου ότι καθιστά δυνατή την ανάπτυξη παραγωγικής δραστηριότητας από ικανά άτομα, τα οποία όμως στερούνται ίδια χρηματικά μέσα. Η παραγωγική δε χρηματοδότηση πλεονεκτεί έναντι της καταναλωτικής, αφού σε αυτήν αποβαίνει τελικά ευχερέστερη η εξόφληση των πιστώσεων, διότι καλύπτεται από το προϊόν της παραγωγής. Αντίθετα, στην καταναλωτική πίστη η απόδοση του ληφθέντος γίνεται συνήθως από το τακτικό εισόδημα του οφειλέτη.

Με κριτήριο τη διάρκεια του δανείου, ο τραπεζικός δανεισμός διακρίνεται σε βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ή ακόμα και απρόθεσμο. Βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση είναι εκείνη, της οποίας η διάρκεια, δηλαδή η διάρκεια του ληφθέντος δανείου, κυμαίνεται μεταξύ τριών μηνών και ενός έτους. Μακροπρόθεσμη είναι η χρηματοδότηση εκείνη, η διάρκεια της οποίας υπερβαίνει το ένα έτος. Μια μορφή της μακροπρόθεσμης είναι και η μεσοπρόθεσμη, με προθεσμία που κυμαίνεται μεταξύ ενός έτους και τριών

ετών. Ο μακροπρόθεσμος δανεισμός αποβλέπει, ειδικότερα, στην απόκτηση εγκαταστάσεων από τις επιχειρήσεις ή την επέκταση των υπαρχουσών, ακόμη δε και σε άλλους μακροπρόθεσμους σκοπούς, όπως για παράδειγμα η απόκτηση ακινήτου από ιδιώτες κ.λπ.. Στη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση γίνεται συνηθέστερα συμφωνία τοκοχρεολυτικής αποπληρωμής για μακρύ χρονικό διάστημα, που κατά κανόνα αρχίζει από το χρονικό σημείο εκείνο κατά το οποίο υπολογίζεται ότι οι εγκαταστάσεις αποβαίνουν αποδοτικές. Τέλος, η πίστη στην οποία δεν έχει ορισθεί προθεσμία λήξης χαρακτηρίζεται απρόθεσμη.

Σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδος, το μερίδιο των βραχυπρόθεσμων δανείων, δηλαδή των δανείων με αρχική διάρκεια μέχρι και ένα έτος, κυμαινόταν άνω του ημίσεως των συνολικά χορηγηθέντων δανείων από τις αρχές της δεκαετίας του '90 έως και το 2001. Έκτοτε, η εικόνα αντιστράφηκε και μάλιστα το μερίδιο των μακροπρόθεσμων δανείων διευρύνθηκε περαιτέρω έως το 62% του συνόλου των δανείων προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά στο τέλος του 2005, έναντι 59% που ήταν στο τέλος του 2004. Κύρια αιτία αυτής της μεταστροφής θεωρείται η εκρηκτική αύξηση χορήγησης των στεγαστικών δανείων τα τελευταία χρόνια, έναντι εκείνης προς τις επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΤΑ ΑΡΧΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

ΕΤΗ	ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (ΕΩΣ 1 ΕΤΟΥΣ)		ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (ΑΝΩ ΤΟΥ 1 ΕΤΟΥΣ)	
	(ΔΙΣ €)	(ΜΕΡΙΔΙΟ)	(ΔΙΣ €)	(ΜΕΡΙΔΙΟ)
1990	7,067	54%	6,010	46%
1991	8,431	56%	6,635	44%
1992	9,949	58%	7,152	42%
1993	10,016	57%	7,616	43%
1994	11,748	59%	8,276	41%
1995	14,656	60%	9,781	40%
1996	17,324	61%	11,070	39%
1997	19,771	60%	12,936	40%
1998	22,747	60%	14,867	40%
1999	25,855	60%	17,098	40%
2000	33,373	60%	21,825	40%
2001	39,159	53%	34,868	47%
2002	41,760	48%	44,750	52%
2003	44,626	44%	56,551	56%
2004	48,362	41%	68,839	59%
2005	51,528	38%	85,452	62%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Η διάρθρωση των δανείων με βάση την αρχική τους διάρκεια εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος του δανείου. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο μέρος των δανείων προς τις επιχειρήσεις που δεν ανήκουν στο χρηματοπιστωτικό τομέα είναι βραχυπρόθεσμα δάνεια, καθώς σε σημαντικό βαθμό οι πιστώσεις προς αυτές αφορούν αλληλόχρεους λογαριασμούς (περίπου το 1/3). Τελευταίως, το μερίδιο των βραχυπρόθεσμων δανείων που χορηγούνται προς

τις επιχειρήσεις μειώνεται σταδιακά. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση των νοικοκυριών, το μεγαλύτερο μέρος των καταναλωτικών δανείων έχει αρχική διάρκεια μέχρι ένα έτος. Αντίθετα, σχεδόν το σύνολο των στεγαστικών δανείων αφορά δάνεια με αρχική διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών (ποσοστό άνω του 95%). Και η διάρθρωση της χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά κλίνει υπέρ των στεγαστικών δανείων.

Μια άλλη σπουδαία διάκριση της χρηματοδότησης είναι εκείνη στην οποία χρησιμοποιείται ως κριτήριο το είδος της παρεχόμενης ασφάλειας. Εάν ο δανειστής βασίζεται στη φερεγγυότητα του πιστολήπτη ή ακόμη και στην εγγύηση κάποιου τρίτου προσώπου, η εξασφάλιση είναι προσωπική. Αν αντιθέτως, ο οφειλέτης δίνει στην τράπεζα ειδική ασφάλεια είτε σε κινητά (ενέχυρο) είτε σε ακίνητα (υποθήκη), τότε η εξασφάλιση λέγεται εμπράγματη.

Ο τραπεζικός δανεισμός δύναται να είναι ακόμη εσωτερικός³, ασκούμενος εντός των εθνικών ορίων, ή εξωτερικός, που αφορά εισαγωγή αγοραστικής δύναμης από την αλλοδαπή, οποιαδήποτε κι αν είναι η ιδιότητα του πιστολήπτη.

Στη χώρα μας, η χρηματοδότηση συμφωνείται συνήθως στο εθνικό νόμισμα, αλλά στην περίπτωση ιδιαίτερα σημαντικών επενδυτικών προγραμμάτων, οι εμπορικές τράπεζες παρέχουν και δάνεια σε συνάλλαγμα, με κεφάλαια από τα ίδια διαθέσιμα ή από προϊόν εξωτερικού δανεισμού, που συγκεντρώνουν στη διεθνή κεφαλαιαγορά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑ

ΕΤΗ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ		ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΕ ΞΕΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ	
	(ΔΙΣ €)	(ΜΕΡΙΔΙΟ)	(ΔΙΣ €)	(ΜΕΡΙΔΙΟ)
1990	12,519	96%	0,561	4%
1991	14,098	94%	0,966	6%
1992	15,665	92%	1,438	8%
1993	15,765	89%	1,866	11%
1994	17,341	87%	2,685	13%
1995	20,126	82%	4,311	18%
1996	21,605	76%	6,788	24%
1997	24,672	75%	8,035	25%
1998	28,475	76%	9,139	24%
1999	31,683	74%	11,269	26%
2000	39,938	72%	15,263	28%
2001	66,722	90%	7,304	10%
2002	80,099	93%	6,410	7%
2003	95,649	95%	5,528	5%
2004	111,951	96%	5,250	4%
2005	130,273	95%	6,707	5%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Μια περαιτέρω ανάλυση των στοιχείων του πίνακα 5, δίνει τα παρακάτω συμπεράσματα. Η συμβολή των δανείων σε ξένα νομίσματα αναφορικά με την τραπεζική χρηματοδότηση επιχειρήσεων και νοικοκυριών, ήταν καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο αρνητική. Έτσι, διαρκώς τα δάνεια στο εθνικό νόμισμα—σε δραχμές πριν από το 2001 και σε ευρώ από το 2001 κι ύστερα—κατείχαν

τη μερίδα του λέοντος ως προς τα συνολικά δάνεια. Συγκεκριμένα, στο τέλος του 2005 το μερίδιο των δανείων σε ξένα νομίσματα είχε περιοριστεί σε 5%.

Ειδικότερα, όμως, η μεγάλη μεταβολή που εμφανίζεται κατά το έτος 2001, πρέπει να ερμηνευτεί από την προσχώρηση της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση⁴. Έτσι, παρ' όλο που η Ελλάδα εντάχθηκε στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών το 1999, κατάφερε τελικά να υιοθετήσει λογιστικά το κοινό νόμισμα την 1^η Ιανουαρίου του 2001. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα από το έτος εκείνο και μετά, στα δάνεια σε δραχμές να προστεθούν και όλα εκείνα που είχαν συναφθεί στις υπόλοιπες εθνικές υποδιαιρέσεις του ευρώ, προς τους κατοίκους της ζώνης του ευρώ από τα εγχώρια Ν.Χ.Ι.⁵.

Επιπλέον, η διαμόρφωση του υπολοίπου των δανείων σε ξένο νόμισμα, όταν αυτά αποτιμώνται στο νόμισμα της χώρας μας, περιλαμβάνει και την επίδραση των συναλλαγματικών διαφορών. Για το λόγο αυτό, πολλές φορές η μείωση του υπολοίπου των δανείων σε συνάλλαγμα αντανακλά και την ανατίμηση του ευρώ⁶ έναντι των κυριότερων ξένων νομισμάτων, ιδίως του δολαρίου Η.Π.Α..

Αναφορικά με τη χρηματοδότηση των νοικοκυριών και επιχειρήσεων, η πλάστιγγα δείχνει να κλίνει τα τελευταία χρόνια ως προς τα πρώτα. Συγκεκριμένα, η αύξηση της τραπεζικής χρηματοδότησης των εγχώριων νοικοκυριών συνεχίστηκε και το 2005 υπερνικώντας αυτή των εγχώριων επιχειρήσεων. Το γεγονός αυτό διαμόρφωσε τη χαρακτηριστική εικόνα για το 2005, τα νοικοκυριά δηλαδή να μοιράζονται το ήμισυ σχεδόν της συνολικής τραπεζικής χρηματοδότησης (48%), όταν το 1990 είχαν μερίδιο μόλις 17%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ

ΕΤΗ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ		ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ	
	(ΔΙΣ €)	(ΜΕΡΙΔΙΟ)	(ΔΙΣ €)	(ΜΕΡΙΔΙΟ)
1990	10,831	83%	2,248	17%
1991	12,570	83%	2,498	17%
1992	14,301	84%	2,803	16%
1993	14,529	82%	3,104	18%
1994	16,355	82%	3,672	18%
1995	19,621	80%	4,819	20%
1996	22,148	78%	6,247	22%
1997	24,914	76%	7,794	24%
1998	27,835	74%	9,781	26%
1999	30,499	71%	12,454	29%
2000	38,419	70%	16,783	30%
2001	50,195	68%	23,828	32%
2002	55,010	64%	31,497	36%
2003	60,977	60%	40,198	40%
2004	65,564	56%	51,633	44%
2005	71,280	52%	65,698	48%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην αξιολογη επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις, καθ' όλη την περίοδο των 15 χρόνων, η οποία περιορίστηκε σε 9% σε ετήσια βάση το 2005. Αντίθετα, έντονη πιστωτική επέκταση έχει σημειωθεί κατά το ίδιο χρονικό διάστημα προς τα νοικοκυριά, ο ρυθμός αύξησης της οποίας διαμορφώθηκε σε 27% το 2005. Το σύνολο δε των

τραπεζικών δανείων προς τα νοικοκυριά, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., ανήλθε σε 37% στο τέλος του 2005, από 31% στο τέλος του 2004.

Όπως είναι γνωστό, η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις επηρεάζεται από την έκδοση εταιρικών ομολογιακών δανείων, τα οποία παραμένουν στα χαρτοφυλάκια των Νομισματικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και, ως ένα βαθμό, υποκαθιστούν τον τραπεζικό δανεισμό. Αντίστοιχα, ο ρυθμός αύξησης της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά επηρεάζεται από τις τιτλοποιήσεις⁷ στεγαστικών δανείων τις οποίες πραγματοποιούν τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά, όπως προαναφέρθηκε, παρουσίασε σημαντική αύξηση και το 2005, παραμένοντας σε υψηλό επίπεδο. Η εξέλιξη αυτή είναι συνισταμένη των τάσεων που παρατηρήθηκαν μεταξύ των στεγαστικών δανείων, ο ρυθμός αύξησης των οποίων εμφάνισε επιτάχυνση κατά 30% και των καταναλωτικών δανείων, όπου σημειώθηκε αύξηση 22%. Ο υψηλός ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης προς τα νοικοκυριά οδήγησε σε αύξηση της δανειακής τους επιβάρυνσης ως ποσοστού του Α.Ε.Π., η οποία παρ' όλα αυτά εξακολουθεί να είναι μικρότερη του μέσου όρου στη ζώνη του ευρώ⁸ (Δεκέμβριος 2004: 50%).

Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η ενότητα της αγροτικής οικονομίας καλύπτει τους κλάδους της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, της αλιείας, της θήρας και της δασοκομίας. Οι εν λόγω κλάδοι συγκροτούν τον πρωτογενή τομέα της οικονομίας κάθε χώρας και ειδικότερα για τη χώρα μας καθένας εξ αυτών συνεισφέρει σημαντικά στην ανάπτυξη και την πρόοδο της ελληνικής οικονομίας.

Η κλιματική ποικιλία, όπως και το πολύμορφο γεωγραφικό ανάγλυφο που παρουσιάζει η ελληνική γη, δίνουν τη δυνατότητα διαφόρων ειδών καλλιέργειας, προεξέχοντα των οποίων είναι τα αμπελοειδή⁹ (η σταφίδα, τα επιτραπέζια σταφύλια και το κρασί), τα οποία αποτελούν τα βασικά εξαγωγίμα προϊόντα, μαζί με το λάδι.

Το επίπεδο ανάπτυξης της γεωργίας στη χώρα μας είναι σήμερα αρκετά βελτιωμένο σε σύγκριση με το παρελθόν. Τούτο οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται άρρηκτα με το επίπεδο χρηματοδότησης τόσο από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα όσο και από τα ευρωπαϊκά κονδύλια (ευρωπαϊκό γεωργικό ταμείο προσανατολισμού και εγγυήσεων). Οι βασικότεροι παράγοντες ανάπτυξης σχετίζονται α) με τη χρησιμοποίηση σύγχρονων μηχανικών μέσων και την επέκταση της μηχανικής καλλιέργειας, όσο βεβαίως

το επιτρέπουν η μορφή του εδάφους και η διασπορά του κλήρου, β) με την επέκταση των καλλιεργειών σε νέα εδάφη, γ) με την εκτέλεση μεγάλων εγχειοβελτιωτικών και αρδευτικών έργων και δ) με την ευκολότερη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων λόγω της βελτίωσης του συγκοινωνιακού δικτύου. Ωστόσο, η ανάπτυξη της γεωργίας συνοδεύτηκε με παράλληλη μείωση του αριθμού των ανθρώπων που ασχολούνται με αυτή. Το τελευταίο ήρθε ως άμεσο επακόλουθο του εκσυγχρονισμού των μέσων και των μεθόδων παραγωγής, που περιορίζουν συνεχώς την ανάγκη σε ανθρώπινη εργασία.

Δίχως αμφιβολία, η χρηματοδότηση της γεωργίας οδηγεί σε απαγκίστρωση από τη στασιμότητα, την αδράνεια και τις παλαιές μεθόδους παραγωγής, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί το μέσο ώθησης του κλάδου προς ταχύτερη ανάπτυξη. Οι αναγκαίοι πόροι για τον κλάδο της γεωργίας προορίζονται αφενός για τα αναλώσιμα μέσα, όπως η χρησιμοποιούμενη ενέργεια, οι σπόροι και τα λιπάσματα και αφετέρου για τον πάγιο εξοπλισμό¹⁰, δηλαδή τα μηχανήματα (καλλιέργειας και συγκομιδής, ελκυστήρες κ.λπ.) και τα κτίρια (συντήρηση και εξοπλισμός). Όπως είναι φυσικό, κεφάλαια δαπανώνται τόσο στην παραγωγή (εργασία και ημερομίσθια), όσο και στην καλλιεργούμενη γη (ενοίκια).

Από την άλλη μεριά, η κτηνοτροφική παραγωγή της Ελλάδας επικεντρώνεται γύρω από προϊόντα, που άλλοτε προορίζονται για εξαγωγή και άλλοτε για εσωτερική κατανάλωση. Κατά τα τελευταία χρόνια έχει παρουσιαστεί στη χώρα μας κάμψη του κτηνοτροφικού κεφαλαίου, ιδίως μεγάλων ζώων και τούτο λόγω της μείωσης του αριθμού των κτηνοτρόφων. Τα κεφάλαια όσον αφορά την κτηνοτροφία χρησιμοποιούνται τόσο στα αναλώσιμα μέσα, όπως ζωοτροφές και

φάρμακα, όσο και στο σχηματισμό του παγίου εξοπλισμού, ο οποίος περιλαμβάνει και τις κτιριακές εγκαταστάσεις.

Ο κλάδος της αλιείας χωρίζεται, κατά κύριο λόγο, σε τρεις επιμέρους τομείς. Κατά σειρά έκτασης παραγωγής διακρίνουμε την υπερπόντια αλιεία με αλιευτικό στόλο στις μεγάλες θάλασσες, τη μέση αλιεία με μηχανότρατες, γρι-γρι και άλλο μηχανοκίνητο στόλο στα ανοιχτά των ελληνικών θαλασσών και την παράκτια αλιεία με παραδοσιακές τράτες, δίκτυα και άλλα παραγάδια. Η άσκηση της αλιευτικής πίστης είχε αρχικά επιτραπεί κατά αποκλειστικότητα στην Αγροτική Τράπεζα¹¹, από τα πρώτα κίολας έτη της σύστασής της. Η χορήγηση πιστώσεων για την αλιεία αποσκοπεί τόσο στη βελτίωση και ανανέωση του αλιευτικού εξοπλισμού, όσο και στην περαιτέρω εκμετάλλευση των ελληνικών ποταμών και την ανάπτυξη του κλάδου της ιχθυοπαραγωγής (ιχθυοκαλλιέργειες). Απώτερος σκοπός παραμένει η αύξηση της συνολικής ποσότητας και της αξίας και των αλιευμάτων και των καλλιεργούμενων ειδών.

Τα κεφάλαια, τέλος, που αντλούνται από το τραπεζικό σύστημα και αφορούν την ενίσχυση της δασικής παραγωγής αποβλέπουν στην παραγωγική αξιοποίηση εκατομμυρίων στρεμμάτων δασικών εκτάσεων και στην ορθολογική διαχείριση και εκμετάλλευση των υπαρχόντων, με απώτερο σκοπό την ήπια ανάπτυξη των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με ταυτόχρονη προστασία της τοπικής χλωρίδας και πανίδας. Ως γνωστόν, τα δάση αποδίδουν στην εθνική οικονομία ποικίλα προϊόντα, όπως η τεχνική ξυλεία, η καύσιμη ξυλεία και η ρητίνη. Η τεχνική ξυλεία ιδίως βρίσκει χρησιμότητα και εφαρμογή στην επιπλοποιία, σε οικοδομικές δραστηριότητες και σε πλήθος άλλες κατασκευές.

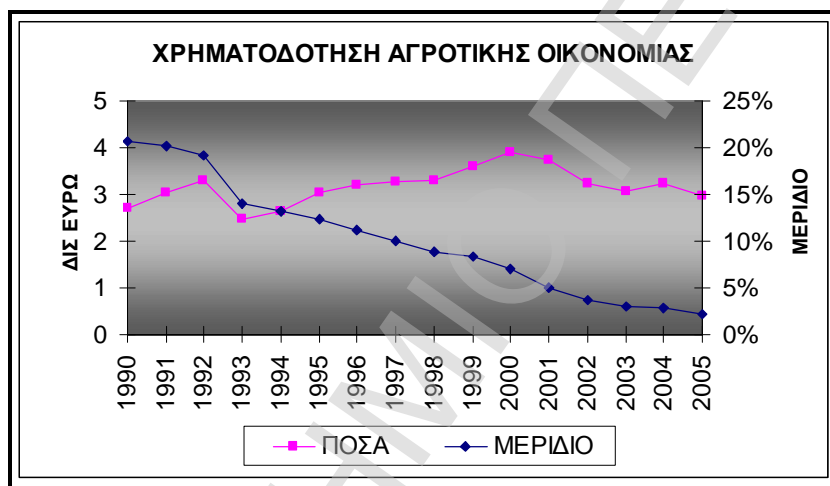
Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης της αγροτικής οικονομίας από τα εγχώρια Ν.Χ.Ι., παρουσιάζει κατά την περίοδο των δεκαπέντε τελευταίων ετών έντονες διακυμάνσεις. Το γεγονός αυτό είναι αναμενόμενο και δικαιολογείται από την ίδια τη φύση του κλάδου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

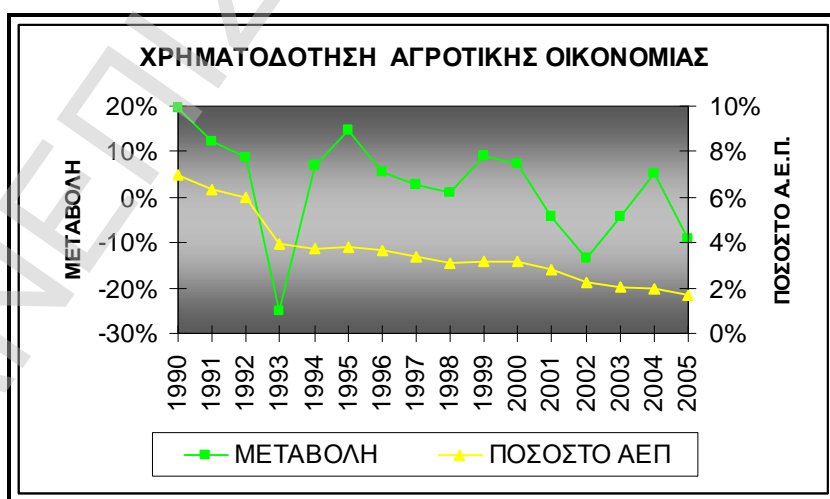
ΕΤΗ	ΠΟΣΑ ΤΕΛΟΥΣ ΕΤΟΥΣ (ΔΙΣ €)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑ- ΒΟΛΗ (± %)	ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΥΝΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (%)
1990	2,697	19,8%	20,6%	7,0%
1991	3,027	12,2%	20,1%	6,4%
1992	3,290	8,7%	19,2%	6,0%
1993	2,468	-25,0%	14,0%	4,0%
1994	2,640	7,0%	13,2%	3,8%
1995	3,026	14,6%	12,4%	3,8%
1996	3,192	5,5%	11,2%	3,6%
1997	3,282	2,8%	10,0%	3,4%
1998	3,312	0,9%	8,8%	3,1%
1999	3,615	9,2%	8,4%	3,2%
2000	3,885	7,5%	7,0%	3,2%
2001	3,724	-4,1%	5,0%	2,8%
2002	3,224	-13,4%	3,7%	2,3%
2003	3,082	-4,4%	3,0%	2,0%
2004	3,248	5,4%	2,8%	2,0%
2005	2,954	-9,1%	2,2%	1,7%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Από την επεξεργασία των στοιχείων του πίνακα 7, προκύπτουν τα διαγράμματα 6 και 7, στα οποία απεικονίζεται γραφικά ο όγκος της χρηματοδότησης των αγροτικών και των αλιευτικών δραστηριοτήτων, ο ρυθμός της ετήσιας μεταβολής, το μερίδιο που καταλαμβάνει ως προς τα συνολικά χορηγηθέντα τραπεζικά κεφάλαια, καθώς και η σύγκριση της ως προς το Α.Ε.Π. για κάθε έτος από το 1990 έως το 2005.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.
Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7.
Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδος κατά την εξεταζόμενη περίοδο, ο αγροτικός τομέας αρχικά λάμβανε υψηλό ποσοστό (20%) του συνολικού τραπεζικού δανεισμού προς τον ιδιωτικό τομέα, με την πάροδο των ετών όμως σταθερά μειούμενο. Κατά την τελευταία πενταετία 2000 – 2005, ο ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης επιβραδύνθηκε σημαντικά και το 2005 παρουσίασε πτώση κατά 9%. Το τελευταίο οφείλεται, κατά μεγάλο μέρος στην πολιτική της Αγροτικής Τράπεζας, η οποία προέβη σε ρυθμίσεις ληξιπρόθεσμων χρεών και διαγραφές απαιτήσεων από τόκους, σε εφαρμογή σχετικού νόμου. Όμως, η ραγδαία μείωση της χρηματοδότησης προς τον αγροτικό τομέα θα πρέπει να αποδοθεί κυρίως στη δραστική μείωση του αγροτικού πληθυσμού.

ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ

Η ενότητα της βιομηχανικής παραγωγής καλύπτει τους κλάδους της βαριάς και της μεταποιητικής βιομηχανίας, της ενέργειας και των ορυχείων – μεταλλίων. Την ίδια ομαδοποίηση ακολουθεί και η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας βάσει μιας ευρωπαϊκής κατάταξης τυποποίησης, η οποία φέρει τον όρο PROD.COM.¹² (production communautaire, κοινοτική παραγωγή). Οι εν λόγω κλάδοι συγκροτούν το δευτερογενή τομέα των οικονομικών δραστηριοτήτων κάθε χώρας, ο οποίος ειδικότερα για τη χώρα μας αποτελεί τον κινητήριο μοχλό της οικονομίας.

Η βιομηχανία χωρίζεται βασικά σε δύο κλάδους: τη βαριά βιομηχανία ή βιομηχανία κεφαλαιουχικών αγαθών και την ελαφρά ή μεταποιητική βιομηχανία. Η ελληνική βιομηχανία συντηρείται κυρίως από την ελαφρά βιομηχανία, δηλαδή από την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών (διαρκών και αναλωσίμων). Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι κλάδοι: τροφίμων και ποτών, χημικών και πλαστικών, ένδυσης και υπόδησης, ξύλου και χάρτου, εκδόσεων και εκτυπώσεων και άλλοι. Οι βιοτεχνικές μονάδες απασχολούν ικανοποιητικό μέρος του εργατικού δυναμικού και σε σύγκριση με τις βιομηχανικές μονάδες παρουσιάζουν σημαντική διασπορά σε όλο τον ελληνικό χώρο.

Εκτός των βιοτεχνικών μονάδων, υπάρχει παραγωγική δραστηριότητα και σε ορισμένους κλάδους της βαριάς βιομηχανίας, από τους οποίους ξεχωρίζουμε τον οικοδομικό (τσιμεντοβιομηχανία κ.ά.), το μηχανολογικό (ναυπηγεία, σωληνουργεία κ.ά.) και το μεταλλουργικό (χαλυβουργεία κ.ά.).

Η ελληνική βιομηχανία ορυκτών στηρίζεται ως επί το πλείστον στην εξόρυξη κοιτασμάτων λιγνίτη, βωξίτη και άνθρακα, καθώς και ορισμένων μεταλλούχων μεταλλευμάτων. Παράλληλα έντονη δραστηριότητα, αν και περιορισμένη σε σύγκριση με τα παλαιότερα χρόνια, παρατηρείται στην εξόρυξη άλλων λατομικών προϊόντων, όπως είναι για παράδειγμα τα μάρμαρα, καθώς και στην εκμετάλλευση αλυκών.

Ο κλάδος της ενέργειας περιλαμβάνει δραστηριότητες, οι οποίες πραγματεύονται το ηλεκτρικό ρεύμα, το φυσικό αέριο και το νερό. Κατά κανόνα, το ενεργειακό τοπίο στην Ελλάδα στηρίζεται στις δράσεις και την ευθύνη του

κρατικού μηχανισμού. Τούτο ισχύει μέχρι και σήμερα, μολονότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει από καιρό ανακοινώσει το πλαίσιο για την απελευθέρωση της ενέργειας στα κράτη-μέλη, στην αρμόδια επιτροπή για τα θέματα ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, ένας από τους τομείς που παρατηρείται σημαντική παρουσία ιδιωτικής πρωτοβουλίας αφορά τις εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ενέργειας του νερού (υδροηλεκτρικά εργοστάσια) και του αέρα (ανεμογεννήτριες).

Τα κεφάλαια που αντλούνται από το τραπεζικό σύστημα προκειμένου να επενδυθούν σε δραστηριότητες βιομηχανικής παραγωγής, στοχεύουν στον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού βάσει των νεότερων τεχνολογικών δεδομένων και στην προώθηση νέων μεθόδων παραγωγής¹³. Επίσης η χρηματοδότηση έχει ως σκοπό την επέκταση των παγίων εγκαταστάσεων, καθώς και της δραστηριότητας σε νέα προϊόντα μέσω της ενεργοποίησης της έρευνας, με πρόνοια για το φυσικό περιβάλλον και την ορθολογική χρήση των πηγών ενέργειας.

Είναι γεγονός, ότι η απασχόληση στο μεταποιητικό κλάδο ακολουθεί πλέον μια φθίνουσα πορεία στα πλουσιότερα κράτη του κόσμου. Εντούτοις, η παραγωγή του κλάδου εξακολουθεί να επεκτείνεται στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες. Στο ίδιο κλίμα κινείται και η Ελλάδα. Η συνεχιζόμενη αύξηση της παραγωγής οφείλεται στο γεγονός, ότι οι εταιρείες έχουν αντικαταστήσει ένα σοβαρό αριθμό εργαζομένων με νέες τεχνολογίες, στοχεύοντας κατά αυτό τον τρόπο στην αύξηση της παραγωγικότητας και τη μεταστροφή των κλάδων από

εντάσεως εργασίας, όπως είναι η κλωστούφαντουργία, σε κλάδους υψηλής τεχνολογίας, στους οποίους είναι υψηλότερη η προστιθέμενη αξία.

Στην πραγματικότητα, οι θέσεις στον κλάδο της μεταποίησης αφανίζονται επειδή οι οικονομίες είναι υγιείς και όχι ασθενείς. Επιπλέον, υπάρχει η πεποίθηση, ότι οι συνθήκες εργασίας στην παροχή υπηρεσιών (εμπόριο) είναι πιο ευχάριστες και ασφαλείς από αυτές που επικρατούν σε ένα εργοστάσιο, ενώ παράλληλα οι μέσοι μισθοί των ταχύτερα αναπτυσσόμενων κλάδων, όπως είναι τα χρηματοοικονομικά, η εκπαίδευση και η υγεία είναι υψηλότεροι σε σχέση με αυτούς του μεταποιητικού κλάδου. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών, φαίνεται η φυσιολογική παρακμή της μεταποίησης και η συρρίκνωση του κλάδου εξαιτίας της στροφής σε τομείς που έχουν υψηλότερη προστιθέμενη αξία.

Τα τελευταία χρόνια το ποσοστό χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα που κατευθύνθηκε στη μεταποίηση και τα μεταλλεία παρουσίαζε μια αργή, αλλά σταθερά πτωτική πορεία. Επεξεργαζόμενοι τα στοιχεία των υπολοίπων των δανείων στα τέλη κάθε χρόνου, παρατηρούμε ότι τα δάνεια προς το χώρο της μεταποίησης αντιστοιχούσαν περίπου στο 40% της συνολικής τραπεζικής χρηματοδότησης το 1990, ενώ το ποσό αυτό μειώθηκε στο μισό σε μια δεκαετία (21% το 2000) και στο ένα τέταρτο πέντε χρόνια αργότερα (11% το 2005). Επιπλέον, τα δύο τελευταία χρόνια (το 2004 και το 2005) παρατηρήθηκε στασιμότητα του ρυθμού μεταβολής της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τη μεταποίηση (-1,2% το 2004 και +0,5% το 2005). Εντούτοις, σταθερό παρέμεινε το ποσοστό χρηματοδότησης της μεταποίησης ως ποσοστό του Α.Ε.Π. όλα

αυτά τα χρόνια, κυμαινόμενο γύρω στο 10%. Εξάλλου, ένα ποσοστό της τάξης του 75% της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τη μεταποίηση φαίνεται να πηγαίνει διαχρονικά προς τη βαριά βιομηχανία και τα μεταλλεία, ενώ μόλις το ένα τέταρτο κατευθύνεται στη βιοτεχνία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ

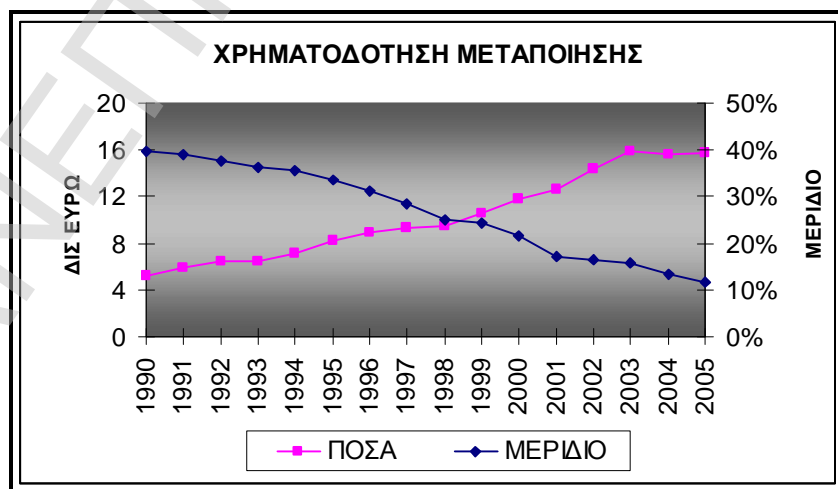
ΕΤΗ	ΠΟΣΑ ΤΕΛΟΥΣ ΕΤΟΥΣ (ΔΙΣ €)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ (± %)	ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΥΝΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (%)
1990	5,178	4,0%	39,6%	13,4%
1991	5,877	13,5%	39,0%	12,3%
1992	6,456	9,9%	37,7%	11,7%
1993	6,431	-0,4%	36,5%	10,4%
1994	7,155	11,3%	35,7%	10,2%
1995	8,185	14,4%	33,5%	10,2%
1996	8,889	8,6%	31,3%	10,1%
1997	9,348	5,2%	28,6%	9,6%
1998	9,391	0,5%	25,0%	8,9%
1999	10,481	11,6%	24,4%	9,3%
2000	11,824	12,8%	21,4%	9,7%
2001	12,614	6,7%	17,0%	9,6%
2002	14,364	13,9%	16,6%	10,2%
2003	15,865	10,5%	15,7%	10,4%
2004	15,675	-1,2%	13,4%	9,5%
2005	15,753	0,5%	11,5%	8,9%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

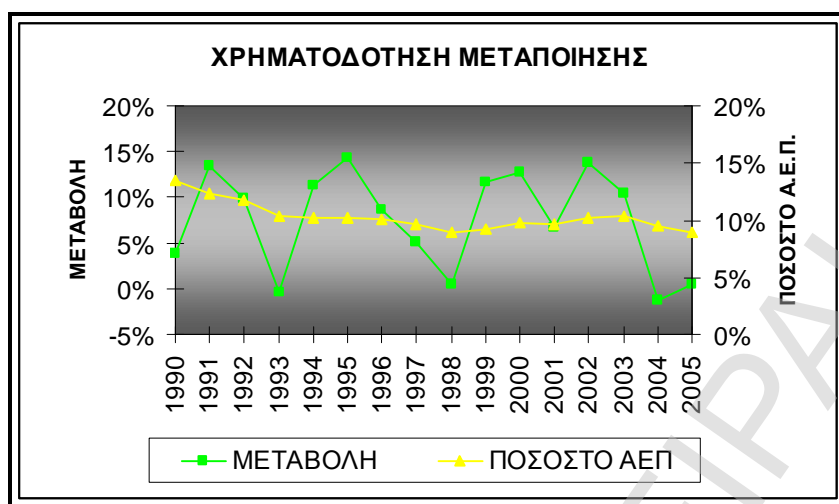
Η πρόσφατη μείωση της ζήτησης κεφαλαίων από τις τράπεζες, έως ένα βαθμό, συνδέεται με τη χρηματοδότηση των βιομηχανικών επιχειρήσεων μέσω εναλλακτικών πηγών άντλησης κεφαλαίων, όπως είναι τα ομολογιακά δάνεια και οι αγορές κεφαλαίων. Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια του 2004 οι βιομηχανικές επιχειρήσεις εξέδωσαν ομολογιακά δάνεια ύψους 605 εκατ. ευρώ¹⁴, ενώ αυξημένα ήταν και τα κεφάλαια που άντλησαν μέσω του Χρηματιστηρίου Αξιών (102 εκατ. ευρώ).

Η παρατηρούμενη επιβράδυνση, ωστόσο, δεν μπορεί να αποδοθεί εξ ολοκλήρου στη χρήση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης. Επομένως, η πρόσφατη αυτή τάση συνδέεται μάλλον με τη μειωμένη επενδυτική δραστηριότητα των βιομηχανικών επιχειρήσεων, καθώς και τις λιγότερο αισιόδοξες επιχειρηματικές προσδοκίες¹⁵ στον κλάδο αυτό.

Η γραφική απεικόνιση των αριθμητικών δεδομένων του πίνακα 8, παρουσιάζεται αναλυτικά στα διαγράμματα που ακολουθούν.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8.
Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9.
Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ.

ΕΜΠΟΡΙΟ

Το εμπόριο σε κάθε χώρα διακρίνεται σε εσωτερικό και εξωτερικό. Το εσωτερικό εμπόριο ασχολείται με τη διακίνηση εγχώριων αγαθών εντός της επικράτειας. Το εξωτερικό εμπόριο ασχολείται με τη διακίνηση αγαθών μεταξύ της επικράτειας και των άλλων χωρών του κόσμου. Η περαιτέρω ανάλυση του εξωτερικού εμπορίου οδηγεί στην κατάτμησή του σε εξαγωγικό και σε εισαγωγικό. Σύμφωνα με αυτόν το διαχωρισμό, τα πλεονάζοντα αγαθά εξάγονται προς χώρες, όπου αυτά σπανίζουν και εισάγονται αγαθά σπάνια, από χώρες όπου αυτά πλεονάζουν.

Η σημασία του εμπορίου μιας χώρας φαίνεται όχι μόνο από το ετήσιο ύψος του, αλλά κυρίως από τη διαφορά μεταξύ εξαγωγών και εισαγωγών, η οποία διαμορφώνει το ισοζύγιο των εμπορικών συναλλαγών (ελλειμματικό ή

πλεονασματικό). Χαρακτηριστικό στοιχείο της ελληνικής οικονομίας είναι η διαρκώς αυξανόμενη παθητικότητα του εμπορικού ισοζυγίου. Η ελλειμματική αυτή κατάσταση, παρ' όλο που αντισταθμίζεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από τους άδηλους πόρους και την εισροή κεφαλαίων, όπως είναι το τουριστικό και το ναυτιλιακό συνάλλαγμα, οφείλεται στον τεράστιο όγκο εισαγωγών.

Το γεγονός αυτό, που αποδεικνύει και την ευζωία των Ελλήνων, είναι συνάμα εξαιρετικά επικίνδυνο, ιδίως όταν το εύρος του διογκωθεί και οι εισαγωγές σχετίζονται δυσανάλογα με την εγχώρια παραγωγή. Ένα επιπλέον αξιοσημείωτο συμπέρασμα είναι, ότι μεγάλο μέρος των εισαγωγών αφορά πρώτες ύλες αναγκαίες για τη λειτουργία των εγχώριων βιομηχανιών και την παραγωγή των καταναλωτικών αγαθών, καθώς και η εισαγωγή πετρελαιοειδών που κινούν όλους τους τομείς της οικονομικής ζωής.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος τα τελευταία χρόνια οι εξαγωγές μας βασίζονται στα αγροτικά προϊόντα και κυρίως στον καπνό, σε διάφορα βιομηχανικά είδη και μερικά χημικά προϊόντα. Αντιθέτως, οι εισαγωγές μας περιλαμβάνουν κατά το πλείστον πετρελαιοειδή και πρώτες ύλες, όπως προαναφέρθηκε, μηχανήματα όλων των ειδών και χημικά προϊόντα. Η χώρα μας εκτελεί το εξωτερικό της εμπόριο κατά το μεγαλύτερο μέρος (65%) με τις άλλες χώρες της Ευρώπης, τόσο όσον αφορά τις εξαγωγές–αποστολές, όσο και τις εισαγωγές–αφίξεις¹⁶.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΕΤΗ	ΠΟΣΑ ΤΕΛΟΥΣ ΕΤΟΥΣ (ΔΙΣ €)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑ- ΒΟΛΗ (± %)	ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΥΝΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (%)
1990	1,466	36,0%	11,2%	3,8%
1991	1,827	24,6%	12,1%	3,8%
1992	2,424	32,6%	14,2%	4,4%
1993	3,060	26,3%	17,4%	4,9%
1994	3,615	18,1%	18,0%	5,1%
1995	4,651	28,7%	19,0%	5,8%
1996	5,547	19,3%	19,5%	6,3%
1997	6,799	22,6%	20,8%	7,0%
1998	8,720	28,3%	23,2%	8,2%
1999	9,218	5,7%	21,5%	8,2%
2000	12,374	34,2%	22,4%	10,2%
2001	15,524	25,5%	21,0%	11,8%
2002	15,670	0,9%	18,1%	11,1%
2003	16,514	5,4%	16,3%	10,8%
2004	18,821	14,0%	16,1%	11,4%
2005	19,958	6,0%	14,6%	11,3%

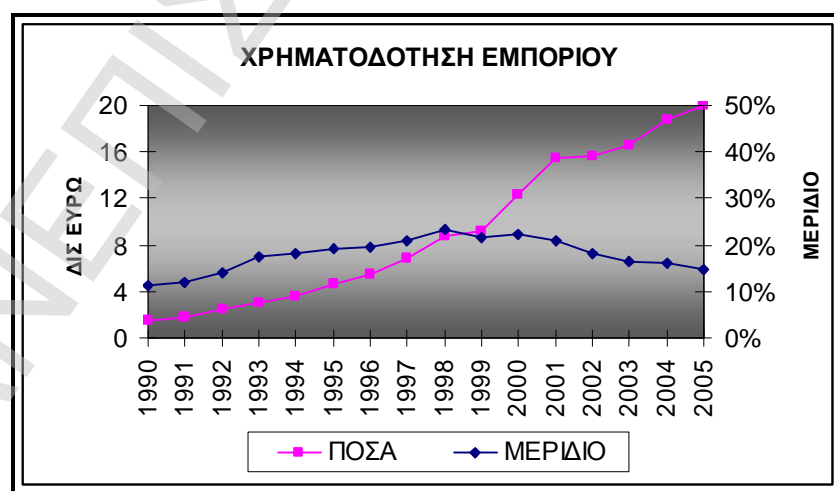
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Η πιστωτική επέκταση προς το εμπόριο μειώθηκε αρκετά, κυρίως μετά το 2001. Έτσι, φαίνεται ότι έχει αντιστραφεί η τάση για υψηλούς ρυθμούς αύξησης των δανείων προς τον κλάδο αυτό, η οποία παρουσιαζόταν καθ' όλη την περίοδο της προηγούμενης δεκαετίας και εκφραζόταν τόσο από την ετήσια μεταβολή, όσο και από το ποσοστό ως προς το Α.Ε.Π.. Σε σχετικά χαμηλό επίπεδο διατηρήθηκε ο ρυθμός ανόδου και το 2005, ο οποίος διαμορφώθηκε σε 6,0%.

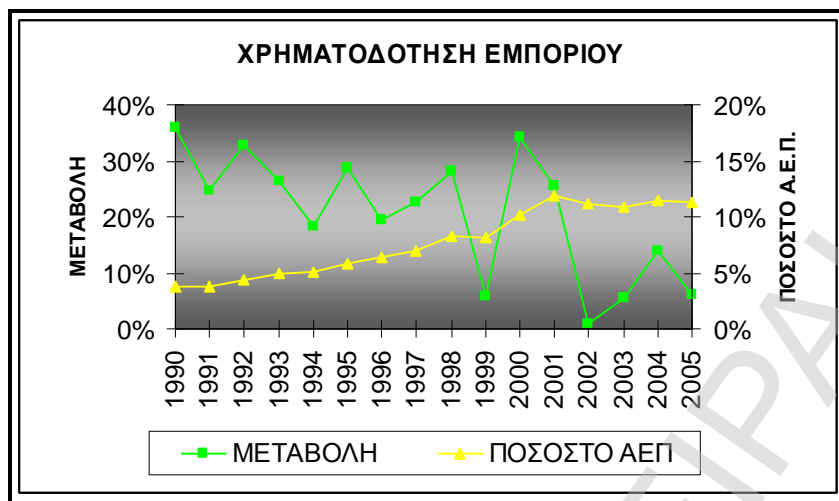
Ωστόσο, η συμμετοχή των δανείων προς το εμπόριο στο σύνολο των δανείων προς τις εγχώριες επιχειρήσεις διαμορφώθηκε σε 28% το Δεκέμβριο του 2005. Κατά συνέπεια, το εμπόριο εξακολουθεί να είναι ο κλάδος επιχειρηματικής δραστηριότητας που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος της τραπεζικής χρηματοδότησης.

Επιπλέον, από το σύνολο του τραπεζικού δανεισμού προς το εμπόριο, το μεγαλύτερο μέρος κατευθύνεται στο εσωτερικό εμπόριο (περίπου τα δύο τρίτα της χρηματοδότησης), ενώ η χρηματοδότηση που ενισχύει το εξωτερικό εμπόριο κατανέμεται διαχρονικά κατά 80% έως 90% στο εισαγωγικό και κατά το υπόλοιπο ποσοστό στο εξαγωγικό εμπόριο της Ελλάδας.

Η διαχρονική εξέλιξη του μεγέθους της τραπεζικής χρηματοδότησης προς το εμπόριο, καθώς και η ετήσια μεταβολή της αποτυπώνονται γραφικά παρακάτω, με βάση τα στοιχεία του πίνακα 9.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10.
Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11.
Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η τουριστική κίνηση, η οποία άρχισε να αποκτά κάποια σημασία για τη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες, έχει αυξηθεί σημαντικά λίαν προσφάτως. Είναι γνωστή πια η επίδραση του τουριστικού συναλλάγματος στο ισοζύγιο πληρωμών. Τα ευμενή οικονομικά αποτελέσματα της τουριστικής κίνησης σημειώνονται και στο εθνικό εισόδημα και στα δημοσιονομικά έσοδα.

Τα υφιστάμενα δεδομένα οδηγούν στην πρόβλεψη, ότι κατά τα επόμενα έτη η τουριστική κίνηση θα συνεχίσει αυξανόμενη. Σε αυτό συνηγορούν ο κορεσμός που έχει επέλθει στις άλλες μεγάλες τουριστικές χώρες της Μεσογείου και η βελτίωση των συγκοινωνιών στην Ελλάδα, ιδίως των αεροπορικών, μέσω των οποίων διακινείται περίπου το 60% των ξένων που καταφθάνουν στη χώρα μας.

Επί πολλά χρόνια, η ιδιωτική πρωτοβουλία είναι εμφανής σε όλη την επικράτεια. Αποφασιστικό βήμα για τις ιδιωτικές επενδύσεις αποτελεί η δανειοδότηση των απαιτούμενων κεφαλαίων με ευνοϊκούς όρους. Παρ' όλα αυτά, καθ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου η επέκταση της χρηματοδότησης προς τις τουριστικές επιχειρήσεις ήταν εξαιρετικά χαμηλή, ανερχόμενη σε 3-5% της συνολικής χρηματοδότησης χωρίς εξάρσεις και υφέσεις.

Το σύνθημα για τουρισμό δώδεκα μήνες το χρόνο αρχίζει να δείχνει τα αποτελέσματα του χρόνου με το χρόνο. Οι άρτιες ξενοδοχειακές μονάδες και η κατασκευή των αναγκαίων υποδομών αποτελούν τη βάση για την προσέλκυση τουριστών. Εξάλλου, η πατρίδα μας παρουσιάζει μερικά ιδιαίτερα πλεονεκτήματα, τα οποία προσελκύουν το ενδιαφέρον των τουριστών. Ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα της χώρας μας είναι το καλό κλίμα. Επίσης, οι πλούσιες εναλλαγές του χερσαίου τοπίου της και τα αμέτρητα νησιά με τις δαντελωτές ακτές και τα καταγάλανα νερά, σε συνδυασμό με το μεγάλο αριθμό αρχαίων μνημείων, τεράστιας ιστορικής αξίας, που γοητεύουν τους ξένους που επισκέπτονται την Ελλάδα.

Η πρόσφατη επιβράδυνση, εξάλλου, του ρυθμού χρηματοδότησης των τουριστικών επιχειρήσεων, αντανakλά την ολοκλήρωση των επενδύσεων που είχαν προγραμματίσει οι εν λόγω επιχειρήσεις ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός αυτός υποχώρησε σε 4% το 2005, από 16% το 2004 και 20% το 2003. Ωστόσο, οι τουριστικές επιχειρήσεις προσέφυγαν και σε εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης και ειδικότερα το 2004 απέσπασαν

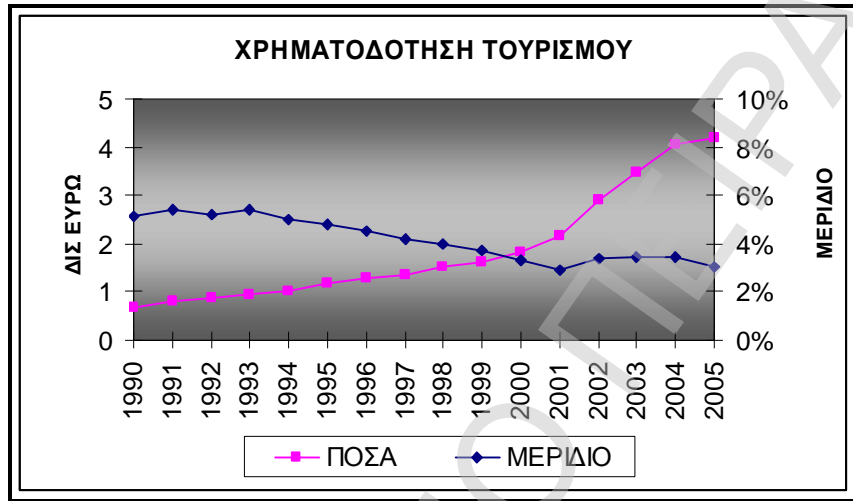
200 εκατ. ευρώ μέσω της έκδοσης ομολογιακών δανείων και ακόμη 46 εκατ. ευρώ μέσω του Χρηματιστηρίου Αξιών. Ουσιαστικά τα χορηγούμενα κεφάλαια προς τον τουρισμό αφορούν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους μακροπρόθεσμα δάνεια και όπως προαναφέρθηκε στοχεύουν στην κατασκευή υποδομών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

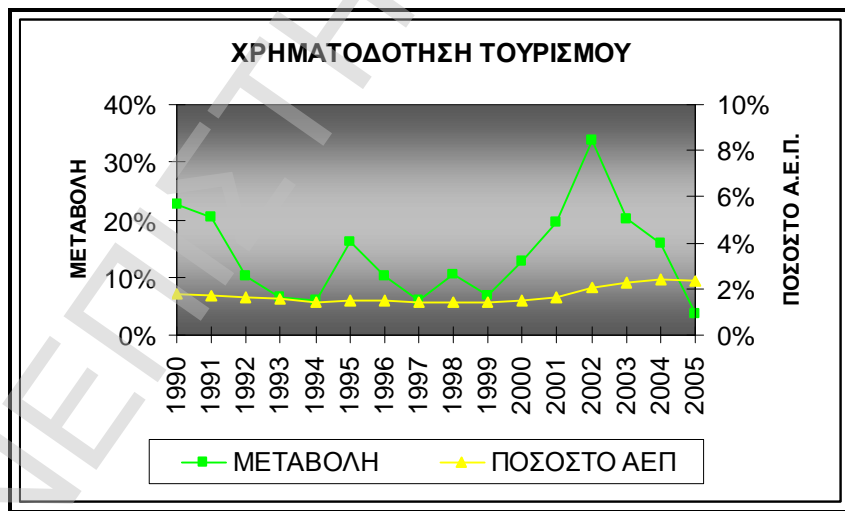
ΕΤΗ	ΠΟΣΑ ΤΕΛΟΥΣ ΕΤΟΥΣ (ΔΙΣ €)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ (± %)	ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΥΝΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (%)
1990	0,672	22,6%	5,1%	1,7%
1991	0,811	20,6%	5,4%	1,7%
1992	0,893	10,1%	5,2%	1,6%
1993	0,951	6,5%	5,4%	1,5%
1994	1,007	5,9%	5,0%	1,4%
1995	1,169	16,1%	4,8%	1,5%
1996	1,288	10,2%	4,5%	1,5%
1997	1,363	5,8%	4,2%	1,4%
1998	1,506	10,4%	4,0%	1,4%
1999	1,607	6,8%	3,7%	1,4%
2000	1,814	12,9%	3,3%	1,5%
2001	2,171	19,7%	2,9%	1,7%
2002	2,903	33,7%	3,4%	2,1%
2003	3,488	20,2%	3,4%	2,3%
2004	4,040	15,8%	3,4%	2,4%
2005	4,189	3,7%	3,1%	2,4%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Στα διαγράμματα 12 και 13, εμφανίζεται η διαχρονική πορεία της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τον τουρισμό, όπως προέκυψε από την επεξεργασία των στοιχείων της Τραπέζης της Ελλάδος που παρουσιάζονται στον πίνακα 10.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12.
Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13.
Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

ΝΑΥΤΙΛΙΑ

Η θέση της μικρής Ελλάδας, μεταξύ των μεγάλων και ισχυρών κρατών του κόσμου, στον κλάδο των θαλάσσιων μεταφορών αποδίδει στην πατρίδα μας οικονομικά οφέλη και διεθνή αίγλη. Η ελληνική ακτοπλοΐα και οι μεσογειακές γραμμές βρίσκονται σε πλήρη κίνηση καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, εξ αιτίας της γεωγραφικής κατανομής των νησιών. Παράλληλα τα σκάφη της ποντοπόρου ναυτιλίας διαπλέουν όλες τις θάλασσες της γης και η κυανόλευκη σημαία δίνει το παρόν σε όλους τους λιμένες. Το συνάλλαγμα από τον ελληνόκτητο στόλο, όπως οι εισπράξεις από τις θαλάσσιες μεταφορές και τις ταξιδιωτικές υπηρεσίες είναι υγιούς προέλευσης, ασφαλούς διάρκειας και μεγάλης οικονομικής σημασίας, δεδομένου ότι καλύπτει σημαντικό μέρος του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου.

Η τραπεζική χρηματοδότηση υποστηρίζει ζωηρά τη δραστηριότητα του ελληνικού εφοπλισμού τόσο στις αγοραπωλησίες μεταχειρισμένων πλοίων, όσο και στη ναυπήγηση νέων. Η πρακτική αυτή έχει συμβάλει εξίσου στη διεύρυνση του στόλου και στη μείωση του μέσου όρου ηλικίας του. Η προσπάθεια αυτή τα τελευταία χρόνια είχε εμφανές αποτέλεσμα στην αύξηση της μεταφορικής ικανότητας του ελληνόκτητου στόλου, με συνέπεια σήμερα ο ελληνόκτητος στόλος να έχει ανέλθει στο 18% του παγκόσμιου στόλου (σε όρους μεταφορικής ικανότητας) και να αριθμεί 3.370 πλοία.

Ωστόσο, τα δάνεια προς τη ναυτιλία παρουσιάζουν μια ιδιορρυθμία, η οποία έγκειται στους αυξημένους κινδύνους που εμφανίζει η θαλασσοπλοΐα και στους ιδιότυπους κανόνες που ισχύουν και ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ της πιστοδότριας τράπεζας και του δανειολήπτη εφοπλιστή. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, έχουν εκδοθεί πράξεις του Διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος και της Επιτροπής Νομισματικών και Πιστωτικών Θεμάτων, σύμφωνα με τις οποίες επιτρέπεται η χρηματοδότηση από τράπεζες που εδρεύουν στην Ελλάδα για τους εξής αποδέκτες¹⁷:

- α) ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις και γραφεία διαχείρισης πλοίων, για την κάλυψη αναγκών σε κεφάλαιο κίνησης,
- β) ελληνικές (εφόσον έχουν έσοδα σε συνάλλαγμα) και αλλοδαπές ναυτιλιακές επιχειρήσεις, με πάσης φύσεως πιστώσεις σε συνάλλαγμα,
- γ) ημεδαπά και αλλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα, για την κατασκευή, μετασκευή και επισκευή πλοίων σε ελληνικά ναυπηγεία,
- δ) ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις (χρηματοδότηση σε εγχώριο νόμισμα) για την αγορά επιβατηγών και επιβατηγών-οχηματαγωγών, καθώς και φορτηγών και φορτηγών-οχηματαγωγών πλοίων για δρομολόγησή τους μεταξύ ελληνικών ή ελληνικών και ξένων λιμανιών και
- ε) ημεδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα (χρηματοδότηση σε εγχώριο νόμισμα ή σε συνάλλαγμα υπό όρους) για την αγορά, ναυπήγηση, μετασκευή και επισκευή πλοίων υπερπόντιας αλιείας.

Συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των δανείων προς τη ναυτιλία τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια παρουσίασε έντονες διακυμάνσεις, γεγονός που ευνόητα μπορεί να αποδοθεί στη φύση της ναυτιλιακής δραστηριότητας. Η

ναυτιλία ακολουθεί, όπως και οι άλλοι κλάδοι της οικονομίας, οικονομικούς κύκλους. Εν προκειμένω, οι ναυτιλιακοί κύκλοι επηρεάζουν άμεσα τον καθορισμό των τιμών των ναύλων και κατ' επέκταση τις αγορές πλοίων, εν συνεχεία τις νέες κατασκευές ή καταστροφές πλοίων και τελικά το γενικότερο επίπεδο δραστηριότητας μιας ναυτιλιακής επιχείρησης.

Ωστόσο, οι διακυμάνσεις στα ποσά των χορηγούμενων δανείων προς τη ναυτιλία, εξετάζοντας τον πίνακα 11, συμπεριλαμβάνουν και την επίδραση της εξέλιξης της ισοτιμίας του ευρώ έναντι κυρίως του δολαρίου Η.Π.Α., καθώς το μεγαλύτερο μέρος των δανείων προς τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις χορηγείται στο νόμισμα αυτό. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του 2004 το ευρώ ενισχύθηκε έναντι του δολαρίου Η.Π.Α. κατά 10%, με αποτέλεσμα να μειωθεί αντίστοιχα το ανεξόφλητο υπόλοιπο των δανείων σε δολάρια Η.Π.Α., όταν αυτά αποτιμώνται σε ευρώ. Αντίθετα κατά το 2005, η ισοτιμία του ευρώ σε σχέση με το δολάριο Η.Π.Α. δε μεταβλήθηκε ουσιαστικά, γεγονός που είχε επίπτωση στο ύψος των αποτιμηθέντων σε ευρώ δανείων προς τη ναυτιλία.

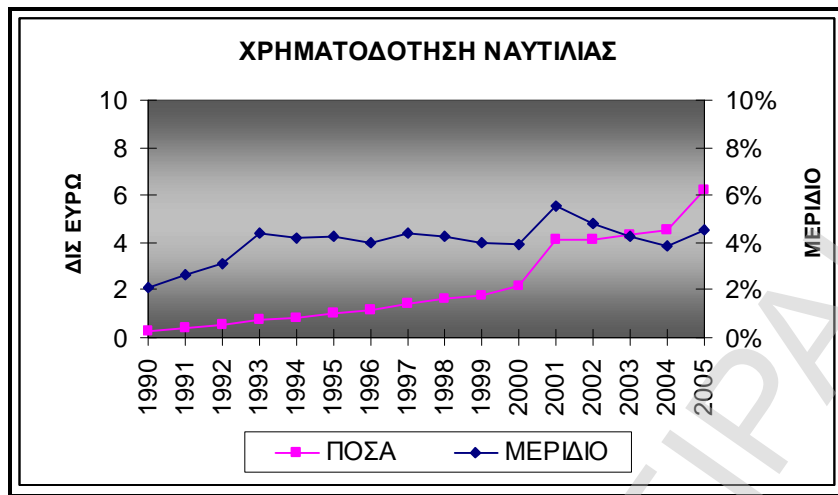
Η απρόσμενη, εξάλλου, αύξηση των χορηγούμενων κεφαλαίων από τις εγχώριες τράπεζες κατά το έτος 2001, έχει τη δική της εξήγηση. Το έτος εκείνο, η ένταξη της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση συνοδεύτηκε από την υιοθέτηση του ευρώ, αρχικά ως λογιστική μονάδα. Τούτο είχε ως αποτέλεσμα στα δάνεια προς τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα, να ενσωματωθούν και τα δάνεια προς τις επιχειρήσεις εξωχώριων δραστηριοτήτων (offshore companies), οι οποίες εδρεύουν σε χώρες της ζώνης του ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

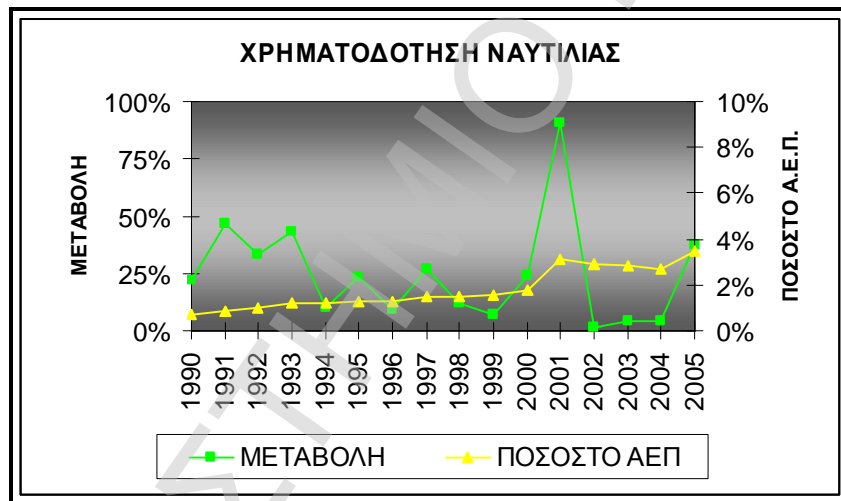
ΕΤΗ	ΠΟΣΑ ΤΕΛΟΥΣ ΕΤΟΥΣ (ΔΙΣ €)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑ-ΒΟΛΗ (± %)	ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΥΝΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (%)
1990	0,273	22,2%	2,1%	0,7%
1991	0,401	46,8%	2,7%	0,8%
1992	0,536	33,5%	3,1%	1,0%
1993	0,769	43,6%	4,4%	1,2%
1994	0,844	9,7%	4,2%	1,2%
1995	1,039	23,1%	4,3%	1,3%
1996	1,135	9,3%	4,0%	1,3%
1997	1,439	26,8%	4,4%	1,5%
1998	1,608	11,7%	4,3%	1,5%
1999	1,726	7,3%	4,0%	1,5%
2000	2,147	24,4%	3,9%	1,8%
2001	4,103	91,1%	5,5%	3,1%
2002	4,147	1,1%	4,8%	2,9%
2003	4,316	4,1%	4,3%	2,8%
2004	4,494	4,1%	3,8%	2,7%
2005	6,185	37,6%	4,5%	3,5%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Ακολούθως, στα διαγράμματα 14 και 15, απεικονίζεται η εξέλιξη των χορηγούμενων κεφαλαίων προς ναυτιλιακές δραστηριότητες σε ετήσια βάση και συγκριτικά ως προς το παραχθέν Α.Ε.Π., καθώς επίσης και το μερίδιο που καταλαμβάνουν σε σχέση με τα συνολικά χορηγηθέντα τραπεζικά κεφάλαια.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14.
Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15.
Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ.

ΟΙΚΙΣΜΟΣ

Μια από τις πλέον γνωστές μορφές τραπεζικής χρηματοδότησης, που παρέχεται από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, είναι το στεγαστικό δάνειο. Ο εν λόγω τύπος δανεισμού αφορά τόσο ιδιώτες όσο και επιχειρηματίες

και αποσκοπεί, κατά κανόνα, στην υποβοήθηση του νοικοκυριού ή της επιχείρησης αντίστοιχα, για την αγορά, την επέκταση ή τη βελτίωση ενός ακινήτου. Σε αυτή την ενότητα, η ανάλυση θα επικεντρωθεί στη δανειοδότηση των νοικοκυριών.

Τα δάνεια στέγασης συνιστούν μια μακροχρόνια δέσμευση μεταξύ του φορέα που τα χορηγεί και του δανειολήπτη. Για τη θωράκιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών, έχει ενεργοποιηθεί μια εκτενής σειρά περιοριστικών όρων. Ωστόσο, αυτή η ισορροπία εν γένει αμφισβητείται, δεδομένης της πλεονεκτικής θέσης της τράπεζας, σε σχέση με αυτή των πελατών της.

Τα τελευταία χρόνια, η εντυπωσιακή αύξηση του ρυθμού χορήγησης των στεγαστικών δανείων έχει οδηγήσει εξίσου τη νομοθεσία και τους αρμόδιους φορείς της χώρας μας, όπως το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και την Τράπεζα της Ελλάδος, σε εγρήγορση αναφορικά με το ενδεχόμενο υπερχρέωσης της οικονομίας. Η αλματώδης αύξηση οφείλεται κυρίως αφενός στην έντονη οικοδομική δραστηριότητα, ακολουθούμενη από την αύξηση των τιμών των ακινήτων και αφετέρου στην εκπληκτική μείωση των επιτοκίων δανεισμού σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, ιδίως κατά τα έτη 2004 και 2005, γεγονός το οποίο συνεπάγεται χαμηλό κόστος χρήματος. Μια ακόμη παράμετρος, που έχει συμβάλλει στην ταχεία διείσδυση αυτού του προϊόντος στην αγορά, είναι ο άμεσος τρόπος επιθετικής διαφήμισης που εφαρμόζουν οι τράπεζες, σχετικά με την ευκολία παροχής του δανείου δίχως πολύπλοκες διαδικασίες και το εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα ανταπόκρισης στις άμεσες ανάγκες των καταναλωτών. Από την άλλη πλευρά, λόγω της έλλειψης

ρευστού στα περισσότερα νοικοκυριά, η σύναψη ενός στεγαστικού δανείου είναι ίσως η μόνη λύση για την αγορά, την αποπεράτωση και την επισκευή ενός ακινήτου.

Οι βασικές προϋποθέσεις, που απαιτούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα για τη σύναψη ενός στεγαστικού δανείου με ένα νοικοκυριό, αφορούν τη συμμετοχή όλης της οικογένειας στη σύμβαση του δανείου, τη σταθερή εργασία του δανειολήπτη, το ύψος των εισοδημάτων του (σε αντιστοιχία με το ύψος του δανείου) και την προηγούμενη ομαλή συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη στις υποχρεώσεις του (δηλαδή τον έλεγχο στον ΤΕΙΡΕΣΙΑ). Πέραν αυτών ελέγχεται ο υπερδανεισμός του νοικοκυριού, απαιτείται η ιδιοκτησία ακινήτου, διαπιστώνεται ο στεγαστικός σκοπός του δανείου και τέλος εξετάζεται η τεχνική και νομική αρτιότητα του ακινήτου που θα προσημειωθεί.

Υπάρχουν δάνεια, η χρήση των οποίων εναπόκειται στην ελεύθερη κρίση του χρηματοδοτούμενου πελάτη και δάνεια που χορηγούνται για την εκπλήρωση ορισμένου σκοπού, με αποτέλεσμα ο δανειολήπτης να δεσμεύεται ως προς τη χρησιμοποίηση των δανείων αυτών. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα δάνεια προς ιδιώτες (όχι εμπόρους) ρυθμίζονται από κανόνες δικαίου, οι οποίοι περιορίζουν την ελευθερία των συμβάσεων και οι οποίοι αποσκοπούν στην προστασία των δανειοληπτών. Ιδιαίτερη κατηγορία τέτοιων δανείων είναι τα στεγαστικά δάνεια, ως προς τα οποία τίθενται ορισμένοι περιορισμοί, όρια και προϋποθέσεις για τη χορήγησή τους. Μέριμνα του νομοθέτη είναι η αποφυγή υπερχρέωσης του πληθυσμού.

Με πράξεις των Διοικητών της Τραπέζης της Ελλάδος (ιδίως η Π.Δ.Τ.Ε. 1955/91)¹⁸ έχουν καθοριστεί κανόνες χορήγησης δανείων αναλόγως με τα πρόσωπα στα οποία χορηγούνται (επιχειρήσεις, ιδιώτες) και το σκοπό που καλούνται να εξυπηρετήσουν. Έτσι, τα στεγαστικά δάνεια αναλόγως του σκοπού¹⁹, για τον οποίο μπορούν να χρησιμοποιηθούν, διακρίνονται σε δάνεια για την αγορά έτοιμης ή υπό κατασκευή πρώτης ή εξοχικής κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης, σε δάνεια για την ανέγερση, την αποπεράτωση, την επέκταση, την επισκευή ή τη βελτίωση κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης, σε δάνεια για τον εξωραϊσμό προσώπων κτιρίων ή τη βελτίωση κοινοχρήστων χώρων, καθώς και σε δάνεια για την αγορά οικοπέδου για την ανέγερση κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης.

Πράγματι, τα τελευταία χρόνια τα στεγαστικά δάνεια προς τα νοικοκυριά έχουν πάρει τεράστιες διαστάσεις, γεγονός που οφείλεται αφενός στη γενικότερη τάση υπερκατανάλωσης από τους ιδιώτες και αφετέρου στην ελευθερία με την οποία οι τράπεζες τα παρέχουν. Με βάση τα στατιστικά δελτία της Τραπέζης της Ελλάδος, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των στεγαστικών δανείων κινείται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα, συνήθως άνω του 25% ετησίως. Κατά το έτος 2001 ο ρυθμός αύξησης παρουσίασε κορύφωση, διαμορφούμενος στο 39% σε ετήσια βάση.

Η συνεχής και έντονη πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά και συγκεκριμένα για στεγαστικά δάνεια, αντανακλάται και στο μερίδιο των δανείων αυτών ως προς το σύνολο των χορηγηθέντων από τις εγχώριες τράπεζες δανείων. Την τελευταία πενταετία (2000-2005) τα στεγαστικά δάνεια αντιπροσωπεύουν ποσοστό άνω του ενός πέμπτου των συνολικών δανείων, προσεγγίζοντας το

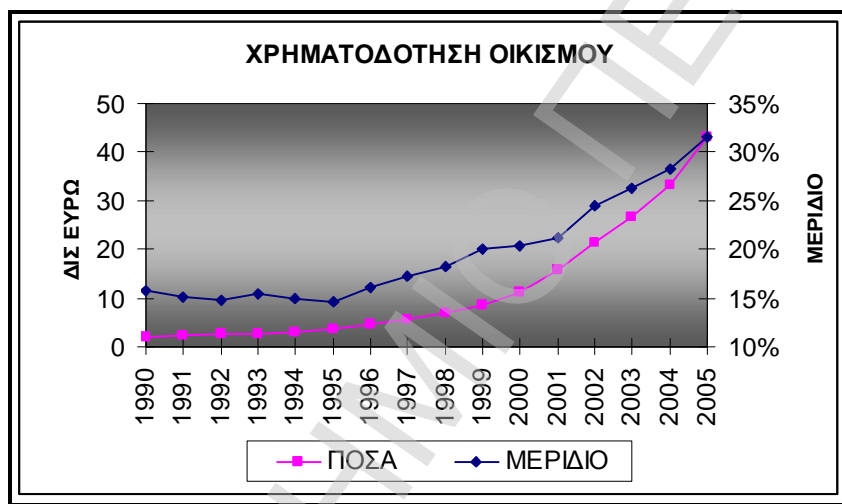
2005 το ένα τρίτο αυτών. Επιπλέον, η μεγάλη συνεισφορά του χρέους από τη δανειοδότηση του οικισμού έχει τον αντίκτυπό της και στα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας της χώρας. Συγκεκριμένα, η εκτίναξη των οφειλών από τα στεγαστικά δάνεια ανήλθε σε 24,4% το Δεκέμβριο του 2005 ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (το Δεκέμβριο του 2004 ήταν 20%), το οποίο, όμως, παραμένει ακόμα μικρότερο του αντίστοιχου ποσοστού για το σύνολο της ζώνης του ευρώ²⁰ (το Δεκέμβριο του 2004 ήταν 34,3%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

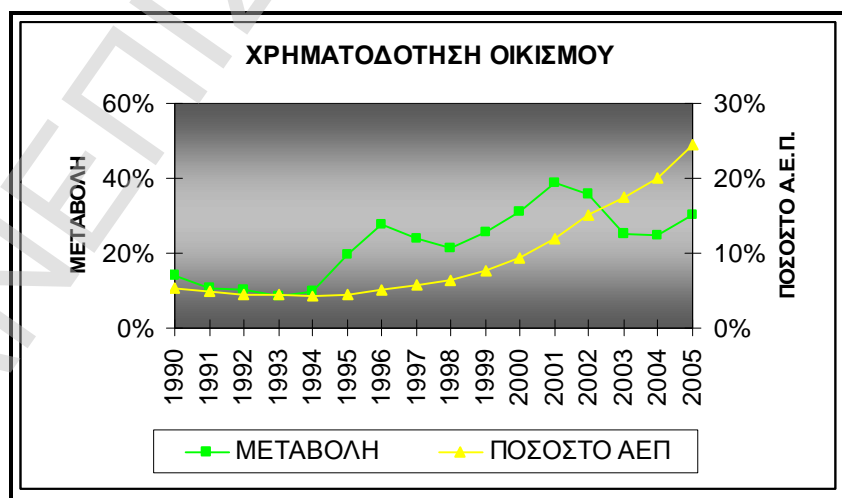
ΕΤΗ	ΠΟΣΑ ΤΕΛΟΥΣ ΕΤΟΥΣ (ΔΙΣ €)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ (± %)	ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΥΝΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (%)
1990	2,059	14,0%	15,7%	5,3%
1991	2,282	10,8%	15,1%	4,8%
1992	2,517	10,3%	14,7%	4,6%
1993	2,728	8,4%	15,5%	4,4%
1994	2,995	9,8%	15,0%	4,3%
1995	3,577	19,4%	14,6%	4,5%
1996	4,561	27,5%	16,1%	5,2%
1997	5,648	23,8%	17,3%	5,8%
1998	6,844	21,2%	18,2%	6,5%
1999	8,592	25,5%	20,0%	7,6%
2000	11,272	31,2%	20,4%	9,3%
2001	15,652	38,9%	21,1%	11,9%
2002	21,224	35,6%	24,5%	15,0%
2003	26,534	25,0%	26,2%	17,4%
2004	33,126	24,8%	28,3%	20,0%
2005	43,199	30,4%	31,5%	24,4%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Στα διαγράμματα που ακολουθούν και βασίζονται στα επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία (βλ. σχ. Πίνακα 12) σκιαγραφείται η πορεία χορήγησης στεγαστικών δανείων από τις εγχώριες τράπεζες κατά τα έτη 1990 έως 2005. Πιο αναλυτικά, παρουσιάζεται η ετήσια μεταβολή του ρυθμού χορήγησης στεγαστικών δανείων, το μερίδιο που καταλαμβάνουν ως προς το σύνολο των τραπεζικών δανείων, καθώς και η συσχέτιση τους ως προς το Α.Ε.Π..

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16.
Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17.
Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Ο οικονομικός ορισμός της πίστωσης που δόθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει ένα πλήθος συναλλαγών που διακρίνονται με βάση διάφορα κριτήρια. Με κριτήριο τον τρόπο χρησιμοποίησης της παρεχόμενης αγοραστικής δύναμης οι πιστώσεις διακρίνονται σε καταναλωτικές, π.χ. τα καταναλωτικά δάνεια και σε μη καταναλωτικές (επαγγελματικές– επενδυτικές), π.χ. τα βιοτεχνικά δάνεια.

Η έννοια της καταναλωτικής πίστωσης προσδιορίζεται συνήθως κατά τρόπο αρνητικά επαγωγικό. Έτσι, ως καταναλωτικές ορίζονται εκείνες οι πιστώσεις, στις οποίες η παρεχόμενη αγοραστική δύναμη προορίζεται να καλύψει σκοπούς εκτός των ορίων της επαγγελματικής δραστηριότητας του πιστολήπτη. Ο πιστολήπτης, συνεπώς, λαμβάνει την πίστωση με την ιδιότητα του καταναλωτή²¹, όταν πρόκειται να την χρησιμοποιήσει για την ικανοποίηση ιδιωτικών αναγκών²².

Είναι φανερό ότι ο παραπάνω ορισμός καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα αγαθών και υπηρεσιών, που η απόκτηση ή η λήψη τους μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο χρηματοδότησης. Έτσι, ο ορισμός της καταναλωτικής πίστης μπορεί πλέον να περιγραφεί με θετικό περιεχόμενο. Για παράδειγμα, ένα τραπεζικό καταναλωτικό δάνειο παρέχεται όχι μόνο για την αγορά αυτοκινήτου ή την αγορά οικιακού εξοπλισμού, αλλά και για την κάλυψη των εξόδων τουριστικού ταξιδιού ή των διδάκτρων φροντιστηρίων, σχολών χορού κ.λπ..

Γενικότερα, το ποσό της χορήγησης για τα καταναλωτικά δάνεια μπορεί να ανέλθει μέχρι του ποσού των 25.000 ευρώ και δεν μπορεί να υπερβαίνει το 65% της αξίας του αγοραζόμενου προϊόντος. Η εναπομένουσα διαφορά (δηλαδή τουλάχιστον το 35% της αξίας) καταβάλλεται από το δανειολήπτη. Σημειώνεται, ότι το ποσό του καταναλωτικού δανείου μπορεί, κατ' εξαίρεση με τις υπόλοιπες μορφές χρηματοδότησης, να μη χορηγηθεί απ' ευθείας στο δανειολήπτη, αλλά να αποδοθεί στον έμπορο με πίστωση λογαριασμού ή έκδοση επιταγής και άλλους τρόπους.

Θα πρέπει, όμως, να επισημανθεί ότι ο παραπάνω ορισμός περιορίζεται στην πράξη, γιατί εξαιρούνται οι πιστώσεις που παρέχονται για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, αν και πρόκειται στην κυριολεξία για ικανοποίηση ιδιωτικής ανάγκης, η πίστωση δεν αφορά αναλώσιμα αγαθά ή υπηρεσίες. Δεδομένου ότι με την παρεχόμενη πίστωση χρηματοδοτείται μια διαρκής εγκατάσταση, το γεγονός αυτό της προσδίδει σε μεγάλο βαθμό επενδυτικό χαρακτήρα.

Ο ιδιαίτερος σκοπός χρησιμοποίησης της καταναλωτικής πίστωσης άλλοτε μεν είναι αδιάφορος, π.χ. τα προσωπικά δάνεια, άλλοτε όμως έχει αποφασιστική σημασία, με την έννοια ότι υπάρχει δέσμευση αξιοποίησης της χρηματοδότησης για ορισμένο μόνο σκοπό, όπως π.χ. τα μετοχοδάνεια. Τα τελευταία χρόνια, η μαζική διάθεση καταναλωτικών δανείων από τις τράπεζες έχει τονώσει τη ζήτηση αγαθών, ενισχύοντας την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Η μαζική αυτή καταναλωτική χρηματοδότηση, όπως είναι αναμενόμενο, έχει αντίκτυπο και στο μερίδιο της συνολικής τραπεζικής χρηματοδότησης.

Η κοινωνική σημασία της χρηματοδότησης των καταναλωτών φαίνεται να εξυπηρετεί τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών στο οικονομικό σύστημα. Τούτο διότι, αφενός τα πιστωτικά ιδρύματα διευρύνουν τον κύκλο εργασιών τους και αφετέρου, εκείνοι που διαθέτουν τα αγαθά αποκτούν ένα σημαντικό μέσο για τη διευκόλυνση της διάθεσης των προσφερόμενων εμπορευμάτων ή υπηρεσιών. Επίσης οι καταναλωτές συμπληρώνουν το διαθέσιμο εισόδημά τους και αποκτούν τη δυνατότητα για άμεση ικανοποίηση των καταναλωτικών αναγκών τους. Ενδεχομένως, μάλιστα, να προλαβαίνουν μια απρόβλεπτη αύξηση των τιμών.

Με την καταναλωτική πίστωση αντιστρέφεται ουσιαστικά η αποταμιευτική διαδικασία και καθίσταται δυνατή η άμεση απόλαυση των αγαθών με επιβάρυνση του μελλοντικού εισοδήματος. Το γεγονός αυτό, όμως, έχει και μια αρνητική πλευρά. Οι καταναλωτές που μεταθέτουν χρονικά την εξόφληση του τιμήματος βρίσκονται ταυτόχρονα σε θέση να ικανοποιούν όχι μόνο βασικές, αλλά και πολυτελείς καταναλωτικές ανάγκες. Η κατάσταση αυτή ενισχύεται από τη διαφήμιση, τόσο από την πλευρά των εμπόρων όσο και από την πλευρά των τραπεζών, με τους ευνοϊκούς πιστωτικούς όρους που προσφέρουν.

Η καταναλωτική πίστη ισχυροποιείται από το συνήθη καταμερισμό του επιστρεφόμενου ποσού σε δόσεις, το ύψος των οποίων –κρινόμενο σε απόλυτα μεγέθη– είναι μάλλον ασήμαντο. Με τον τρόπο αυτό, οι καταναλωτές οδηγούνται σε αγορά αγαθών που δεν τους είναι απαραίτητα, υπερτιμώντας την ικανότητα για εξόφληση των δόσεων και χωρίς να συνειδητοποιούν ουσιαστικά πόσο ακριβά τους κοστίζουν. Σε περίπτωση ανατροπής στο μέλλον των

οικονομικών δεδομένων, στα οποία βασίζουν την εκπλήρωση των μελλοντικών τους υποχρεώσεων, επί παραδείγματι λόγω απώλειας της θέσης εργασίας ή λόγω ασθένειας, η κατάσταση διαμορφώνεται κατά τρόπο ιδιαίτερα δυσμενή για αυτούς. Όλοι οι παραπάνω λόγοι συνηγορούν υπέρ της λήψης μέτρων για ουσιαστική προστασία των καταναλωτών.

Παρατηρώντας το ζήτημα από την οικονομική σκοπιά, είναι ολοφάνερο, πως η στροφή ευρύτερων κοινωνικών ομάδων στον τραπεζικό δανεισμό για την κάλυψη ιδιωτικών-καταναλωτικών αναγκών έχει λάβει τα τελευταία χρόνια σημαντική έκταση, η οποία αγγίζει τα όρια κοινωνικό-οικονομικού φαινομένου. Η ύφεση στην οποία βρίσκεται σήμερα η αγορά, με κύρια χαρακτηριστικά τη μείωση της αγοραστικής δύναμης του καταναλωτικού κοινού, την κρίση της ρευστότητας των εμπορικών επιχειρήσεων και την αύξηση των αποθεμάτων των παραγωγικών ομάδων, οδηγεί αναπόφευκτα στην καταναλωτική πίστωση. Η τελευταία παρέχει λύσεις τόσο στον καταναλωτή, που μπορεί να πραγματοποιήσει τις αγορές που επιθυμεί, όσο και στον έμπορο που εξασφαλίζει τον αναγκαίο για την επιβίωση της επιχείρησής του κύκλο εργασιών, καθώς και στον παραγωγό που διαθέτει τα συσσωρευμένα αποθέματά του.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της κεντρικής τράπεζας, στα τέλη Δεκεμβρίου 2005 τα χρέη στις τράπεζες και τους άλλους πιστωτικούς οργανισμούς ανέρχονταν στα 20,8 δισ. ευρώ, ποσό που αφορούσε αποκλειστικά οφειλές από καταναλωτικά δάνεια. Πιο συγκεκριμένα, το ποσό των οφειλών που αντιστοιχούσε σε προσωπικά δάνεια ανερχόταν σε 9,4 δισ. ευρώ, ενώ άλλα

4,0 δισ. ευρώ όφειλαν οι καταναλωτές για αγορές που έκαναν μέσω πιστωτικών καρτών. Μέσα στην τελευταία δεκαετία τα χρέη των καταναλωτών προς τους πιστωτικούς οργανισμούς αυξήθηκαν περίπου 15 φορές, φτάνοντας σήμερα τα 20,9 δισ. ευρώ από 1,2 δισ. ευρώ που ήταν το 1995. Μόνο τα τελευταία τρία χρόνια, όπως δείχνουν τα επίσημα στατιστικά δελτία, οι οφειλές στις τράπεζες για αγορά καταναλωτικών αγαθών αυξήθηκαν κατά 100%.

Η μεγάλη στροφή στον τραπεζικό δανεισμό για την απόκτηση αγαθών άρχισε το 1994 με την απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης²³ και την καθιέρωση από τις τράπεζες των προσωπικών καταναλωτικών δανείων. Από τον Ιανουάριο του ίδιου έτους έως τα μέσα του 1996 οι τράπεζες χορηγούσαν κάθε μήνα καταναλωτικά δάνεια, των οποίων το ύψος κυμαινόταν μεταξύ 12 και 17 δισ. δραχμών. Στο ίδιο διάστημα τα καταναλωτικά δάνεια αντιστοιχούσαν μόλις στο 5% των συνολικών χορηγήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13.
Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ

ΕΤΗ	ΠΟΣΑ ΤΕΛΟΥΣ ΕΤΟΥΣ (ΔΙΣ €)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑ-ΒΟΛΗ (± %)	ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΥΝΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΩΝ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (%)
1990	0,189	12,6%	1,4%	0,5%
1991	0,216	14,0%	1,4%	0,5%
1992	0,285	32,2%	1,7%	0,5%
1993	0,377	32,0%	2,1%	0,6%
1994	0,677	79,8%	3,4%	1,0%
1995	1,242	83,4%	5,1%	1,6%
1996	1,686	35,8%	5,9%	1,9%
1997	2,147	27,4%	6,6%	2,2%
1998	2,936	36,8%	7,8%	2,8%
1999	3,862	31,5%	9,0%	3,4%
2000	5,511	42,7%	10,0%	4,5%
2001	7,852	42,5%	10,6%	6,0%
2002	9,755	24,2%	11,3%	6,9%
2003	12,409	27,2%	12,3%	8,1%
2004	17,053	37,4%	14,6%	10,3%
2005	20,850	22,3%	15,2%	11,8%

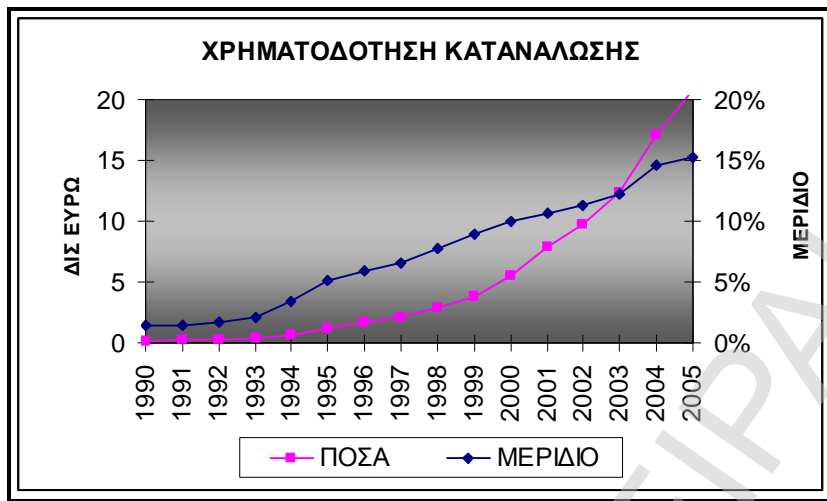
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο και Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, (διάφορα τεύχη), Αθήνα, βλ. σχ. Ενότητα: Νόμισμα και Πίστη.

Αναλυτικότερα, η ανάκαμψη του ρυθμού αύξησης των καταναλωτικών δανείων, μετά την κατάργηση και των τελευταίων περιορισμών της καταναλωτικής πίστης τον Ιούνιο του 2003, συνεχίστηκε και τα δύο επόμενα έτη. Έτσι, το 2005 ο ρυθμός διαμορφώθηκε σε 22,3%. Παράλληλα, συνεχίστηκε η εσωτερική αναδιάρθρωση των καταναλωτικών δανείων, καθώς επιβραδύνθηκε ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των υπολοίπων των πιστωτικών καρτών (το 2005 μειώθηκε

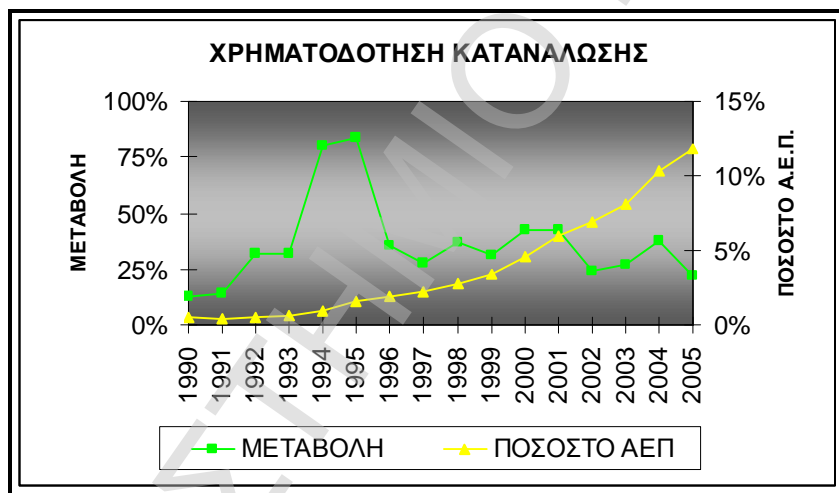
κατά 2,5%, όταν τα προηγούμενα έτη αυξανόταν κατά 20% έως 30%), ενώ αντίθετα επιταχύνθηκε σημαντικά ο ρυθμός ανόδου των λοιπών καταναλωτικών δανείων (δάνεια με δικαιολογητικά ή προσωπικά δάνεια). Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με το γεγονός ότι τα υπόλοιπα των πιστωτικών καρτών φέρουν μεγαλύτερο επιτόκιο από τα λοιπά καταναλωτικά δάνεια. Έτσι, το μερίδιο των πιστωτικών καρτών στο σύνολο των καταναλωτικών δανείων περιορίστηκε σε 35% το Δεκέμβριο του 2005, από 44,9 τον αντίστοιχο μήνα του 2004 και 50,1% το Δεκέμβριο του 2003.

Η οικονομική σημασία των μεγεθών αυτών υποδηλώνει την κοινωνική αναγκαιότητα για μια προστατευτική νομοθετική ρύθμιση της καταναλωτικής πίστης. Η οικονομική ζωή και τα οικονομικά δεδομένα παρέχουν στην έννομη τάξη το πραγματικό υλικό που η τελευταία οφείλει να ρυθμίσει. Η προστασία του καταναλωτή αξιώνει την παρέμβαση του κράτους στην οργάνωση και λειτουργία της οικονομίας της αγοράς, τόσο με οικονομικά όσο και με νομοθετικά μέτρα.

Στη συνέχεια, στα διαγράμματα 18 και 19, παραθέτουμε τη γραφική απεικόνιση των δεδομένων του πίνακα 13, από το 1990 έως το 2005.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18.
Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19.
Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ.

ΠΗΓΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Δεμίρης Χαράλαμπος, Χρηματοδοτήσεις (Θεωρία και πράξη), Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα 1993, σελ. 61.
2. Παρινός Δημήτρης, Χρήμα-τράπεζες και χρηματοπιστωτική πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999, σελ. 153.
3. Πετράκης Παναγιώτης, Η χρηματοδότηση της ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήση, 1985, σελ. 158.
4. Νούλας Αθανάσιος, Χρήμα και τράπεζες, Θεσσαλονίκη, 2000, σελ. 355.
5. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του διοικητή για το έτος 2004, Αθήνα 2005, σελ. 396.
6. Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Αθήνα (διάφορα τεύχη), βλ. σχ. Ενότητα: Εξωτερικές οικονομικές συναλλαγές.
7. Ζητρίδης Αντώνιος, Ευρωπαϊκή ενοποίηση και τραπεζικό σύστημα, Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα 1992, σελ 2.
8. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Μηνιαίο Δελτίο, Φρανκφούρτη 2005, βλ. σχ. Στατιστικά Στοιχεία, Ενότητα: Νόμισμα, τράπεζες και αμοιβαία κεφάλαια.
9. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Η Ελλάδα με αριθμούς, Πειραιάς 2005, βλ. σχ. Πίνακες Γεωργία- Κτηνοτροφία- Δάση- Αλιεία.
10. Μπαλτάς Νικόλαος, Χρηματοδότηση επενδύσεων του αγροτικού τομέα, Διεύθυνση μελετών και προγραμματισμού της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 1984, σελ. 17.
11. Σιαμσάρης Κωνσταντίνος, Η ελληνική τραπεζική οργάνωσις, Ινστιτούτο τραπεζικών μελετών της Τραπέζης της Ελλάδος, Αθήνα 1966, σελ. 64.

12. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Στατιστικές Βιομηχανικών Προϊόντων, Πειραιάς 2005, σελ.3.
13. Ξανθάκης Μανώλης, Η χρηματοδότηση της Ελληνικής Βιομηχανίας (1960-1984), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 1986, σελ. 49.
14. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του διοικητή για το έτος 2004, Αθήνα 2005, σελ. 207.
15. Η ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών με αναφορά στις μηνιαίες έρευνες οικονομικής συγκυρίας στους διάφορους τομείς της οικονομικής ζωής: <http://www.iobe.gr/all.htm>
16. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Στατιστικές Ενδοκοινοτικού και Εξωτερικού Εμπορίου, Πειραιάς 2005.
17. Βανδώρος Δημήτριος, Η χρηματοδότηση της ναυτιλίας, Πάτρα, 1990, σελ. 67.
18. Δεμίρης Χαράλαμπος, ό.π., σελ. 56.
19. Χολέβας Γιάννης, Τραπεζικές εργασίες, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1995, σελ. 159.
20. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Μηνιαίο Δελτίο, Φρανκφούρτη 2005, βλ. σχ. Στατιστικά στοιχεία, Ενότητα: Νόμισμα, τράπεζες και αμοιβαία κεφάλαια.
21. Καράκωστας Γιάννης, Γενικοί όροι των τραπεζικών συναλλαγών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 2001, σελ. 28.
22. Κλαβανίδου Δέσποινα, Καταναλωτικά δάνεια: Δογματική θεώρηση κι συναφή πρακτικά θέματα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1997, σελ. 27.
23. Νούλας Αθανάσιος, ό.π., σελ. 195.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία έγινε μια προσπάθεια ανάλυσης του θέματος της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα, τόσο από την οπτική γωνία των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, όσο και από εκείνη της οικονομίας, με σκοπό να συναχθούν ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα.

Ως γνωστόν, η χρηματοδότηση των οικονομικών μονάδων δια μέσου των τραπεζών αποτελεί την παραδοσιακή μορφή άντλησης κεφαλαίων. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, νέοι τρόποι κάλυψης των οικονομικών αναγκών έχουν εμφανιστεί, παρέχοντας στους χρήστες τους ιδιαίτερα οφέλη. Στις ήδη υπάρχουσες εναλλακτικές πηγές άντλησης κεφαλαίων, όπως είναι τα χρηματιστήρια και τα αμοιβαία κεφάλαια, έρχονται να προστεθούν νέες πηγές κεφαλαίων, ως απόρροια καινούριων μορφών χρηματοδοτικών συμβάσεων, γνωστότερες από τις οποίες είναι η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing), η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και η πώληση επιχειρηματικών απαιτήσεων (forfaiting).

Εν προκειμένω, τέτοιες μορφές σύγχρονων τρόπων χρηματοδότησης δε συμπεριλαμβάνονται στη διερεύνηση της παρούσας εργασίας, καθώς αποτελούν από μόνες τους ξεχωριστό πεδίο έρευνας. Ομοίως κάθε άλλο είδος χρηματοδότησης που εμπλέκει τραπεζικούς οργανισμούς, όπως είναι τα ομολογιακά δάνεια και άλλες χρηματοοικονομικές ανταλλαγές (π.χ. τα swaps)

εκφεύγουν του αντικειμένου της συγκεκριμένης μελέτης. Με αυτό το σκεπτικό, επιχειρήθηκε η ανάλυση στο γενικότερο πλαίσιο των χορηγηθέντων τραπεζικών δανείων, με την κοινή μορφή που αυτά απαντώνται στην αγορά.

Η ανάλυση των διαθέσιμων στοιχείων, που είχαν ως κύρια πηγή την Τράπεζα της Ελλάδος, οδηγεί σε ενδείξεις σοβαρής επέκτασης των πιστώσεων που διοχετεύτηκαν σε ορισμένους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, για να ικανοποιήσουν επενδυτικά προγράμματα και την παραγωγική δραστηριότητα επιχειρήσεων και νοικοκυριών.

Ο δανεισμός από τις τράπεζες υπήρξε ιδιαίτερα σημαντικός κατά την περίοδο που εξετάζεται. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης της συνολικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα από τα εγχώρια Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, κατά τα έτη 1990 έως 2005, κυμάνθηκε γύρω στο 17%. Ο ρυθμός αυτός ήταν υψηλότερος του μέσου ευρωπαϊκού όρου της ζώνης του ευρώ, για τα δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα.

Η πιστωτική επέκταση αντανακλά την εξέλιξη της χρηματοδότησης και στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Η συνεχιζόμενη αύξηση του υπολοίπου των δανείων με ρυθμό, ο οποίος ήταν σημαντικά υψηλότερος από την αύξηση του ονομαστικού Α.Ε.Π., είχε ως αποτέλεσμα στο τέλος του 2005 η συνολική δανειακή επιβάρυνση προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά να ανέλθει στο 77,4% του Α.Ε.Π. (137 δις ευρώ).

Οι εξελίξεις αυτές πηγάζουν από το χαμηλό επίπεδο των επιτοκίων δανεισμού, ιδίως κατά τα τελευταία έτη, και ως εκ τούτου από το μικρότερο κόστος χρήματος. Δικαιολογούνται, επίσης, από τη σταδιακή κατάργηση των περιορισμών των τραπεζικών οργανισμών ως προς τη χορήγηση πιστώσεων, που κατά ένα μεγάλο μέρος αφορούσαν τα νοικοκυριά.

Ωστόσο, μια περισσότερο λεπτομερής έρευνα κρίνεται απαραίτητο να γίνει στο μέλλον, αναφορικά με το επίπεδο αύξησης του τραπεζικού δανεισμού σε σύγκριση με τον ετήσιο παραγόμενο εθνικό πλούτο της χώρας (Α.Ε.Π.). Το γεγονός ότι τα προηγούμενα χρόνια η πιστωτική επέκταση κυμαινόταν στο 30% του Α.Ε.Π. έναντι 75% του Α.Ε.Π. σήμερα, δε συνεπάγεται απαραίτητα ότι η επισφάλεια αποπληρωμής και εξόφλησης των χορηγούμενων δανείων ήταν μικρότερη από εκείνη που υπάρχει στις μέρες μας. Επομένως το συγκεκριμένο ζήτημα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διερεύνησης με στόχο την άντληση χρήσιμων συμπερασμάτων.

Από την ίδια μελέτη προκύπτει επίσης, ότι οι εμπορικές τράπεζες είναι εκείνες που κατέχουν τη μερίδα του λέοντος στην παροχή πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα, χορηγώντας το 85% των τραπεζικών δανείων. Το υπόλοιπο ποσοστό παρέχεται από ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς και από τις συνεταιριστικές τράπεζες.

Η κατά κλάδο και δραστηριότητα διερεύνηση έδειξε μια σχετική διαφοροποίηση στον όγκο και στην κατανομή της χρηματοδότησης σε σχέση με κάθε χρονική περίοδο.

Ενδιαφέρουσα διαπίστωση είναι η εκρηκτική ζήτηση δανείων από τα νοικοκυριά. Η δοθείσα άνετα πιστωτική πολιτική των τραπεζών προς τα νοικοκυριά επικεντρώθηκε στη χορήγηση στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων (συμπεριλαμβανομένων των πιστωτικών καρτών) με ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό (σημαντικά υψηλότερου από το μέσο ρυθμό χορήγησης τραπεζικών δανείων).

Από την κατανομή των πιστώσεων στις επιχειρήσεις, οι δύο κλάδοι που καθ' όλη τη διάρκεια των 15 ετών δέχτηκαν το μεγαλύτερο όγκο της τραπεζικής χρηματοδότησης ήταν η μεταποίηση (περιλαμβάνοντας τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία) και το εμπόριο. Ακόμη, όπως προκύπτει από την ανάλυση, σημαντική επιβράδυνση παρατηρείται στη χρηματοδότηση της γεωργίας, ενώ οι τομείς του τουρισμού και της ναυτιλίας εξακολουθούν να δέχονται ένα μικρό μέρος της τραπεζικής χρηματοδότησης (γύρω στο 4% έκαστος), το οποίο όμως παραμένει διαχρονικά σταθερό. Δυστυχώς, διαθέσιμα στοιχεία για τη διερεύνηση της κατανομής με βάση το μέγεθος των οικονομικών μονάδων ή με βάση δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού δεν υπήρχαν.

Ουσιαστικά, αποδεικνύεται ότι η τραπεζική χρηματοδότηση υπήρξε μοχλός ώθησης και εξέλιξης τόσο των επιχειρήσεων, όσο και των νοικοκυριών όλα αυτά τα έτη. Το πρόβλημα όμως της χρηματοδότησης, θα μπορούσε να λεχθεί, ότι δεν είναι η επάρκεια των κεφαλαίων, αλλά ο τρόπος με τον οποίο χορηγούνται.

Για το σκοπό αυτό, οι κατά καιρούς εκδοθείσες Πράξεις των Διοικήτων της Τραπεζής της Ελλάδος (Π.Δ.Τ.Ε.) στοχεύουν στην προστασία των δανειοληπτών από το ενδεχόμενο της υπερχρέωσης. Παρ' όλα αυτά, ορισμένα μέτρα που έχουν ληφθεί τίθενται υπό αμφισβήτηση, όπως για παράδειγμα η σύσταση προς τους τραπεζικούς οργανισμούς περί υπολογισμού του δείκτη εισοδήματος για τις τοκοχρεολυτικές δόσεις των δανείων, με βάση το ύψος των εισοδημάτων των υποψηφίων δανειοληπτών. Δεδομένου ότι οι αποφάσεις των διοικήτων των κεντρικών τραπεζών δεν αποτελούν θέσφατο, θα μπορούσε να θεωρηθεί αρκετά δεσμευτικό για τη χορήγηση δανείου η χρήση ενός κριτηρίου με μοναδικό γνώμονα το εισόδημα. Θα ήταν όμως περισσότερο εύστοχο να λαμβάνεται υπόψη η εξασφάλιση ή μη σταθερής εργασίας, καθώς επίσης και η περιουσιακή κατάσταση του υποψήφιου δανειολήπτη. Σε αυτό το πνεύμα, εξάλλου, κινείται και το τραπεζικό σύστημα σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες, όπως στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, όπου η προτεινόμενη τιμή του δείκτη εισοδήματος αγγίζει το 80%, συνυπολογιζομένων όμως παράλληλα και άλλων οικονομικών παραμέτρων.

Εν τω μεταξύ, για τη διασφάλιση της τήρησης των νόμιμων διαδικασιών από τα τραπεζικά ιδρύματα, μια σειρά από μέτρα προστασίας των δικαιωμάτων των δανειοληπτών έχουν ενεργοποιηθεί τα προηγούμενα έτη. Τα μέτρα στοχεύουν στην τήρηση των κατοχυρωμένων από το νόμο δικαιωμάτων, τόσο κατά το χρόνο σύναψης των τραπεζικών συμβάσεων, όσο και αργότερα, από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτές.

Ωστόσο, πέρα από τη λήψη νομοθετικών μέτρων για την προστασία των δανειοληπτών κατά καταχρηστικών όρων ή ενεργειών των τραπεζών, η σύγχρονη συναλλακτική πρακτική δείχνει, ότι ακόμη και όταν υπάρχουν νομοθετικές διατάξεις που τους προστατεύουν, οι δανειολήπτες δεν είναι σε θέση να επωφεληθούν από αυτές. Αυτό ισχύει είτε επειδή δεν τις γνωρίζουν είτε επειδή δεν έχουν την τόλμη να ασκήσουν τα δικαιώματά τους.

Για αυτό το λόγο, η προστασία των δανειοληπτών πρέπει να επεκταθεί με μέτρα που να τείνουν στη διαπαιδαγώγησή τους, ώστε να μάθουν τα δικαιώματά τους που τους δίνει η έννομη τάξη. Έντονη, λοιπόν, παρουσιάζεται η ανάγκη να αποκτήσει ο υποψήφιος δανειολήπτης την απαραίτητη ενημέρωση για τα προσφερόμενα στην τραπεζική αγορά προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς και την πολύτιμη εκπαίδευση για να μπορεί να διαλέγει μεταξύ της διαρκώς αυξανόμενης ποικιλίας τους, σε συσχέτιση φυσικά προς τα οικονομικά μέσα που διαθέτει.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

1. Ονομασία δανείου: Novahome for you, κυμαινόμενο ευρωπαϊκό
2. Ποσό: 100.000 ευρώ
3. Διάρκεια: 40 χρόνια
4. Επιτόκιο: 3,50% (πλέον 0,12% εισφοράς Ν. 128/75)
5. Δόση (μηνιαία τοκοχρεολυτική): 394,62 ευρώ
6. Έξοδα εγγραφής προσημείωσης: 0.775% επί του 120% του ποσού του δανείου, δηλαδή 930 ευρώ
7. Έξοδα Έκδοσης Πιστοποιητικών: 50 ευρώ
8. Έξοδα Προέγκρισης: 800 ευρώ
9. Έξοδα Νομικού και Τεχνικού ελέγχου: αναλόγως περιοχής.
Ενδεικτικά για την Αττική: Νομικός έλεγχος 225 ευρώ + 7 ευρώ (οδοιπορικά δικηγόρου) και Τεχνικός έλεγχος 105 ευρώ.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

1. Υπάρχει η δυνατότητα μείωσης του ποσού της δόσης ή της διάρκειας του δανείου.

2. Έξοδα αποπληρωμής: Αν η πρόωρη εξόφληση λάβει χώρα στο πρώτο μισό της σταθερής περιόδου, τότε καταβάλλονται οι τόκοι 6 μηνών επί του προεξοφλούμενου κεφαλαίου, ενώ αν πραγματοποιηθεί στο δεύτερο μισό της σταθερής περιόδου, τότε λογίζονται τόκοι 3 μηνών επί του προεξοφλούμενου κεφαλαίου. Όταν το δάνειο βρίσκεται σε περίοδο κυμαινόμενου επιτοκίου τότε υπολογίζεται επιβάρυνση 2,50% επί του προεξοφλούμενου κεφαλαίου.
3. Ως ελάχιστο ποσό προεξόφλησης ορίζονται οι 3 δόσεις.

ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΗ

1. Από το συνολικό φορολογητέο εισόδημα του πελάτη εκπίπτει το ποσό των δεδουλευμένων τόκων που καταβάλλονται από το φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια προς απόκτηση πρώτης κατοικίας και που χορηγούνται στο φορολογούμενο με υποθήκη ή προσημείωση από τράπεζες, εφόσον οφείλονται από αυτόν και η υποθήκη ή η προσημείωση έχει εγγραφεί σε ακίνητό του ή του άλλου συζύγου ή των τέκνων τους που τους βαρύνουν, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του άρθρου 8 § 1 περ. ε' του νόμου 2238/1994, όπως αυτός έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
2. Οι όροι και οι προϋποθέσεις για την επιδότηση επιτοκίου δανείων απόκτησης πρώτης κατοικίας προβλέπονται από τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 2032215/1991 Κοινής Υπουργικής Απόφασης, όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

ASPIS BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΑΡ. ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ -.....-

ΣΥΜΒΑΣΗ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ (Aspis Στεγαστικό)

μεταξύ αφενός

α) της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ASPIS BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Όθωνος, αριθμ. 4 και εκπροσωπείται νόμιμα για την κατάρτιση αυτής της σύμβασης από τους (η «Τράπεζα»),

και αφετέρου

β) του (ονοματεπώνυμο και όνομα πατρός / μητρός), κατοίκου, οδός αριθμ. με Α.Τ. / και Α.Φ.Μ. [νομίμως εκπροσωπούμενου από]

γ) του (ονοματεπώνυμο και όνομα πατρός / μητρός), κατοίκου, οδός αριθμ. με Α.Τ. / και Α.Φ.Μ. [νομίμως εκπροσωπούμενου από] (ο «Οφειλέτης»)

και εκ τρίτου

δ) του (ονοματεπώνυμο και όνομα πατρός / μητρός), κατοίκου, οδός αριθμ. με Α.Τ. / και Α.Φ.Μ. [νομίμως εκπροσωπούμενου από] και

ε) του (ονοματεπώνυμο και όνομα πατρός / μητρός), κατοίκου, οδός αριθμ. με Α.Τ. / και Α.Φ.Μ. [νομίμως εκπροσωπούμενου από] (ο «Εγγυητής»)

συμφωνούνται τα εξής:

Άρθρο 1

1.01. Η Τράπεζα χορηγεί στον Οφειλέτη έντοκο δάνειο με προσημείωση υποθήκης ποσού _____ (_____) και _____ λεπτών ΕΥΡΩ (το «Δάνειο»), που θα καταβληθεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 5 και θα αποδοθεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στις παραγράφους 1.02 και 1.03 του παρόντος άρθρου.

1.02. Το Δάνειο θα εξοφληθεί από τον Οφειλέτη μέσα σε προθεσμία _____ (_____) ετών, που θα αρχίζει από την ημερομηνία της εκταμίευσης, με τον τρόπο που προσδιορίζεται κατωτέρω.

1.03. Το Δάνειο θα εξοφλείται από τον Οφειλέτη κατά το σύστημα της σύνθετης χρεολυσίας με επιτόκιο Euribor μηνός (υπολογιζόμενο σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 1.04 κατωτέρω), προσαυξημένο κατά _____ (%) εκατοστιαίες μονάδες συν της αναλογούσας εισφοράς του ν. 128/75 (το «Επιτόκιο»), με καταβολή από τον Οφειλέτη στην Τράπεζα _____ (_____) ισόποσων (υπό την αίρεση της παραγράφου 2.02 κατωτέρω) μηνιαίων δόσεων με τελευταία δόση πληρωτέα το αργότερο στις _____. Οι δόσεις αυτές θα καταβάλλονται την αντίστοιχη της εκταμιεύσεως ημερομηνία κάθε μήνα (η «Περίοδος Εκτοκισμού»), περιλαμβάνουν δε τόκο, ο οποίος υπολογίζεται με επιτόκιο Euribor μηνός, προσαυξημένο κατά _____ (%) εκατοστιαίες μονάδες, την εισφορά του ν. 128/75 και το χρεόλυτρο που αναλογεί σε κάθε μήνα.

1.04. Ως EURIBOR μηνός ορίζεται το επιτόκιο που προσφέρεται στην ευρωπαϊκή διατραπεζική αγορά για καταθέσεις σε ευρώ, για ποσό ίσου ύψους με το ποσό της εκταμίευσης, όπως το επιτόκιο αυτό θα απεικονίζεται την ή περίπου την ενδέκατη (11:00) ώρα π.μ. ώρα Βρυξελλών στη σελίδα 248 της Υπηρεσίας Telerate ή σε οποιαδήποτε άλλη ανάλογη σελίδα κατά την πρώτη ημέρα κάθε μηνός, με αφετηρία την ημερομηνία έναρξης της πρώτης Περιόδου Εκτοκισμού μετά τη λήξη της Περιόδου Σταθερού Επιτοκίου. Το Επιτόκιο αυτό θα είναι σταθερό καθ' όλη τη διάρκεια του τρέχοντος μηνός και θα μεταβάλλεται, σύμφωνα με τα ανωτέρω, την πρώτη ημέρα του επόμενου μήνα. Η Τράπεζα θα ενημερώνει εγγράφως τον Οφειλέτη για τις μεταβολές του Επιτοκίου του Δανείου.

Άρθρο 2

2.01. Ο Οφειλέτης θα καταβάλλει στην Τράπεζα τόκο που θα υπολογίζεται σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στην παράγραφο 1.03 της παρούσας.

2.02. Σε περίπτωση αύξησης ή μείωσης του Επιτοκίου του Δανείου, όπως ορίζεται κατά τις παραγράφους 1.04 του παρόντος, θα παραμένει αμετάβλητη η διάρκεια του Δανείου και αντιστοίχως θα αυξάνεται ή θα μειώνεται αναλόγως η τοκοχρεωλυτική δόση.

Άρθρο 3

3.01. Το ποσό του Δανείου χορηγείται αποκλειστικά για

[τη συμπλήρωση του τιμήματος αγοράς στο χρηματοδοτούμενο για κατοικία ακίνητο,]

ή

[τη βελτίωση του χρηματοδοτούμενου για κατοικία ακινήτου,]

ή

[την αποπεράτωση των εκτελουμένων οικοδομικών εργασιών στο χρηματοδοτούμενο για κατοικία ακίνητο],

ή

[την ανέγερση του χρηματοδοτούμενου για κατοικία ακινήτου,]

ή

[την αγορά οικοπέδου]

ή

[τη συμπλήρωση του τιμήματος αγοράς στο χρηματοδοτούμενο για επαγγελματική στέγη ακίνητο]

το οποίο βρίσκεται στο δήμο, οδός

3.02. Η Τράπεζα δικαιούται να καταγγείλει την παρούσα σύμβαση και να κηρύξει το Δάνειο ληξιπρόθεσμο και απαιτητό σε περίπτωση που ήθελε διαπιστώσει, κατ' εύλογη κρίση, ότι το σύνολο ή μέρος αυτού δεν διατέθηκε από τον Οφειλέτη μέσα σε εύλογο χρόνο για τον παραπάνω σκοπό. Στην περίπτωση αυτή, η Τράπεζα δικαιούται σε αποζημίωση από τον Οφειλέτη ίση με τον τόκο μιας εξομηνίας επί του ποσού του Δανείου που εξοφλείται.

Άρθρο 4

Κατά τη διάρκεια της Περιόδου Σταθερού Επιτοκίου (εάν τυχόν υφίσταται τέτοια συμφωνία μεταξύ της Τράπεζας και του Οφειλέτη) ο Οφειλέτης δικαιούται, εφόσον δεν υπάρχει καθυστέρηση εξυπηρέτησεως του Δανείου, να καταβάλλει οποιοδήποτε ποσό σε μείωση ή σε πλήρη εξόφληση του κεφαλαίου του Δανείου. Στην περίπτωση της αυτής της πρόωρης αποπληρωμής ο Οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει στην Τράπεζα αποζημίωση ποσού ίσου με το σύνολο των τόκων έξι μηνών, οι οποίοι υπολογίζονται με βάση το βασικό επιτόκιο στεγαστικών δανείων της Τράπεζας το οποίο σήμερα ανέρχεται σε ____%.

Μετά το πέρας της Περιόδου Σταθερού Επιτοκίου και καθ' όλη τη διάρκεια του Δανείου, ο Οφειλέτης δικαιούται, εφόσον δεν υπάρχει καθυστέρηση εξυπηρέτησεως του Δανείου, να καταβάλλει οποιοδήποτε ποσό σε μείωση ή σε πλήρη εξόφληση του κεφαλαίου του Δανείου, ανευ οιοδήποτε κόστους καταβλητέου προς την Τράπεζα. Η ολική ή μερική πρόωρη αποπληρωμή του Δανείου μπορεί να γίνει μόνον και μόνον στις παραπάνω οριζόμενες ημερομηνίες καταβολής των τοκοχρεωλυτικών δόσεων του δανείου. Η Τράπεζα αποφασίζει στην περίπτωση τέτοιων πρόωρων αποπληρωμών αν θα περιορίζεται ο χρόνος διάρκειας του Δανείου και θα διατηρείται η ίδια τοκοχρεωλυτική δόση ή αν θα παραμένει αμετάβλητη η διάρκεια του Δανείου και θα μειώνεται ανάλογα η τοκοχρεωλυτική δόση. Επίσης, η Τράπεζα δικαιούται στην περίπτωση τέτοιων καταβολών να ανοίγει νέο λογαριασμό στον οποίο θα μεταφέρει με χρέωση το ποσό του μη αποπληρωθέντος κεφαλαίου. Εφεξής το ποσό του μη αποπληρωθέντος κεφαλαίου θα συνεχίσει να εκτοκίζεται στον νέο αυτό λογαριασμό. Παράλληλα, η Τράπεζα θα πιστώνει ισοπόσως και κλείνει τον μέχρι την στιγμή της (πρόωρης) καταβολής τηρηθέντα λογαριασμό. Διευκρινίζεται ότι και οι δύο λογαριασμοί αφορούν το ίδιο Δάνειο, η δε ανωτέρω χρεωπίστωση θα διενεργείται αποκλειστικά και μόνο για την σωστή και ακριβή μηχανογραφική υποστήριξη του δανείου.

Άρθρο 5

5.01. Η ανάληψη ολοκλήρου του ποσού του Δανείου πρέπει να έχει συντελεστεί μέχρι την _____.

5.02. Η Τράπεζα αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει στον Οφειλέτη το ποσό του Δανείου, μόνο αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 6.2

5.03. Το ποσόν του Δανείου θα καταβληθεί στον Οφειλέτη

[Τμηματικά, ανάλογα με την πρόοδο των εργασιών.α....., β.....]. Στην περίπτωση αυτή ο Οφειλέτης υποχρεούται κατά τη λήψη του Δανείου να καταθέσει το ποσό στην Τράπεζα σε δεσμευμένη και ανεχώρητη κατάθεση, στο όνομά του, η οποία θα αποδίδεται σε αυτόν τμηματικά και ανάλογα με την πρόοδο των εργασιών του χρηματοδοτούμενου ακινήτου. Σε περίπτωση υπερήμερίας του Οφειλέτη στην εξυπηρέτηση του Δανείου ή παραβίασής οποιοδήποτε όρου ή κηρύξεως του Δανείου ληξιπροθέσμου και απαιτητού, η Τράπεζα δικαιούται να μεταφέρει το ποσό της δεσμευμένης καταθέσεως σε πίστωση του Δανείου.]

ή

[εφάπαξ.]

5.04. Για την ανάληψη οποιουδήποτε ποσού του Δανείου θα συνταχθεί πράξη ανάληψης.

5.05. Η ανάληψη του ποσού του Δανείου από τον Οφειλέτη θα αποδεικνύεται και από την υπογραφή των παραστατικών αναλήψεως της Τράπεζας.

5.06. Η συνολική οφειλή προς την Τράπεζα θα αποδεικνύεται και από απόσπασμα των επίσημων λογιστικών βιβλίων της Τράπεζας που τηρούνται "εν πρωτοτύπω" με μηχανογραφικό σύστημα στην μνήμη του ηλεκτρονικού υπολογιστή της Τράπεζας. Ο Οφειλέτης αναγνωρίζει ότι το απόσπασμα αυτό αποτελεί πλήρη απόδειξη για το σύνολο της οφειλής του προς την Τράπεζα.

Άρθρο 6

Προκειμένου ο Οφειλέτης να αναλάβει το ποσό του Δανείου, πρέπει να συντρέχουν τα ακόλουθα:

[6.01. να έχει νομίμως συσταθεί ενέχυρο επί χρεωγράφων, χρηματιστηριακής αξίας τουλάχιστον ευρώ, της αποδοχής της Τράπεζας]

ή

[6.01. να έχει νομίμως συσταθεί ενέχυρο επί επιταγών πελατείας του Οφειλέτη λήξεως το αργότεροποσού τουλάχιστον ευρώ, της αποδοχής της Τράπεζας]

ή

[6.01. να έχει νομίμως συσταθεί ενέχυρο επί ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου λήξεως το αργότεροποσού τουλάχιστον ευρώ, της αποδοχής της Τράπεζας.]

ή

[6.01. να έχει νομίμως συσταθεί ενέχυρο επί καταθέσεων του Οφειλέτη/Εγγυητή ποσού τουλάχιστον ευρώ.]

ή

[6.01. να έχει εγγραφεί(πρώτη / δεύτερη κ.ο.) προσημείωση υποθήκης μέχρι του ποσού (.....) ευρώ επί [περιγραφή ακινήτου].

Η Τράπεζα μπορεί κατά την ανέλεγκτη κρίση της να καταβάλει στον Οφειλέτη το ποσό του Δανείου ακόμη και αν η προσημείωση υποθήκης που θα εγγραφεί υπέρ αυτής κατά τα ανωτέρω, έπεται άλλων εμπραγμάτων ασφαλείων υπέρ τρίτων επί του παραπάνω ακινήτου.

6.02. Ο Οφειλέτης να έχει παραδώσει τα πιστοποιητικά του αρμόδιου Υποθηκοφυλακείου, από τα οποία θα προκύπτει α. η μεταγραφή της παραπάνω προσημείωσης, υπέρ της Τράπεζας β. η κυριότητα του παραχωρούντος την προσημείωση υποθήκης επί του παραπάνω ακινήτου γ. η έλλειψη διεκδικήσεων και δ. η έλλειψη άλλων βαρών πέραν της προσημείωσης υποθήκης υπέρ της Τράπεζας. Τα ανωτέρω πιστοποιητικά θα πρέπει να είναι πρόσφατα και η ημερομηνία εκδόσεώς τους θα πρέπει να έπεται της ημερομηνίας κατά την οποία παραχωρήθηκε στην Τράπεζα το δικαίωμα εγγραφής προσημείωσης υποθήκης.

6.03. Πριν την εγγραφή της προσημείωσης υποθήκης που αναφέρεται στη προηγούμενη παράγραφο ο Οφειλέτης πρέπει να έχει προσκομίσει στη Τράπεζα απόσπασμα από το αρμόδιο γραφείο Κτηματολογίου, καθώς και τα ακόλουθα έγγραφα από το αρμόδιο Υποθηκοφυλακείο:

(i) πιστοποιητικό μεταγραφής του τίτλου δυνάμει του οποίου το ακίνητο που αναφέρεται παραπάνω μεταβιβάστηκε νόμιμα σε αυτόν που θα παραχωρήσει στην Τράπεζα το δικαίωμα εγγραφής προσημείωσης υποθήκης,

(ii) πιστοποιητικό ιδιοκτησίας του δικαιοπαρόχου του παραχωρούντος το δικαίωμα εγγραφής προσημείωσης υποθήκης,

(iii) πιστοποιητικό ελλείψεως βαρών, και

(iv) πιστοποιητικό ελλείψεως διεκδικήσεων.

Διευκρινίζεται ότι εφόσον το αρμόδιο Υποθηκοφυλακείο έχει συσταθεί και λειτουργεί για χρονικό διάστημα το οποίο δεν υπερβαίνει τα δέκα (10) έτη έως την υπογραφή της παρούσης, η Τράπεζα θα δικαιούται να ζητήσει από τους οφειλότες τα πιστοποιητικά που αναφέρονται στη παρούσα παράγραφο και από το προτέρως αρμόδιο υποθηκοφυλακείο.

6.04. Το κατωτέρω, υπό 6.04 ασφαλιστήριο πρέπει να έχει εκχωρηθεί στην Τράπεζα και εν συνεχεία να έχει περιέλθει στην Τράπεζα η κατά το άρθρο 6.06. έγγραφη δήλωση της ασφαλιστικής εταιρείας.

6.05. Ο Οφειλέτης πρέπει να έχει προσκομίσει υπεύθυνη δήλωσή του, στην οποία να βεβαιώνει την ακρίβεια των περιληφθέντων στη σύμβαση στοιχείων.

6.06. Ο Οφειλέτης υποχρεούται να ασφαλίσει με δικά του έξοδα κατά του κινδύνου από πυρκαγιά και από σεισμούς και να διατηρήσει σε όλη τη διάρκεια του Δανείου ασφαλισμένο σε αναγνωρισμένη ασφαλιστική εταιρεία το προσημειωθέν ακίνητο για το ποσό των (.....) ευρώ και να παραδώσει στην Τράπεζα το ασφαλιστήριο συμβόλαιο με δήλωση της ασφαλιστικής εταιρείας κατά τον υπέρ Τραπεζών ειδικό όρο με αριθμόν 5 (υπόδειγμα 201 0000/2/12) της Ενώσεως των εν Ελλάδα λειτουργούντων ασφαλιστικών Εταιρειών που να αναγνωρίζει στην Τράπεζα την ιδιότητα του προσημιούχου δανειστή και να υποχρεώνει την ασφαλιστική εταιρεία να ειδοποιεί την Τράπεζα για τη μη ανανέωση της ασφαλίσεως δεκαπέντε (15) ημέρες προ της λήξεως της ή για την πρόθεσή της να μεταβάλλει τους όρους ασφαλίσεως. Το ανωτέρω ποσό ασφαλίσεως υπολογίζεται με βάση την κατασκευαστική αξία του προσημιούμενου ακινήτου. Ο Οφειλέτης υποχρεούται, επίσης όπως, τουλάχιστον είκοσι (20) ημέρες προ της λήξεως του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, προβαίνει σε ανανέωση αυτού και παραδίδει το έγγραφο της ανανεώσεως στην Τράπεζα. Αν ο Οφειλέτης παραλείψει τα παραπάνω, η Τράπεζα δικαιούται ή να κηρύξει ληξιπρόθεσμο και απαιτητό το Δάνειο σύμφωνα με το άρθρο 12 ή, χωρίς να αναλαμβάνει υποχρέωση για αυτό, να προβαίνει αυτή στην ασφάλιση από τους παραπάνω κινδύνους του προσημιωθέντος ακινήτου και, όταν λήγουν, σε ανανεώσεις των ασφαλιστηρίων σε αναγνωρισμένη ασφαλιστική εταιρεία και να καταλογίζει σε βάρος του Οφειλέτη τα ασφάλιστρα εντόκως με το επιτόκιο του άρθρου 11.01 από της καταβολής των μέχρι της ημέρας εξόφλησής των. Η υποχρέωση ασφαλίσεως κατά την παρούσα παράγραφο δεν ισχύει στην περίπτωση που το Δάνειο χορηγείται για την αγορά οικοπέδου.

6.07. Ο δε Οφειλέτης εκχωρεί με την παρούσα στην Τράπεζα την απαίτησή του στο ασφάλιστρο, για την άμεση είσπραξή του, και παραιτούνται κάθε δικαιώματός του από το άρθρο 1287 ΑΚ. Η υποχρέωση του Οφειλέτη εκ των παραγράφων 6.6 και 6.07 δεν ισχύει στην περίπτωση που το προσημιούμενο ακίνητο είναι οικόπεδο.]

Άρθρο 7

7.01 Αν, μετά την καταβολή κάποιου ποσού από το Δάνειο, η Τράπεζα διαπιστώσει ότι η ανάληψή του ήταν αδικαιολόγητη, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων της που αναφέρονται στα άρθρα 10.01 και 12.01, δικαιούται να απαιτήσει την άμεση επιστροφή του ποσού αυτού, συμπεριλαμβανομένων όλων των προηγούμενων τμημάτων του Δανείου που ανελήφθησαν και των τόκων, με το επιτόκιο των άρθρων 1.02 ή 1.03, ανάλογα, από την ανάληψη αυτού μέχρι την επομένη ημέρα από τη λήψη της ειδοποίησης για την επιστροφή. Από την επομένη ημέρα της λήψης από τον Οφειλέτη της ειδοποίησης της Τράπεζας για την επιστροφή του παραπάνω ποσού, οφείλεται το επιτόκιο υπερημερίας του άρθρου 11.01, εφαρμοζομένων αναλόγως και για το Δάνειο αυτό των διατάξεων της παρούσας σύμβασης.

7.02 Η Τράπεζα μπορεί επίσης, κατά την κρίση της, να αναστείλει μονομερώς κάθε περαιτέρω καταβολή προς τον Οφειλέτη μέχρι την επιστροφή από αυτόν του πιο πάνω ποσού ή μέχρι την ολοκληρωτική συμμόρφωσή του με τις υποχρεώσεις από τη σύμβαση αυτή.

Άρθρο 8

Η Τράπεζα δικαιούται, οποτεδήποτε, ακόμη και πριν από οποιαδήποτε ανάληψη ποσού από το Δάνειο, να ασκεί με τα αρμόδια όργανά της και με πρόσωπα που θα υποδειχθούν από αυτή οποιοδήποτε αναγκαίο κατά την κρίση της έλεγχο για να εξακριβώσει τη διάθεση του Δανείου σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση.

Άρθρο 9

Από την υπογραφή αυτής της σύμβασης και μέχρι να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του από το Δάνειο, ο Οφειλέτης και/ή ο Εγγυητής υποχρεούνται να:

- α) Μην εκχωρήσει σε τρίτον τα μισθώματα ή εισοδήματα αυτού περισσότερα της μιας τριμηνίας.
- β) Να μην εκχωρήσει ή εκμισθώσει ολικά ή μερικά το προσημιωθέν ακίνητο, ούτε να παραχωρήσουν τη χρήση του κάτω από οποιαδήποτε νομική μορφή σε τρίτους, χωρίς προηγούμενη έγγραφη συγκατάθεση της Τράπεζας.
- γ) Να μην τροποποιήσει ή μεταρρυθμίσει ουσιαδώς το προσημιωμένο ακίνητο, χωρίς την προηγούμενη έγγραφη συγκατάθεση της Τράπεζας.

δ) Να ενημερώνει την Τράπεζα, χωρίς καθυστέρηση, για κάθε γεγονός που επέφερε χειροτέρευση του προσημειωμένου ακινήτου, ανεξάρτητα από την αιτία που την προκάλεσε.

ε) Να παρέχει οποιαδήποτε πληροφορία ζητάει η Τράπεζα σχετικά με την οικονομική του κατάσταση και να θέτει στη διάθεσή της οποιαδήποτε έγγραφα του υποδειχθούν. Η σχετική προς τούτο δαπάνη βαρύνει τον Οφειλέτη.

στ) Να λαμβάνει τη συναίνεση της Τράπεζας προκειμένου να παράσχει εμπράγματα ή και προσωπική ασφάλεια και κάθε είδους εγγύηση σε σχέση με δάνειο και σύμβαση πιστώσεως, ανεξάρτητα από το αν επέχει θέση δανειζόμενου, πιστούχου ή εγγυητή.

Άρθρο 10

10.01 Η Τράπεζα, κατά την περίοδο ανάληψης του Δανείου δικαιούται να καταγγείλει την παρούσα στις περιπτώσεις του άρθρου 12.01 και ακόμα στις περιπτώσεις:

- α) Αδυναμίας έγκαιρης πραγματοποίησης του σκοπού του Δανείου.
- β) Παραλείψεως του Οφειλέτη ή/και του Εγγυητή να προσκομίσει τα έγγραφα του άρθρου 6.
- γ) Διαπίστωσης οποιασδήποτε ανακρίβειας στα έγγραφα που ορίζονται στο άρθρο 6 και στην αίτηση για τη χορήγηση του Δανείου.
- δ) Μη ανάληψης για οποιαδήποτε λόγο κάποιου ποσού του δανείου σύμφωνα με το άρθρο 5.

10.02. Σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης του Δανείου, η Τράπεζα δικαιούται, κατά την κρίση της, να περιορίσει το ποσό του δανείου στο ποσό που αναλήφθηκε ή να κηρύξει τα ποσά που τυχόν αναλήφθηκαν από το Δάνειο ληξιπρόθεσμα και απαιτητά, αξιώνοντας την εξόφλησή τους μαζί με τους τόκους, προμήθειες και τις λοιπές επιβαρύνσεις.

Άρθρο 11

11.01. Σε περίπτωση ολικής ή μερικής αδικαιολόγητης καθυστέρησης καταβολής δόσης του Δανείου, όπως προβλέπεται από το άρθρο 1 της παρούσας, ο Οφειλέτης γίνεται υπερήμερος και οφείλει στην Τράπεζα για κάθε καθυστερούμενο ποσό κεφαλαίου, τόκων εξόδων και λοιπών επιβαρύνσεων αντί των τόκων και προμηθειών, που συνολογήθηκαν, τον τραπεζικό τόκο υπερημερίας που αναλογεί, υπολογισμένο από την ημέρα της καθυστέρησης, χωρίς καμία ειδοποίηση του Οφειλέτη. Ο τόκος υπερημερίας υπολογίζεται με βάση το επιτόκιο του άρθρου 1.02, πλέον εισφοράς του ν. 128/75, προσαυξημένο κατά δύο και πενήντα (2,50) εκατοστιαίες μονάδες.

11.02. Στην περίπτωση αυτή καθώς και στην περίπτωση καθυστέρησης καταβολής τόκου, προμήθειας και των επιβαρύνσεων του παρόντος Δανείου, η Τράπεζα δικαιούται είτε να επιδιώξει την είσπραξη των καθυστερημένων ποσών, είτε, αφού καταγγείλει τη σύμβαση του Δανείου και το κηρύξει αμέσως ληξιπρόθεσμο και απαιτητό, να αξιώσει την εξόφληση ολόκληρου του ανεξόφλητου ποσού του κεφαλαίου μαζί με τους τόκους, προμήθειες και τις άλλες επιβαρύνσεις.

11.03. Η Τράπεζα δικαιούται επίσης να επιδιώξει την είσπραξη των καθυστερούμενων ποσών ή, αφού καταγγείλει τη σύμβαση του Δανείου και το κηρύξει αμέσως ληξιπρόθεσμο και απαιτητό, να αξιώσει την εξόφληση ολόκληρου του ανεξόφλητου ποσού του κεφαλαίου μαζί με τους τόκους, προμήθειες και τις άλλες επιβαρύνσεις, εάν διαπιστωθεί ότι τα στοιχεία που υπέβαλε ο Οφειλέτης ή/και ο Εγγυητής με την αίτηση, την υπεύθυνη δήλωση και τα λοιπά έγγραφα που συνόδευαν την αίτηση, συμπεριλαμβανομένων και των αιτήσεων για την ανάληψη κάθε τμήματος του Δανείου, είναι αναληθή ή ανατραπούν σε ουσιώδη σημεία, εάν η Τράπεζα διαπιστώσει ότι το Δάνειο που παρεσχέθη με αυτή τη σύμβαση χρησιμοποιήθηκε για άλλο σκοπό από αυτόν για τον οποίο συμφωνήθηκε, καθώς και αν συμβεί οποιοδήποτε άλλο γεγονός που εκ του νόμου έχει ως συνέπεια την υπερημερία του Οφειλέτη.

11.04. Η Τράπεζα δικαιούται, σε περίπτωση καταγγελίας της συμβάσεως, να προβαίνει σε κάθε απαραίτητη ενέργεια προκειμένου να τρέπει την προσημείωση σε υποθήκη βαρύνοντας τον Οφειλέτη με τα σχετικά έξοδα.

Άρθρο 12

Η Τράπεζα δικαιούται να καταγγείλει τη σύμβαση του Δανείου και να το κηρύξει αμέσως ληξιπρόθεσμο και απαιτητό αξιώνοντας την εξόφληση ολόκληρου του ανεξόφλητου ποσού κεφαλαίου, μαζί με τους τόκους, προμήθειες και τις υπόλοιπες επιβαρύνσεις, εκτός από την περίπτωση του άρθρου 11, και στις περιπτώσεις:

- α. παράβασης οποιουδήποτε όρου της σύμβασης αυτής,
- β. ουσιώδους μείωσης ή απώλειας των ασφαλειών του άρθρου 6 που δόθηκαν για εξασφάλιση της Τράπεζας,

γ. ουσιώδους μείωσης της οικονομικής επιφάνειας ή ουσιώδους περιορισμού του κύκλου εργασιών ή αναστολής της οικονομικής δραστηριότητας του Οφειλέτη ή του Εγγυητή.

δ. επιβάρυνσης, κατάσχεσης ή σφράγισης της περιουσίας του Οφειλέτη ή του Εγγυητή.

ε. παύσης των πληρωμών ή πτώχευσης του Οφειλέτη ή του Εγγυητή ή θέσης αυτών στη διοίκηση και διαχείριση των πιστωτών και θέσης σε ειδική εκκαθάριση, υποβολής από τον Οφειλέτη ή τον Εγγυητή ή κατ' αυτών αίτησης πτωχεύσεως ή λήψεως άλλου μέτρου που τείνει στην προστασία των δανειστών απέναντι σε αναξιόχρεους οφειλέτες, περιέλευσης του Οφειλέτη ή του Εγγυητή σε αδυναμία εξοφλήσεως ληξιπρόθεσμων οφειλών του έναντι τρίτων από οποιαδήποτε αιτία, και

στ. απώλειας ή περιορισμού της ικανότητας για δικαιοπραξία ή της εξουσίας διάθεσης της περιουσίας ή θανάτου του Οφειλέτη.

ζ. μη αποπληρωμής από τον Οφειλέτη ή τον Εγγυητή, για οιοδήποτε λόγο, ληξιπρόθεσμων και απαιτητών οφειλών τους προς την Τράπεζα ή τρίτα, φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

Άρθρο 13

Κάθε καταβολή προς την Τράπεζα έναντι του Δανείου καταλογίζεται κατά σειρά:

- α. στα τυχόν δικαστικά έξοδα που έγιναν, μαζί με τους τόκους,
- β. στα υπόλοιπα οφειλόμενα έξοδα με τους τόκους,
- γ. στους τόκους υπερημερίας,
- δ. στους υπόλοιπους τόκους,
- ε. στην τυχόν προμήθεια και
- στ. στο κεφάλαιο.

Άρθρο 14

14.01. Βαρύνουν τον Οφειλέτη και επιρρίπτονται σε αυτόν:

Όλα γενικά τα έξοδα που συνδέονται με την παρούσα σύμβαση, ακόμα και αν αυτή δεν πραγματοποιηθεί για οποιονδήποτε λόγο, δηλαδή τα έξοδα εκτιμήσεως της αξίας του ακινήτου, του ελέγχου των τίτλων ιδιοκτησίας, των συμβολαίων του Δανείου, των αντιγράφων, της εγγραφής και εξαλείψεως προσημειώσεως υποθήκης, τα έξοδα τροπής της προσημειώσεως σε υποθήκη και λήψεως διαταγής πληρωμής με βάση την παρούσα σύμβαση, τα έξοδα επιδόσεων, τα δικαστικά, τα έξοδα της εκτελέσεως γενικά (είτε η εκτέλεση επισπεύδεται από την Τράπεζα, είτε από άλλους δανειστές και ανεξάρτητα αν θα επακολουθήσει ή όχι πλειστηριασμός), τα έξοδα αναγγελίας στους πλειστηριασμούς και καταθέσεως των τίτλων και οποιαδήποτε άλλα σχετικά με τον πλειστηριασμό έξοδα.

Τον Οφειλέτη βαρύνουν επίσης η εισφορά του ν. 128/75, όπως ισχύει, λοιποί φόροι, τέλη χαρτόσημου και κάθε είδους τέλη, εισφορές, δικαιώματα ή οποιασδήποτε άλλης φύσης επιβαρύνσεις υπέρ του δημοσίου ή τρίτων, που τυχόν θα επιβληθούν στο κεφάλαιο, τους τόκους και τα έξοδα του Δανείου ή έχουν οποιαδήποτε σχέση με τη σύμβαση αυτή.

14.02. Από την επόμενη της λήξης από τον Οφειλέτη της ειδοποίησης της Τράπεζας για την πληρωμή των ποσών αυτών και μέχρι την εξόφλησή τους, τα παραπάνω ποσά θα οφείλονται με τον τόκο του άρθρου 11.01.

14.03. Η Τράπεζα, επίσης, μπορεί, κατά την κρίση της, να αναστείλει μονομερώς κάθε περαιτέρω καταβολή προς τον Οφειλέτη μέχρι την επιστροφή από αυτόν των πιο παραπάνω ποσών ή μέχρι την ολοκληρωτική συμμόρφωσή του με τις υποχρεώσεις από την παρούσα.

Άρθρο 15

15.01. Η Τράπεζα, προς εξόφληση ληξιπρόθεσμων απαιτήσεών της από την παρούσα, δικαιούται να συμψηφίζει με τις απαιτήσεις της έναντι του Οφειλέτη οφειλές της απέναντί του από οποιαδήποτε αιτία, να παρακρατεί οφειλές του απέναντί της από οποιαδήποτε αιτία και να χρεώνει οποιοδήποτε λογαριασμό τηρεί ο Οφειλέτης στην Τράπεζα, συμπεριλαμβανομένων και των λογαριασμών καταθέσεως, με τα ποσά που τις οφείλει, ανεξάρτητα από την αιτία από την οποία απορρέει η απαίτηση που φέρεται κάθε φορά σε χρέωση και ανεξάρτητα από το πότε είναι ληξιπρόθεσμη.

15.02. Προς εξόφληση των οφειλών του προς την Τράπεζα από αυτή την παρούσα ο Οφειλέτης δεν δικαιούται να προτείνει σε συμψηφισμό απαιτήσεις του κατά της Τράπεζας από οποιαδήποτε αιτία.

Άρθρο 16

Η παροχή συγκατάθεσης ή άδειας στον Οφειλέτη ή στον Εγγυητή να πράξει ή να παραλείψει κάτι σε παρέκκλιση όσων συννομολογούνται στην παρούσα σύμβαση, όπως και η επίδειξη ανοχής από την Τράπεζα σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να προβληθούν εναντίον της ή να θεμελιώσουν δικαίωμα του Οφειλέτη για το μέλλον, ούτε να ερμηνευθούν ως παραίτηση της Τράπεζας από οποιοδήποτε δικαίωμά της.

Άρθρο 17

17.01. Ο Εγγυητής εγγυάται ανεπιφύλακτα προς την Τράπεζα την εμπρόθεση και ολοκληρωτική εξόφληση του Δανείου μαζί με τους τόκους, προμήθειες, επιβαρύνσεις και έξοδα του άρθρου 14 και γενικά την εκπλήρωση από τον Οφειλέτη όλων των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει με αυτή τη σύμβαση, ενεχόμενος εις ολόκληρον μαζί του και ως αυτοφειλέτης.

17.02. Ο Εγγυητής ευθύνεται ανεξάρτητα από το νομότυπο της υποχρέωσης που ανέλαβε ο Οφειλέτης, ιδιαίτερα δε ανεξάρτητα από ελαττώματα σχετικά με την εκπροσώπησή του.

17.03. Ο Εγγυητής παραιτείται από ένσταση διζήσεως, όπως και από το δικαίωμα του άρθρου 853 ΑΚ να προτείνουν κατά της Τράπεζας ενστάσεις του Οφειλέτη. Επίσης, ο Εγγυητής παραιτείται έναντι της Τράπεζας του δικαιώματος της υποκαταστάσεώς του σε παρεπόμενα εμπράγματα δικαιώματά της, έστω και αν το Δάνειο εξοφλήθηκε ολοκληρωτικά από αυτόν.

17.04. Ο Εγγυητής δεν ελευθερώνεται έστω και αν από οποιοδήποτε λόγο, που βαρύνει ή όχι την Τράπεζα, έγινε αδύνατη η ικανοποίησή της από τον Οφειλέτη, ούτε αν η Τράπεζα για οποιοδήποτε λόγο παραιτήθηκε από τις ασφάλειές της υπέρ της απαιτήσής της. Ο Εγγυητής παρέχει ανέκκλητα από τώρα στην Τράπεζα την ανεπιφύλακτη συναίνεσή του στο να παραιτείται αυτή οποτεδήποτε από τις ασφάλειες, εμπράγματα ή προσωπικές, προς εξασφάλιση του Δανείου που έλαβε ή τυχόν θα λάβει. Τυχόν απόσβεση της κύριας οφειλής χωρίς ικανοποίηση της Τράπεζας (άρθρο 869 ΑΚ) ή τυχόν καθυστέρηση ή αμέλεια για την ανάληψη και συνέχιση από την Τράπεζα της δικαστικής επιδίωξης της απαιτήσής της (άρθρα 866-868 ΑΚ) συμφωνείται ότι δεν αποτελούν λόγο ελευθέρωσης του Εγγυητή.

17.05. Οποιαδήποτε, τωρινή, μελλοντική αναγνώριση από τον Οφειλέτη της οφειλής του υποχρεώνει και τον Εγγυητή.

17.06. Περισσότεροι Εγγυητές (ο «Εγγυητής») ευθύνονται έναντι της Τράπεζας ο καθένας εις ολόκληρον και εξ αδιαιρέτου. Η όχληση, η καταγγελία, η υπερημερία, το πταίσμα και το δεδικασμένο καθενός από αυτούς ενεργούν αυτοδίκαια και κατά των λοιπών.

Άρθρο 18

Η παρούσα Σύμβαση δεσμεύει και ισχύει προς όφελος του Οφειλέτη, του Εγγυητή της Τράπεζας και των διαδόχων αυτών, αλλά ο Οφειλέτης δεν δύναται να εκχωρήσει ή να μεταβιβάσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Σύμβαση αυτή σε οποιονδήποτε τρίτο χωρίς προηγούμενη έγγραφη συναίνεση της Τράπεζας. Η Τράπεζα δικαιούται να εκχωρεί τις απαιτήσεις της από αυτή την σύμβαση σε οποιοδήποτε τρίτο, χωρίς να απαιτείται για αυτό σύμπραξη ή συγκατάθεση του Οφειλέτη. Επίσης η Τράπεζα δικαιούται να εκχωρεί μαζί με τις παραπάνω απαιτήσεις και τις κάθε είδους εξασφαλίσεις, εμπράγματα ή προσωπικές, που ασφαλίζουν τις πληρωμές των απαιτήσεων που εκχωρούνται.

Άρθρο 19

Η σύμβαση αυτή διέπεται από τις διατάξεις του ελληνικού δικαίου κι ιδίως από το ν.δ. της 17ης Ιουλίου/13^{ης} Αυγούστου 1923 "περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών". Κάθε διαφορά των συμβαλλομένων μερών ως προς την παρούσα υπάγεται στην αποκλειστική δικαιοδοσία των δικαστηρίων Αθηνών. Η δια του παρόντος άρθρου ρήτρα αποκλειστικής δωσιδικίας ισχύει μόνον υπέρ της Τράπεζας, η οποία διατηρεί το δικαίωμα να υπάγει οποιαδήποτε τυχόν ανακύψασα διαφορά εκ της παρούσας σύμβασης και σε οποιοδήποτε άλλο αρμόδιο δικαστήριο. Εφαρμόζονται και στη σύμβαση αυτή οι κανόνες λειτουργίας και οι Γενικοί Οροι Συναλλαγών της Τράπεζας καθώς και κάθε διάταξη που παρέχει προνόμιο στην Τράπεζα.

Άρθρο 20

Ο Οφειλέτης και/ή ο Εγγυητής συναινεί όπως τα προσωπικά του στοιχεία που περιλαμβάνονται στην αρχή της παρούσας συμπεριληφθούν στο αρχείο προσωπικών δεδομένων που τηρεί η Τράπεζα και τα οποία αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας προς τον σκοπό της σωστής εξυπηρέτησης, υποστήριξης και παρακολούθησης της συναλλακτικής τους σχέσης προς την Τράπεζα και τις συνδεδεμένες αυτής επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 42^α παρ. 5 του ν. 2190/1920, οι οποίες μπορεί να είναι αποδέκτες των δεδομένων.

Επίσης, αποδέκτης αυτών μπορεί να είναι η Ανώνυμη Εταιρεία με την επωνυμία «Τραπεζικά Συστήματα Πληροφορικής-Τειρεσίας ΑΕ» για στοιχεία σχετικά με ακάλυπτες επιταγές, συναλλαγματικές και γραμμάτια που διαμαρτυρήθηκαν ή επιστράφηκαν απλήρωτα καθώς και την καταγγελία της συμβάσεως. Αποδέκτης επίσης είναι και κάθε Δημόσια ή Δικαστική Αρχή σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Τα υποκείμενα των δεδομένων έχουν δικαίωμα πρόσβασης στα προσωπικά τους δεδομένα που αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας, καθώς και προβολής αντιρρήσεων για τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων.

Άρθρο 21

Ο Οφειλέτης και ο Εγγυητής δηλώνουν ότι διορίζουν και καθιστούν δια της παρούσας αντίκλητό τους τον τ..... κ..... κάτοικο οδός αριθμ..... τηλέφωνο για να του κοινοποιήσουν οποιοδήποτε έγγραφο σχετικό με την παρούσα σύμβαση που θα απευθύνεται σε αυτούς.

Άρθρο 22

Οι όροι αυτής της σύμβασης τους οποίους συνομολόγησαν και συναποδέχθηκαν οι συμβαλλόμενοι τροποποιούνται και συμπληρώνονται μόνον εγγράφως. Τυχόν ακυρότητα ή ακυρώσιμα ενός όρου της Σύμβασης δεν θα επιδρά κατά κανένα τρόπο στο κύρος των υπολοίπων όρων αυτής.

Η Σύμβαση αυτή συντάχθηκε και υπογράφηκε σε _____ αντίτυπα και κάθε συμβαλλόμενο μέρος έλαβε από ένα.

[τόπος] [ημερομηνία]

Οι συμβαλλόμενοι

ASPIS BANK

ΟΦΕΙΛΕΤ....

ΕΓΓΥΗΤ.....

δια τ.....
.....

ΠΗΓΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βανδώρος Δημήτριος, Η χρηματοδότηση της ναυτιλίας, Πάτρα 1990.
- Δελούκα Ιγκλέση Κορνηλία, Νομική και Κοινωνική Προστασία του Καταναλωτή, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Πειραιάς 1992.
- Δεμίρης Χαράλαμπος, Χρηματοδοτήσεις (Θεωρία και πράξη), Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα 1993.
- Ζαχαριάδης Σούρας Δημήτριος, Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες: Μια εισαγωγή στη νομισματική θεωρία και πολιτική και στις χρηματοπιστωτικές αγορές, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα 1993.
- Ζητριδης Αντώνιος, Ευρωπαϊκή ενοποίηση και τραπεζικό σύστημα, Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα 1992.
- Καράκωστας Ιωάννης, Γενικοί όροι των τραπεζικών συναλλαγών, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001.
- Κλαβανίδου Δέσποινα, Καταναλωτικά δάνεια: Δογματική θεώρηση κι συναφή πρακτικά θέματα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1997.
- Μάζης Παναγιώτης, Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανωνύμων εταιριών, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1993.
- Μπαλτάς Νικόλαος, Χρηματοδότηση επενδύσεων του αγροτικού τομέα, Διεύθυνση μελετών και προγραμματισμού της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 1984.
- Νούλας Αθανάσιος, Χρήμα και τράπεζες, Θεσσαλονίκη, 2000.

- Ξαnthάκης Εμμανουήλ, Η χρηματοδότηση της Ελληνικής Βιομηχανίας (1960-1984), Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 1986.
- Πατρινός Δημήτριος, Χρήμα-τράπεζες και χρηματοπιστωτική πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999.
- Πετράκης Παναγιώτης, Η χρηματοδότηση της ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήση, 1985.
- Ρόκας Νικόλαος, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 2002.
- Σιαμάρης Κωνσταντίνος, Η ελληνική τραπεζική οργάνωση, Ινστιτούτο τραπεζικών μελετών της Τραπέζης της Ελλάδος, Αθήνα 1966.
- Τραγάκης Γεώργιος, Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλα, Αθήνα–Κομοτηνή 1986.
- Χαλικιάς Δημήτρης, Δυνατότητες και προβλήματα πιστωτικής πολιτικής: η ελληνική εμπειρία, Αρχείο Μελετών και Ομιλιών της Τραπέζης της Ελλάδος, 1976.
- Χολέβας Γιάννης, Τραπεζικές εργασίες, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1995.
- Ψυχομάνης Σπύρος, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, 4^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1999.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Εθνικοί λογαριασμοί της Ελλάδος 1995–2003, Πειραιάς 2005.
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Η Ελλάδα με αριθμούς, Πειραιάς 2005.

- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Μηνιαίο στατιστικό δελτίο, Αθήνα (διάφορα τεύχη).
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Στατιστικές Βιομηχανικών Προϊόντων, Πειραιάς 2005.
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Στατιστικές Ενδοκοινοτικού και Εξωτερικού Εμπορίου, Πειραιάς 2005.
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Μηνιαίο Δελτίο, Φρανκφούρτη 2005.
- Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για τη Νομισματική πολιτική 2004–2005, Αθήνα 2005.
- Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του διοικητή για το έτος 2004, Αθήνα 2005.
- Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαίο στατιστικό δελτίο, Αθήνα (διάφορα τεύχη)
- Τράπεζα της Ελλάδος, Οικονομικό δελτίο, Αθήνα (διάφορα τεύχη)
- Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό δελτίο οικονομικής συγκυρίας, Αθήνα (διάφορα τεύχη)

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- Η ιστοσελίδα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.), <http://www.statistics.gr>
- Η ιστοσελίδα της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, <http://www.hba.gr>
- Η ιστοσελίδα της Τράπεζας Novabank, <http://www.novabank.gr>
- Η ιστοσελίδα της Τράπεζας Aspibank, <http://www.aspibank.gr>
- Η ιστοσελίδα της Τραπεζής της Ελλάδος, <http://www.bankofgreece.gr>
- Η ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, <http://www.iobe.gr/all.htm>

-Η ιστοσελίδα του Τραπεζικού Μεσολαβητή, <http://www.bank-omb.gr>

-Η ιστοσελίδα του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών,
<http://www.ypetho.gr>

-Η ιστοσελίδα που αναφέρεται στη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων,
<http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/nusg8.main>

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

-ΕΛΛΑΣ: Η ιστορία και ο πολιτισμός του ελληνικού έθνους από τις απαρχές μέχρι σήμερα, Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος.